

Årsrapport 2011

Fylkesmannen i Buskerud

Innhold

Kapittel 1 - Om embetet	Side 4
Kapittel 2 - Sentrale politiske føringer	Side 11
Kapittel 3 - Resultatområder	Side 18
Kongehuset	Side 18
Miljøverndepartementet	Side 18
Landbruks- og matdepartementet	Side 28
Kunnskapsdepartementet	Side 45
Statens Helsetilsyn	Side 61
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	Side 66
Justis- og politidepartementet	Side 71
Kommunal- og regionaldepartementet	Side 75
Arbeidsdepartementet	Side 80
Helse- og omsorgsdepartementet	Side 83
Samferdselsdepartementet	Side 105
Utenriksdepartementet	Side 105
Kulturdepartementet	Side 105
Fomyings-, administrasjons- og kirke departementet	Side 105
Andre	Side 110
Endringer i årsrapporten	Side 111

Embete:

Innledning til årsrapporten 2011

Fylkesmannen mottar oppdrag fra 12 departementer og 9 direktorater. Grunnfinansieringen skjer over kap. 1510, mens prosjekter/tidsavgrensede oppdrag løses gjennom tildeling av årlige fagmidler.

I 2011 har de største utfordringene for embetet som helhet vært knyttet til følgende to problemstillinger:

- Riksrevisjonens Dokument nr 3:14 (2006-2007) konkluderte med at det var stor avstand mellom ressurser tildelt fylkesmannsembetene og omfanget av oppdrag som embetene er satt til å gjennomføre/løse. Tiltross for aktiv bruk av IKT-verktøy, effektiviseringstiltak og tett oppfølging av enkelte saksområder, synes avstanden mellom ressurser og oppdrag i 2011 å være uforandret.

Det er en realitet at noen av våre oppdragsgivere i større grad enn andre, underfinansierer driften av sine sektoroppdrag hos Fylkesmannen. Utfordringen er størst innen helseområdet. Gitt den ressursmessige situasjonen har Fylkesmannen i Buskerud foretatt en prioritering blant oppdragene. Prioriteringen har måttet ta hensyn til lovpålagte oppgaver/rettighetssaker kontra ”ikke lovpålagte oppgaver” på den ene siden og til oppdragsgivernes vilje til finansiering av sin sektor på den andre. En slik handtering av denne utfordringen er – etter min vurdering - helt i tråd med anbefalingene i Tildelingsbrevet for 2011.

I de følgende kapitlene vil det framgå hvilke oppdrag som enten ikke er gjennomført eller som bare delvis er iverksatt.

- Fylkesmannens autoritet og omdømme er basert på integritet, kvalitet, tillit og faglig tyngde. Fylkesmannen er således helt avhengig av dyktige medarbeidere. En god rekruttering og tiltak for å beholde dyktige medarbeidere har vært en utfordring i flere år. Til tider er det stor ”turnover” på enkelte saksområder. Erfaringer de siste åra er at dyktige medarbeidere hos oss blir tilbudt langt høyere lønn i kommune/andre statsetater og at lønningene for nyrekrutterte er blitt relativt mye høyere.

Til tross for en presset arbeidssituasjon på grunn av misforholdet mellom ressurser og oppgaver (se over), vurderer fylkesmannen det slik at det er påkrevet å øke det økonomiske handlingsrommet i embetet. Embetet har derfor innført tre måneders vakanse ved permisjoner og nytilsetninger. Over tid vil imidlertid det viktigste og mest effektive virkemiddelet for å skape et økonomisk handlingsrom være å redusere antall ansatte. Dette er en krevende oppgave og en utfordring som hele ledergruppa arbeider med.

Kapittel 1 - Om embetet

1.1 Tilstanden i embetet og fylket generelt

Kommuneøkonomi

Vi opprettholder arbeidet rettet mot de av kommunene i fylket som har store økonomiske utfordringer. Dette gjelder både ROBEK-kommuner og andre kommuner som står i fare for å havne i ROBEK dersom det ikke gjøres omstillinger og effektivisering. Erfaringene vi har gjort med å involvere både politikere og administrasjon i tolkning av KOSTRA-data viser seg å være fruktbart. Forståelsen for felles utfordringer og bevisstheten rundt behovet for omstilling og effektivisering øker. Det skaper en felles plattform for videre arbeid med endring.

Landbruk

Skognæringen har hatt et rekordår i 2011. Ikke siden 1990 har det blitt avvirket så mye tømmer som i 2011. Gode driftsforhold vinteren 2011 og gode priser på tømmer antas å være en vesentlig årsak.

Det er fortsatt tilbakegang i kornarealet i Buskerud, mens grasarealet øker. Dette må ses i sammenheng med at flere begynner med kjøttproduksjon. Det er stor grunn til bekymring for utviklingen i melkeproduksjonen. Det er lav interesse for kjøp av melkekvote og nyetablering innen melkeproduksjonen i Buskerud.

På bakgrunn av været sommeren og høsten 2011, innkom det i 2011 rekordmange søknader (omlag 220) om avlingerstatning på grunn av klimabetinget skade. Dette utgjør om lag 10 % av driftsenhetene i fylket. Dessuten ble svært lite korn høstet med matkvalitet, også det på grunn av den våte sommeren og høsten.

Areal som blir drevet etter økologiske prinsipper er uforandret fra 2010. Buskerud er foregangsfylke på økologisk jordsmonn.

Omfanget av dyrka og dyrkbar mark som omdisponeres til utbyggingsformål, ble redusert fra 2009 til 2010 og utgjorde i 2010 ca 150 daa. Foreløpige tall for 2011 kommer i mars 2012. Gjennomsnittelig omdisponering i Buskerud siste 25 år har vært ca 600 dekar pr år, men med et noe redusert omfang de siste 5-åra.

Barnevern

Fylkesmannen har fokus på barneverntjenesten i sine møter med kommuneledelsen. Statlige øremerkede midler til styrking av de kommunale barneverntjenestene ga til sammen 19,2 nye stillinger i Buskerudkommunene. Gjennomgangen av kommunenes rapporteringer viser imidlertid en økning i antalle saker, og vansker med rekruttering av personell i noen kommuner. Dette medførte at styrkingen ikke hadde så god effekt som ønskelig. Mange nyansatte førte også til at saksbehandlingsressurser måtte brukes til opplæring. Styrkingen ser likevel ut til å ha hatt en positiv effekt. Nedgangen i antall fristoversittelser har fortsatt i 2011 og er nå redusert fra 5% til ca 1,6% av sakene. Ingen kommuner er ilagt mulkt i 2011, men to kommuner har store utfordringer og må følges opp.

Kommunene i Buskerud klarer ikke å følge opp barna som er plassert i fosterhjem ofte nok. Dette er alvorlig når vi samtidig vet at rapporter fra tilsynsførere har ført til flytting eller at det er blitt satt inn ekstra ressurser i eksisterende fosterhjem.

Flere av kommunene har inngått interkommunalt samarbeid om barneverntjenesten med den erfaring at antall saker har økt. Disse etableringene blir dermed ekstra krevende, men vi har tro på at slike fellestjenester vil føre til et bedre barnevern og lette rekruttering av kvalifiserte barnevernsarbeidere.

Barnehage

Fylkesmannens arbeid har i 2011 i hovedsak rettet seg mot tilsyn, tilskuddskontroll og kvalitetsutvikling, oppfølging av full dekning knyttet til rett til barnehageplass, samt implementering av nytt regelverk om likeverdig behandling av ikke-kommunale barnehager. Tilsynet avdekket at flere kommuner ikke gjennomfører eget tilsyn på en tilfredsstillende måte og at godkjenning av barnehager har mangelfull saksbehandling fra kommunenes side. Tiltak rettet mot rekruttering av førskolelærere og videreutdanning for barnehagemyndighetene i kommunene kalt "Tilsyn og kvalitet", er gjennomført med gode resultater. Fylkesmannen har initiert og gjennomført videreutdanning (15 studiepoeng) for barnehagemyndigheten i

kommunene med god tilslutning og fine resultater.

Grunnutdanning

Fylkesmannens arbeid har også i 2011 i hovedsak innrettet seg mot tilsyn. Omfanget av tilsyn er økt vesentlig gjennom flere nasjonale tilsyn, tilsyn med prioriterte områder og egeninitierte tilsyn. Resultatene viser at mange skoler har tilfredsstillende systemer og rutiner for å ivareta lovens krav. Veiledning knyttet til lovkravene er betydelig økt gjennom kurs og samlinger. Noen kurs/samlinger er regionale mens andre er rettet mot den enkelte kommune. Selv om kapittel 1510 er tilført nye midler er det likevel slik at omfangskravet på tilsynsområdet ligger helt opp mot det som er gjennomførbart. Følgelig er vi sårbare dersom noe uforutsett inntreffer. Heller ikke i 2011 klarte Buskerud å fylle opp vår kvote i "det varige systemet for videreutdanning". Fylkesmannen tok opp "Manifest mot mobbing" med alle kommunene v/ordfører og rådmann

Den faste bemanningen i Oppvekst- og utdanningsavdelingen er økt som en følge av at fagmidler ble overført til kap 1510.

Bolig

Vi ser at det er store utfordringer på boligmarkedet, spesielt i kommunene i nedre Buskerud. Boligprisene er noe rimeligere enn i Oslo og Bærum og resulterer i tilflytting fra disse kommunene. Det er liten tilgang på "billige" boliger og dette rammer spesielt førstegangsetablerere og grupper med dårlig økonomi. Det er også stor mangel på midlertidig bolig (akutt), noe som har ført til betydelig økte utgifter til hotell og pensjonat. Flere kommuner har planer om utbygging for vanskeligstilte grupper, men har problemer bl.a med å finne egnede tomter.

Helse

Fylkesmannen har bidratt til at framtidens omsorgsutfordringer blir satt på dagsorden i kommunene, bl.a. med en større pleie- og omsorgskonferanse på Geilo høsten 2011.

Omsorgsplan 2015 har vært et prioritert arbeidsfelt, med fokus på nye årsverk i pleie- og omsorgstjenesten, økning av heldøgns omsorgsplasser, implementering av Demensplan 2015 og bidrag inn mot Kompetanseløftet 2015.

Fylkesmannen har i samarbeid med Buskerud fylkeskommune fulgt opp Regjeringens satsing på å styrke det lokale folkehelsearbeidet, jf. Samhandlingsreformen. Et fokus har vært å bidra til at det forebyggende helsearbeidet forankres i ordinære plan- og styringssystem og arbeidet for å motvirke sosiale ulikheter i befolkningens levekår og helse.

Fylkesmannen har fulgt opp kommunenes arbeid og ressursbruk innenfor psykisk helsearbeid, herunder hatt et fokus på at det ikke skjer en nedbygging etter at opptrappingsplanen ble avsluttet.

Nasjonal strategi for habilitering og rehabilitering: Fylkesmannen har gjennomført en kartlegging av koordinerende enheter i kommunene. De fleste kommunene har koordinerende enhet, og størrelsen på enhetene gjenspeiler kommunestørrelsen. Fylkesmannen har holdt kurs for tjenesteytere som jobber med personer med utviklingshemming i flere kommuner, og har da lagt vekt på tjenestetilbudets innhold med fokus på aktiviteter, kosthold/ernæring og fysisk aktivitet.

Tragedien 22. juli 2011

Tragedien som rammet landet 22. juli 2011 berørte embetet sterkt. Fylkesmannen satte intern krisestab på kvelden 23. juli. Det ble umiddelbart opprettet kontakt med kommunene. Situasjonen i kommunene ble kartlagt og embetet forholdt seg til DSB og JD. Fylkesmannen deltok også i forberedelser av minnemarkeringene. Videre oppfølging av kommunene er gjennomført i nær dialog med Helsedirektoratet - og i tråd med felles nasjonale føringer. Økonomisk kompensasjon til kommunene er avklart og fulgt opp i samspill med KR.D.

Saksbehandlingstid og rettsikkerhet

Når det gjelder klagesaker etter Lov om sosiale tjenester i NAV har Fylkesmannen fortsatt mål om en effektiv saksbehandling med god faglig kvalitet. Antall klagesaker økte også i 2011. 13 % av de kommunale vedtakene ble omgjort og 13% ble sendt tilbake til kommunen til ny vurdering og beslutning. Buskerud er blant de fylkene som behandler flest saker på dette saksområdet. 92% av sakene ble avgjort innen 2 uker og alle ble avgjort innen 3 måneder. Den lave saksbehandlingstiden har medført at vi har få telefonhenvendelser om saker som er oversendt oss til behandling, noe som igjen bidrar til å øke saksbehandlingskapasiteten.

Når det gjelder klagesaker etter plan- og bygningsloven, var saksbehandlingstiden under 3 måneder første tertial, men økte til nær 4 måneder for de to neste. Økningen i saksbehandlingstid skyldes langvarig vakanse i en stilling. Fri rettshjelp har en gjennomsnittelig saksbehandlingstid på 4-5 uker. For de øvrige saksområdene til beredskap- og justis- og kommunalavdelingen er sakbehandlingstiden innenfor 3 måneder.

Arbeidet på helseområdet har vært preget av en stadig høyere arbeidsbelastning på avdelingen:

- antallet klagesaker (tilsyn og rettighet) øker
- antallet vedtak etter pasient- og brukerrettighetslovens kap. 4 a (helsehjelp til ikke samtykkekompetente som motsetter seg helsehjelp) øker
- antallet førerkortsaker øker

Avdelingens ressurser (antall ansatte) har ikke fulgt utviklingen.

Som en følge har avdelingen måttet prioritere innsatsen relativt hardt:

- forberedelse til nytt lovverk fra årsskiftet 11/12 har blitt prioritert med utadrettet kursvirksomhet
- rettighetssaker og andre saker hvor individers rettssikkerhet er involvert, har vært prioritert
- vi har omprioritert ressurser til førerkortfeltet
- vi har opprettholdt rådgiveraktivitetene innenfor folkehelse, omsorgstjenester og psykisk helsehjelp i kommunene

Ved avslutning av året er avdelingens største utfordring for lang saksbehandlingstid på klagesaker (hendelsesbaserte), noe det jobbes intenst med utover våren 2012.

På forurensningsområdet gjør kravet om gebyrinntjening at ordinær saksbehandling etter forurensningsloven prioriteres noe lavere. Dette medfører økt saksbehandlingstid på slike saker i fht tidligere. Embetet har imidlertid pr idag ingen god metode for å måle saksbehandlingstid innenfor ulike lovområder.

På miljøområdet er det avvik i forhold til oppfølging av verneplaner i Statsskog og på OVF-eiendommer. Det er videre avvik i forhold til oppfølging av flere forvaltningsplaner i verneområder grunnet kortvarige engasjementstillinger og stadig bytte av personer med mye opplæring. Det er videre avvik når det gjelder kvalitetssikring av naturtypedata i skogvernregistreringer. Grunnet ressursituasjonen er det i 2011 lagt liten vekt på veiledning og rådgivning mot kommuner og andre berørte i forhold til embetsoppdraget. Dette gjelder særlig for naturmangfoldloven, forurensningsloven, motorferdselloven og plan- og bygningsloven.

På landbruks- og matområdet har Fylkesmannen både utviklingsoppgaver og forvaltningsoppgaver. Fylkesmannen opplever at det er for lite ressurser til å utføre utviklingsoppgavene så godt som ønskelig. Ved ressursmangel må forvaltningsoppgavene bli prioritert. Vi har tildels lang saksbehandlingstid på klagesaker innen jord- og konsesjonslovgivningen.

1.2 Ressursbruk og andre økonomiske forhold

Organisasjon

Fylkesmannen i Buskerud er organisert i 7 avdelinger og embetsledelsen. Embetets kommunikasjonsrådgiver er forankret i embetsledelsen. Avdelingene er:

- Administrasjonsavdelingen
- Beredskaps-, justis- og kommunalavdelingen
- Helseavdelingen
- Landbruks- og næringsavdelingen
- Miljøvern avdelingen
- Oppvekst- og utdanningsavdelingen
- Sosial- og familieavdelingen

Fylkesmannen hadde pr. 31.12. 2011 111,27 årsverk (herav 7,55 årsverk på fagmidler). Til sammen 121 ansatte, fordelt på 80 kvinner og 41 menn.

Rekruttering

Fylkesmannen har i 2011 lyst ut 12 stillinger og rekrutteringen til de ledige stillingene har vært god, men krevende. Vi har tilsatt 10 nye medarbeidere ved embetet i 2011. Vi har gjennomført 2 samlinger for nytilsatte i 2011.

I tråd med at det er rammeoverført midler til kapittel 1510, er bemanningen styrket innenfor oppvekst og utdanning. Arbeids- og ressursituasjonen på helseområdet ble også styrket i 2011. Vi har lagt til rette for oppgaveløsning på tvers av avdelingsgrenser, der dette er hensiktsmessig. Ellers er ovalene, arbeidsfelleskap der oppgaver diskuteres og løses på tvers i organisasjonen, godt innarbeidet i embetet.

Det har ikke vært kunngjort ledige lederstillinger i embetet i 2009, 2010 eller 2011. Av 9 ledere er 4 kvinner og 5 menn. I løpet av de nærmeste 4 til 5 årene vil flere enn halvparten av lederne gå av med med alderspensjon.

Kompetanse

Fylkesmannen har fokus på fleksibilitet både når ettertraktet kompetanse skal rekrutteres og nøkkelkompetanse beholdes.

Vi har i flere år satt av ekstra midler i internbudsjettet til kompetanseheving. En rekke medarbeidere har gjennomført videreutdanning (poenggivende) ved ulike læresteder.

Personalpolitikk

Vår lokale lønnspolitikk er oppdatert. En partssammensatt gruppe har arbeidet med dette temaet i 2011.

Fylkesmannen har i 2011 utarbeidet ny Handlingsplan for IA-arbeidet med en rekke tiltak knyttet til de 3 delmålene i planen som er:

- sykefraværet skal ned på 4%
- øke rekruttering av personer med nedsatt funksjonsevne
- ansatte skal stå i arbeid mot fylte 70 år

I 2010 utarbeidet vi en handlingsplan for Livsfaseorientert personalpolitikk som tilsier at ulike løsninger er veien til helhet og likeverd. Vi bruker handlingsplanen aktivt.

Vi har i 2011 behandlet og innvilget til sammen 15 søknader om permisjon. Hovedtyngden er permisjoner uten lønn i forbindelse med pleiepenge, redusert arbeidstid og omsorg for mindreårige barn.

Arbeidmiljø

Vernerunder og ergonomiundersøkelser er gjennomført og innkjøp av utstyr o.l. etter anbefaling fra ergonomiterapeut har forhindrede flere sykemeldinger.

Fylkesmannen jobber aktivt for å gi de ansatte tilbud innen fysiske og sosiale aktiviteter.

Kantinen i Statens hus er pusset opp. Vi hadde nyåpning i lyse og trivelige lokaler i mars 2011. Hovedresepsjonen ble også bygd om i 2011, sikkerhet og arbeidsforhold ble vesentlig forbedret.

Økonomiske forhold

Tildelingsrammen for 2011 til egen drift på kapittel 1510 post 01 var kr 67 068 000. Utviklingen med å overføre øremerkede fagmidler til rammen på kapittel 1510 er positiv og bidrar til å gi forutsigbarhet i planlegging og budsjettering. Regnskapsresultatet for 2011 viser et mindreforbruk på kr 335 585 på utgiftspost 01 og et mindreforbruk på kr 2 363 421 på utgiftspost 21.

Vi utnytter fagsystemene innenfor økonomi- og personalområdet, og har god styring og oversikt med budsjettsituasjonen løpende gjennom året.

Departement	Kap1510	Fagdep
Miljøverndepartementet	kr 8 865 894,73	kr 2 428 751,00
Landbruks- og matdepartementet	kr 9 199 431,24	kr 0,00
Kunnskapsdepartementet	kr 5 252 149,89	kr 12 656 492,08
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	kr 2 839 718,53	kr 251 668,85
Justis- og politidepartementet	kr 3 183 664,01	kr 203 676,05

Kommunal- og regionaldepartementet	kr 3 414 992,76	kr 0,00
Arbeidsdepartementet	kr 2 415 772,82	kr 18 056,47
Helse- og omsorgsdepartementet	kr 9 530 238,90	kr 1 553 295,88
Andre	kr 27 152 951,70	kr 0,00
Sum:	kr 71 854 814,58	kr 17 111 940,33

1.3 Risikostyring

Fylkesmannen i Buskerud har de siste årene hatt en løpende prosess innenfor alle nivåer i embetet, med å få på plass risikostyring som en del av ledelsens styringssystem.

Vi har ennå ikke fullført et eget system knyttet til risikostyringen, men arbeider med å få på plass et enkelt og godt system som gjør oss i stand til å måle risiko og dermed prioritere tiltak som ansees nødvendig for å redusere sårbarhet/risiko. Vi mener det er viktig å ha et praktisk, håndterbart og ikke altfor arbeidskrevende system som tilfredsstillende gjeldende krav og forventninger både innad i embetet, hos våre overordnede fagdepartement, våre brukere og Riksrevisjonen.

I 2011 rettet vi ekstra stor oppmerksomhet på denne oppgaven. Risikostyring var egen sak på fylkesmannsmøtet våren 2011 og vi hadde revisjonsbesøk fra Riksrevisjonen knyttet til dette tema. Risikostyring ble satt på dagsorden i heldags ledermøte 22. august 2011 der vi hadde besøk både av direktør Marianne Andersen fra DFØ og ass. fylkesmann Trond Rønningen fra Fylkesmannen i Østfold. Innleiderne bidro til en påfølgende konkret og nyttig diskusjon i ledergruppa om risikovurderinger. Temaet ble også berørt i dialogmøtet med FAD 3. oktober 2011.

Embetets risikopolisy vil bli nærmere utdypet og forankret i vår interne økonomiinstruks og risikovurderinger blir integrert i alle typer styringsdokumenter i embetet fra 2012. Definisjonen på hva som er akseptabel risiko vil bli klarlagt og kommunisert ut i organisasjonen, og vil bli forankret med tanke på hvem som er ansvarlig for konkret oppfølging og dokumentasjon.

Fylkesmannen i Buskerud ser fram til kommende forslag fra den sentrale arbeidsgruppen som FAD har ned satt, for å se på mulige felles tiltak knyttet til embetenes risikostyring.

Risikoområde	Hva risikoen består av	Tiltak
Rekruttere kritisk kompetanse og utfordringer knyttet til turnover	Tap av kompetanse som kan redusere vår kvalitet som myndighetsutøver og veileder	Unngå at sannsynligheten øker gjennom god og aktiv personalpolitikk for å rekruttere og beholde kvalifiserte medarbeidere
Risiko for manglende informasjonssikkerhet	Sensitiv informasjon på avveie og uautorisert tilgang til våre systemer	Systematisk arbeid i forhold til ISO27001 og oppfølging av IKT-strategien for fylkesmannsembetene
Utfordringer knyttet til sykefravær	Økt sykefravær på grunn av mangler i arbeidsmiljøet	Gjennomføre tiltak i ny Handlingsplan for IA for å nå målet om sykefravær på 4 % (se også kapittel 3 resultatområde 98.1)

1.4 Helhetlig og strategisk ledelse

Embetets interne organisering er justert i tråd med ny lovgivning på helseområdet og vergemålsreformen.

Tverrgående faglige utfordringer følges opp i ovaler/arbeidsutvalg som er sammensatt på tvers av avdelingsgrenser. Antall ovaler og mandat for disse, justeres i tråd med endringer i oppdragene fra år til år.

Plattform for ledelse blir brukt til å sette ledelsesutfordringer og medbestemmelse på dagsorden. Lederutviklingsprogrammet er fulgt opp på interne ledermøter og ledersamlinger, senest på felles ledersamling med Fylkesmannen i Nordland. Gjennomgang av fylkesmannsrollen er også tatt inn i vår interne oppfølging av lederutviklingsprogrammet. Lederutviklingsprogrammet styrket samholdet i ledergruppen.

Medarbeiderundersøkelsen i 2010 ble også fulgt opp i 2011.

Spørreundersøkelsen blant ordførere og rådmenn har vært et gjennomgående tema i dialogmøter med kommunene. Tilbakemeldinger fra ordførere og rådmenn har vært gode.

1.5 Andre forhold

Innkjøp

Vi har fortsatt hatt fokus på oppfølging av regelverket for offentlige anskaffelser og dokumentasjon av innkjøpsprosesser. Informasjon om nyheter og endringer ble fortløpende oppdatert på vårt intranett.

Medlemsskapet i BTV Innkjøpsamarbeid ble videreført, og vi har en tett dialog med de ansatte der i forbindelse med de rammeavtalene vi er med på.

Vi benytter fortsatt innkjøpsverktøyet Mercell ved større innkjøp.

Fylkesmannen i Buskerud har en fast innkjøpskoordinator i 60% stilling. I 2011 deltok koordinatoren på diverse innkjøps- og miljøkonferanser i regi av FAD, DIFI og NHO, og i tillegg på en studietur om økologisk mat i København kommune.

Arkiv

Arkivets arbeidsmengde er økende. Tilsyn fra Riksarkivet har vist at Buskerud er ett av de embedene med størst saksmengde i forhold til bemanning på arkivet. Antall innsynsbegjæringer basert på OEP er sterkt økende. I 2011 besvarte vi 2316 innsynsbegjæringer, og antallet sålangt i 2012 fortsetter å stige.

Lærlinger i staten

Våre lærefag er IKT og kontor- og administrasjonsfag. Vi hadde 2 lærlinger i 2011. En lærling på IKT og en lærling på kontor- og administrasjon. Lærlingen på IKT var ferdig i august 2011. Lærlingen på kontor- og administrasjon begynte hos oss i august 2011.

Inkluderende arbeidsliv

Vi fullførte arbeidet med ny Handlingsplan for IA i 2011. I handlingsplanen har vi definert aktivitetsmål i forhold til gravide, muskel- og skjelettplager og psykososiale problemer. Vi har tilbud om ergonomiundersøkelser på kontorene og tilbud om gratis behandling hos psykolog på inntil 6 timer. Vi kunngjør alle stillinger på jobbressurs.no. bl.a. for å rekruttere personer med nedsatt funksjonsevne. Når det gjelder seniorene tilbyr vi seniorkurs, særskilt tilrettelegging ved behov og 6 seniordager som er forhandlet lokalt.

Vi har som mål at sykefraværet skal ned til 4%. For å oppnå et slikt resultat har vi jevnlig ergonomiundersøkelser og innkjøp av kontorutstyr etter anbefaling fra ergonomiterapeuten. Medarbeiderne har mulighet til å bruke inntil 1 time pr uke til fysisk aktivitet i arbeidstida. Likeså er det tilbud om timer hos psykolog eller lignende behandling etter behov.

Sykefraværet for 2011 er på 5,67%. Dette skyldes hovedsakelig noen lange langtidsfravær av medisinske årsaker/overgang til uføretrygd. Korttidsfraværet er meget begrenset. To personer gikk av med pensjon i 2011

(henholdsvis 67 og 65 år). Vår erfaring er at kompetanseutvikling, tilrettelegging ved behov og fleksibilitet gir gode resultater på seniorsiden.

Miljøtiltak

Styringsgruppen for Miljøknutepunkt i Buskerud har løpende kontakt med knutepunktet, og vurderer måloppnåelsen i 2011 som meget god. Knutepunktet arbeider systematisk og helt i tråd med intensjonene i Handlingsplan for miljø- og samfunnsansvar i offentlige anskaffelser.

Fylkesmannen i Buskerud ble Miljøfyrtårnsertifisert i 2009 og rapporterer årlig på områdene arbeidsmiljø, innkjøp, energi, avfall, transport og klima. Resertifisering skal skje våren 2012. I den forbindelse ble det i 2011 nedsatt en arbeidsgruppe, som har ansvaret for prosessen.

Arbeidet med Miljøfyrtårn førte til at vi tegnet kontrollmedlemsskap i Grønt Punkt i 2011.

Kapittel 2 - Sentrale politiske føringer

2.1 Generelle samordningsoppgaver. Fornyning av offentlig sektor

Statsborgerseremoni

Vi gjennomførte en statsborgerseremoni i Drammen teater i mai 2011. 179 nye statsborgere (av 722) fra nærmere 40 land var påmeldt til denne markeringen. Deltakerne er bosatt i hele Buskerud. Flere ordførere var tilstede på seremonien. Gjestetaler var tidligere IMDI-direktør Osmund Kaldheim som nå er rådmann i Drammen kommune.

Samordning

Ledelsen gjennomførte 8 dialogmøter med kommunene enkeltvis eller regionvis første kvartal 2011. Møtene er en godt innarbeidet rutine på begynnelsen av året. Hovedhensikten er å informere om innholdet i årets tildelingsbrev og konsekvensene av det for samarbeidet mellom FM og kommunene. Også kommunene foreslår dialogtema på dagsorden. Andre fast møteplasser mellom kommuneledelsen og fylkesmannens ledergruppe er en to dagers konferanse i mai og et møte om statsbudsjettet den dagen dette blir presentert i Stortinget. Ledelsen i fylkeskommunen og noen av lederne i andre regionale etater deltar på disse samlingene og bidrar til at det blir en nyttig møteplass for alle parter. Buskerudbenken på Stortinget inviteres årlig til informasjonsmøte i Statens Hus. For øvrig har Fylkesmannen og de ulike sektorene en lang rekke møter med regionene/enkeltkommuner. Fylkesmannen er partner i Buskerudbyen og er jevnlig tilstede i Fylkestingets møter.

Fylkesmannen har gjennom flere år arbeidet med felles høringsuttalelse for overordnede planer etter plan- og bygningsloven. Arbeidet samordnes i "planovalen" som møtes hver 14. dag. Her deltar embetets ulike fagavdelinger, fylkeskommunen, NVE og Vegvesenet.

Vi samarbeider internt om bruk av KOSTRA-tall på de ulike fagområdene. På bakgrunn av dette samarbeidet utarbeider vi årlig en tilstandsrapport som i hovedsak baserer seg på innrapporterte KOSTRA tall fra kommunene. Denne rapporten utgis i slutten av april måned slik at kommunene kan nyttiggjøre seg informasjon til bruk i sin planlegging på et tidlig tidspunkt. Vårt inntrykk er at kommunene har nytte av tilstandsrapporten.

Fylkesmannens samordning av den statlige tilsynsaktiviteten har fokus både på den interne og eksterne samordningen. Vi vil fremheve den positive erfaringen vi har med å trekke inn kontrollutvalgene.

I forbindelse med tildeling av skjønnsmidler til prosjekter, har vi årlig møte med regionene for gjensidig erfaringsutveksling om valg av, gjennomføring og resultat av fornyingsprosjekter i offentlig sektor.

2.2 Velferd, helse og personlig tjenesteyting

Prosjekt "Ungdom mellom stoler"

Fylkesmannen tok i 2009 initiativet til et 2-årig prosjekt som skulle fange opp ungdom som faller ut av skole og/eller arbeidsliv. Prosjektet er et samarbeid mellom Fylkesmannen, fylkeskommunen, NAV Buskerud og tre kommuner i fylket. Prosjektet ble avsluttet i mai 2011. Prosjektet er videreført i "Ny Giv" som nå er iverksatt i et samarbeid mellom stat, fylkeskommune og kommunene. I de tre kommunene som deltok i vårt prosjekt "Ungdom mellom stoler", har det vært arbeidet med å sikre overgangen fra ungdomstrinnet til videregående opplæring og mellom de ulike trinnene i videregående opplæring. Prosjektlederen bidro med informasjon og foredrag på kommunesamlinger med etatsledere og ordfører/rådmannskonferanse, og er nå tilsatt som en av lederne i "Ny giv"- prosjektet"

NAV

NAV-kontorene (de kommunale tjenestene) krever mye oppfølging. Brukers nytte og tilfredshet av NAV-reformen er avhengig av faglig kvalitet i arbeidet. Erfaring fra tilsynene i 2011 viser at flere kontor fremdeles mangler tilstrekkelig kompetanse til saksbehandling og vurdering på det kommunale ansvarsområdet for sosiale tjenester i NAV. Vi har etter tilsyn i 4 kommuner gjennomført opplæring for de ansatte ved de enkelte kontorer. Dette har blitt godt mottatt.

Lokale medier har vært opptatt av barnefattigdom spesielt i de større kommunene. Vi gjennomførte en systemrevisjon i den største kommunen i fylket hvor vi spesielt så på ivaretagelse av barns behov ved vurdering av foreldrenes søknad om økonomisk stønad. Tilsynet viste manglende rutiner for kartlegging av barnas behov.

Kvalifiseringsprogrammet er et viktig virkemiddel for å bekjempe fattigdom. De fleste av våre kommuner har lavere antall deltakere enn det sentrale måltallet. Vi har besøkt de kommunene som har størst avvik. Dialogene med NAV-kontorene viser at de er bevisst bruken av kvalifiseringsprogrammet og vi bekymrer oss derfor ikke så mye over kvantiteten. Det har skjedd en positiv utvikling i 2011 ved at flere er kommet i arbeid eller utdanning. Vi samarbeider med NAV Buskerud om en nærmere kartlegging av hvordan det har gått med disse en tid etter utskriving av program.

NAV Buskerud, Fylkesmannen og KS Buskerud videreførte sitt samarbeidsforum. Målet er å sikre en helhetlig styring og oppfølging av tjenesteytingen ved de lokale NAV-kontorene.

Opptrappingsplanen for rusfeltet

Gjennom opptrappingsplanen for rusfeltet skal rusmiddelavhengige tilbys den hjelp, behandling og rehabilitering de har behov for. Vi har et godt samarbeid med brukerorganisasjonene.

Fylkesmannen forvalter tilskuddsordningene på rusfeltet. 15 av 21 kommunene i Buskerud fikk tilsammen 16,6 millioner i tilskudd.

Drammen kommune har fått tilskudd til koordinerende tillitsperson. I 2011 ble en av stillingene gjort fast. Denne personen er plassert på Politihuset og tar kontakt med alle unge som tas inn i arresten og videreformidler de til rett instans ved behov. Politiet er svært fornøyt med denne ordningen.

Barnevern

Fylkesmannen har gjennomført systemrevisjoner i 10 kommuner. 4 av tilsynene inngikk i det landsomfattende tilsynet rettet mot kommunenes arbeid med undersøkelser og evaluering av hjelpetiltak til hjemmeboende barn. De øvrige seks tilsynene er en videreføring av tidligere tilsyn med samordnede helse-, sosial- og barneverntjenester til utsatte barn og unge i skolepliktig alder og med overgangen mellom barnevern og sosialtjeneste i alderen 17-23 år.

Vi har gjennomført alle tilsyn ved barneverninstitusjonene og omsorgsenter for enslige mindreårige. Vi har lagt vekt på å få snakke med beboerne. I 2011 snakket vi med 47 av 60 beboere som har vært innskrevet på det tidspunktet tilsynsbesøkene fant sted. De 13 beboerne vi ikke har snakket med, har vært på aktiviteter, besøk hos familie og venner eller vært på rømmen. Beboerne er varslet om de anmeldte besøkene og vi legger disse tilsynsbesøkene etter skole/arbeid.

Vårt hovedinntrykk er at det er et godt samarbeid mellom institusjonene og plasseringskommunene. Vi er fortsatt bekymret over at endel av beboerne har store psykiske problemer og/eller rusproblemer. Vår bekymring er at de ansatte i institusjonene ikke skal ha tilstrekkelig kompetanse til å behandle/håndtere disse problemene.

Helse

Fylkesmannen har i 2011 fulgt opp eldresatsingen med tilsyn (systemrevisjoner) med spesialisthelsetjenestens tilbud til eldre med slag og eldre med behov for hofteoperasjon. Planlagte systemrevisjoner som del av det landsomfattende tilsyn med kommunale helsetjenester med tema helsehjelp etter pasientrettighetslovens kapittel 4 A måtte imidlertid avlyses grunnet utilstrekkelig med personellressurser, jf nedenfor. Disse tilsyn planlegges gjennomført i 2012.

Fylkesmannens helseavdeling (Helsetilsynet i Buskerud) har også i 2011 hatt en stor tilgang på nye saker innen saksfeltene hendelsesbasert tilsyn og rettighetsklager. Grunnet begrenset bemanningsmessig kapasitet har saksbehandlingstiden økt betydelig i løpet av året og antall saker i restanse ved slutten av året har blitt vesentlig høyere (jf rapportering under kapittel 3, oppdragene 82.1 og 82.3). Det er iverksatt tiltak på slutten av året med formål å få saksbehandlingstiden innenfor de krav som er fastsatt i løpet av 2012.

Det har vært en formidabel økning av antall saker knyttet til ytelse av helsehjelp med hjemmel i pasientrettighetslovens kap. 4 A de siste par årene. Grunnet begrenset bemanningsmessig kapasitet har kontrollen og oppfølgingen av mottatte vedtak blitt sterkt forsinket i 2011. Ekstraordinære bemanningstiltak iverksatt på slutten av året har imidlertid redusert restansebunken i en slik grad at kontroll med situasjonen synes foreløpig å være gjenvunnet.

Antall førerkortsaker har fortsatt å øke i 2011, og utgjør en stor ressursmessig utfordring. Her er det imidlertid foretatt prioriteringer som har medført at det nå er en god restansesituasjon. Disse prioriteringer har imidlertid skjedd på bekostning av andre oppgaver på helsesaksområdet.

På alle de ovennevnte områder innen helse er volumet av oppgaver så stort at det truer andre, mindre prioriterte områder, herunder utviklings- og implementeringsoppgaver. De prioriteringer som med nødvendighet har vært gjort for å styrke saksbehandlingskapasiteten innen hendelsesbasert tilsyn, klager etter pasientrettighetsloven, kontroll med rettssikkerhet ved vedtak etter pasientrettighetsloven kapittel 4 A og førerkortsakene, har klart tatt ressurser fra løsningen av andre oppgaver. Dersom disse områder fremover ikke prioriteres særskilt, vil restansesituasjonen, grunnet den stadige store pågangen av nye saker, innen kort tid bli kritisk på nytt.

2.3 Oppvekst, barnehager, utdanning og likestilling

Fylkesmannen arbeider for at kommunene utvider samarbeid mellom tjenester og aktører på områdene barnehage og skole. Vi har blant annet etablert "Utdanningsforum", der fylkeskommunen, kommunene, KS, høgskolen, NHO og fagorganisasjonene deltar og der tema er knyttet til såvel barnehage som skole. Rekruttering og kvalitetsutvikling knyttet til begge områdene er gjennomgangstema, med formål informasjon, koordinering og samordning. Gjennom folkehelsearbeidet kobles oppvekst, utdanning og helse. Fylkesmannen har i 2011 sluttført prosjektet "Ungdom mellom stoler", og fått utarbeidet en studie som påviser faktorer som gjør at ungdom faller mellom stoler.

Gjennom hyppige møter og annen kontakt med kommunene formidler Fylkesmannen nasjonale styringssignaler på barnehageområdet, med fokus på dimensjonering og kvalitet. Ny forskrift om likeverdig behandling og følgeendringer i rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver er viet stor oppmerksomhet. Forvaltningen av statlige midler er nøye fulgt opp, herunder midler til å styrke opplæringen av minoritetsspråklige barn. Fylkesmannen har gjennomført en rekke kontroller av hvordan ulike midler er benyttet i kommunene. Tilsyn med kommunene som barnehagemyndighet har vært prioritert og styrket, blant annet gjennom flere tilsyn enn året før og ved tilførsel av økt juridisk kompetanse i avdelingen.

På utdanningsområdet har tilsyn vært hovedoppgaven. Alle medarbeiderne i avdelingen har vært mer eller mindre involvert i tilsynsarbeid. Det er gjennomført tilsyn i tråd med oppdraget, både felles nasjonale tilsyn, tilsyn med prioriterte områder og egeninitierte tilsyn, med basis i risiko- og sårbarhetsanalyser. Resultater fra de ulike tilsyn er spredd og vi ser at andre kommuner nyttiggjør seg den veiledningen tilsynsrapportene inneholder. I denne forbindelse er det avholdt ulike fagkurs (åpne) og kurs for enkeltkommuner. Lukking av avvik og økt fokus på at kommunene (og skolene) faktisk retter avvik, har vært prioritert. Innsatsen på dette området er ikke redusert, snarere tvert i mot.

I tillegg til tilsynsoppgavene har Fylkesmannen gjennomført en omfattende lovlighteskontroll av skolekretsgrenser. Saken gikk også til Sivilombudsmannen, som ikke hadde merknader til vår saksbehandling. Lovlighteskontroller kan være vel så ressurskrevende som et hvilket som helst tilsyn og bør etter Fylkesmannens syn, etter avtale med Utdanningsdirektoratet, telle som et tilsyn i sammenheng med embetetsoppdragets krav til antall gjennomførte tilsyn.

Også på utdanningsområdet er det tett kontakt med skoleeiere. Nasjonal utdanningspolitikk, signaler og aktuelle dokumenter er formidlet, herunder Meld.St.Nr.18 og nr.22 (2010 - 2011) og oppfølging av St.meld.nr. 31 *Kvalitet i skolen*.

Fylkesmannen har ansvaret for regional koordinering av GNIST. Samordningsmøter og initiert tiltak, herunder en kartlegging av utdanningsbehovet til førskolelærere uten godkjent utdanning, lærere uten godkjent utdanning og assistenter i barnehage og skole er gjennomført. Håpet er at dette skal føre til bedre rekruttering av personell til skole og barnehage.

På områdene barnehage og utdanning søker Fylkesmannen å løse oppgaver i sammenheng. Det innebærer at alle medarbeiderne i avdelingen har ansvar for begge områdene. I noen tilfelle utvides samarbeidet til andre sektorer hos Fylkesmannen. På samme måte søker vi å koble barnehage, grunnskole og videregående opplæring når vi gjennomfører ulike eksterne tiltak. Samarbeidet på sektorene er utstrakt og godt, med en rekke definerte fora og møteplasser.

Hovedoppgaven tilsyn krever god kompetanse hos medarbeidere, både når det gjelder metoder, samhandling, kunnskap om sektorene og kunnskap om kommunene. Fylkesmannen ser fortsatt et behov for større nasjonal samordning av tilsynsmetodikk på våre sektorer, slik at Fylkesmannen kan opptre enhetlig utad. Det samlede

"tilsynspresset" på kommunene må vurderes.

Likestilling

Fylkesmannen bestemte høsten 2011 at likestilling skulle være et av hovedtemaene på ordfører- og rådmannssamlingen i mars 2012. Det legges her opp til en status rapport for kommunene i Buskerud basert på kommunenes redegjørelse for likestilling utarbeidet av Likestillingssenteret.

Fylkesmannen vektlegger også likestilling gjennom sitt arbeid med plansaker etter plan- og bygningsloven og i tilsynsarbeidet.

Fylkesmannen fikk i 2011 ansvaret for opprettelse av likestillingsteam. Temaet består av representanter fra Høgskolen i Telemark, en fra barnehagemyndighetene og Mib Buskerud. Likestillingsteamet møtes 3 – 4 ganger per år. Likestillingsteamet har i tillegg et nært samarbeid med Mib-nettverkene lokalt. Se nærmere omtale under resultatområde 34.2.

Vi har likestillingsperspektivet med i tilsyn når det gjelder kjønn f.eks bevisste på å få balanse i intervjupersoner. Vi etterspør også mulighet for beboeres rettigheter til religionsutøvelse, hensyntagen til mat, rett til tolk etter behov m.m. Vi tilrettelegger kurs/konferanse så langt det er mulig med at tekniske hjelpemiddel er tilgjengelig eks. teleslynge og universell utforming av lokalene.

I 2011 var likestilling tema på alle dialogmøtene med kommunene og på valgseminaret i forkant av kommunevalget 2011.

2.4 Arealdisponering og byggesaker

I 2011 avga embetet 26 høringsuttalelser til kommuneplaner i Buskerud.

På landbruksområdet behandlet vi ca 20 kommune-/kommunedelplaner, 165 reguleringsplaner og ca 50 dispensasjonssaker etter plan og bygningsloven. Av disse var det fremmet innsigelse til 3 kommuneplaner. I løpet av 2011/2012 har planprosessen ført til at innsigelsene enten er trukket eller at kompromisser inngått. 2 dispensasjonssaker ble påklaget. Fylkesmannen fikk medhold i begge klagesakene hos settesfylkesmannen ved starten av 2012. En kommuneplan med innsigelse fra 2010 ligger fortsatt i MD til avgjørelse.

Landbruks- og næringsavdelingen og Miljøvernavdelingen har arbeidet med regional plan for Hardangervidda. Fylkesmannen deltok personlig i arbeidsutvalget. Planarbeidet ble sluttført våren 2011 og planen ble i løpet av 2011 vedtatt i Fylkestingene i Buskerud, Telemark og Hordaland. For tiden deltar vi i tilsvarende arbeidet med regional plan for Nordfjella.

De viktigste utfordringene for å sikre landbrukets arealinteresser i samfunnsplanleggingen er, etter Fylkesmannens syn, å videreføre et lavt omdisponeringsnivå av dyrka og dyrkbar mark. I Buskerud viste tallene en nedgang fra 2009 til 2010 til om lag 155 dekar omdisponert i 2010. Det er ca 1/4 av tidligere gjennomsnitt på ca 600 dekar i året, jf. den nasjonale målsettingen om å halvere omdisponeringen innen 2010. Vi er spente på tallene for 2011 som kommer i mars 2012 og på om omdisponeringstakten igjen vil øke. Flere større kommuneplaner viser at det fortsatt er enkelte kommuner som planlegger å omdisponere betydelig arealer dyrka mark til andre formål.

Fylkesmannen ser det også som en stor utfordring å ivareta viktige kulturlandskaper. Dette særlig sett i sammenheng med nedgang i dyretall og mindre bruk av utmarksbeite. Fylkesmannen arbeider tett med kommunene og berørte grunneiere i vårt nasjonalt utvalgte kulturlandskapsområde på Steinssletta i Hole og Ringerike kommuner.

Utfordringene for å ivareta jordvernet synes å være knyttet til at lønnsomheten i tradisjonell landbruksproduksjon fortsatt synker. Et dårlig år med dårlige avlinger for mange bønder i 2011 gjør det ikke bedre. Dette gjør at flere grunneiere ønsker å omdisponere sine arealer til formål som er privatøkonomisk mer lønnsomme. Samtidig er flere av fylkets kommuner utsatt for sterkt tilflyttingspress. I flere kommuner er det politisk vilje til å imøtekomme dette, i hvert fall et stykke på vei. Planer om utbedringer i samferdselssystemet legger også press på dyrka mark enkelte steder. I 2011 har arbeidet med Buskerudbyen fortsatt, og dette vil kunne gi ytterligere press på den tettstedsnære dyrka marka. Buskerudbyen er et interkommunalt arbeid om felles arealplanlegging i de

berørte kommune langs aksene Lier, Drammen, Eiker og Kongsberg. I dette området ligger det store arealer dyrka mark av beste kvalitet.

I noen kommuner med stagnasjon eller nedgang i folketallet er det stort sett en politisk målsetting å strekke seg langt for å imøtekomme ønsker om etablering fra personer som ønsker å slå seg ned i disse kommunene. Dette kan i enkelte tilfeller føre til forslag om at dyrka mark blir omdisponert. Fylkesmannen følger en restriktiv linje i slike saker.

Fylkesmannen i Buskerud har felles kartløsning med Fylkesmannen i Telemark. Fra 1.1.2011 er også Telemark fylkeskommune part i dette samarbeidet. I fellesskap gjør vi stadig større datamengder tilgjengelig. Disse brukes i saksbehandlingen ved de to embetene. Løsningen er også tilgjengelig på internet selv om enkelte datasett er imidlertid passordbelagt på internett. Det arbeides med å få Buskerud fylkeskommune med som partner i løsningen.

Fylkesmannen gjennomførte mekling i 4 plansaker. Det ble oppnådd enighet i to av sakene, en sak ble oversendt Miljøverndepartementet for endelig avgjørelse, og en sak er ennå ikke sluttbehandlet i Buskerud.

Vi mottok i 2011 180 klagesaker etter plan- og bygningsloven og behandlet 173 saker. 15 av sakene er behandlet som settesaker fra Oslo og Akershus. Dette er nær en fordobling fra ifjor. For våre kommuner varierer saksmengden fra 0 saker i Rollag til 30 i Drammen.

I 2011 behandlet vi en søknad om samtykke til å fravike rikspolitisk bestemmelse for kjøpesentre. Fylkesmannen avsto søknaden som ikke ble påklaget.

2.5 Landbruksforvaltning, næringsutvikling, naturressursforvaltning og miljøvern

Landbruk

Skognæringen har hatt et år med rekordaktivitet i 2011. Avvirkningen har ikke vært større siste 20 år. Dette skyldes i hovedsak gode driftsforhold vinteren 2011 og gode priser på tømmer. Buskerud er et stort skogfylke, både på avvirkningssiden og foredlingsiden. Tilskudd til energiflis og utsiktsrydding langs veier har ført til mange tiltak med ganske god effekt. Særlig gir utsiktsrydding positiv effekt også for personer utenfor landbruket, og for turistnæringen.

Skogarbeidet til Fylkesmannen baserer seg på vedtatt regional strategi for økt avvirkning og aktivitet i Buskerud. Denne ble vedtatt i 2009. Arbeidet er drevet regionalt i fire administrative regioner (Hallingdal, Numedal, Ringerike og Midt- og Syd Buskerud), men med støttefunksjon og ansvar for utarbeiding av regional strategi sentralt. De fire regionene er støttet faglig og økonomisk fra Fylkesmannen.

Det er fortsatt tilbakegang i kornarealet i Buskerud, mens grasarealet øker. Dette må ses i sammenheng med at flere begynner med kjøttproduksjon. Som ellers i landet er det stor grunn til bekymring for utviklingen i melkeproduksjonen i Buskerud, men ifølge statistikken over kjøp og salg av den private delen av melkekvoter kan det se ut som om situasjonen er spesiell i Buskerud da alle som vil utvide sin kvote, får kjøpe så mye de ønsker. Vi har inntrykk av at den negative utviklingen i saueholdet kan ha snudd. Det meldes om økt interesse blant produsentene for å bygge nye fjøs, og det er god deltakelse i de i ulike opplærings- og kompetansetiltak.

2011 ble ellers et meget dårlig år innen jordbruket med mye nedbør gjennom sommeren og høsten. Dette har gitt dårlig kvalitet på mye av grovfôravlignene, og bare en liten del av kornavlingen holder matkvalitet. Fylkesmannen har mottatt omlag 220 søknader om avlingserstatning pga klimabetinget skade. Dette er rekordmange, og utgjør omlag 10% av landbruksforetakene i fylket.

Inn på tunets satsing: FMLA koordinerer den regionale innsatsen hos Fylkesmannen, fylkeskommunen og Bufetat, overfor kommunene og IPT-tilbyderne. Sammen med Buskerud fylkeskommune arbeider vi med IPT i forhold til å hindre "dropouts" fra videregående skole. Vi samarbeider med Bufetat om fosterhjemskurs for landbruksfamilier, og det er gjennomført 4 vellykkede kurs.

Fylkesmannen har bistått kommunene i deres søknader til Inn på tunet-løftet i kommunene. Buskerud har IPT-løft i Kongsberg kommune, Hallingdalskommunene og Lier kommune.

Arbeidet innen grønt reiseliv og utmarksnæring har bestått i stimulering av felles utredningsprosjekter på

overnatting og innlandsfiskeopplevelser, samt deltakelse i følgegruppen til EU-prosjektet til Trillemarka-kommunene og Buskerud fylkeskommune, VER-DI: "Vern og verdiskapning – naturvernområder som ressurs i holdbar økonomisk utvikling.

Arbeidet innen landbruksbasert næringsutvikling har i 2011 ellers vært knyttet opp til nettverksbygging og kompetanse innenfor mat, reiseliv, tjenesteyting, bruk og vern, og foredling av tre og bioenergi.

Fylkesmannen har hatt stort engasjement innenfor økologisk landbruk i 2011. Det har vært bred satsing for å øke bevisstheten om og forbruket av økologisk mat både innenfor kommunale virksomheter og direkte ut mot forbruker. Samarbeid med prosjektet "Økoframtid i Drammensregionen" gir resultater. Foregangsfylke-prosjektet "Levende Matjord" har hatt stor aktivitet både i forhold til utprøving, utvikling og kunnskapsformidling. Prosjektet har et stort nedslagsfelt både innenfor økologisk og konvensjonelt landbruk og er således et godt eksempel på "spydspiss" funksjonen som disse prosjektene var ment å skulle ha.

Miljøvern

De nasjonale resultatmålene i miljøvernpolitikken er særlig knyttet til klima, ivaretagelse av naturens mangfold og arbeidet med miljøgifter. Fylkesmannen har i 2011 arbeidet for å sikre leveområder, naturressurser og arter for å stanse tapet av naturmangfold.

Hovedfokuset i arbeidet med vern har vært knyttet til å ta vare på naturverdiene i de vernede områdene. Forvaltning av verneområder har derfor hatt høy prioritet også i 2011, gjennom utarbeidelse av forvaltningsplaner med bevaringsmål. Ramsarområdene i Tyrifjorden og andre verneområder hvor det er kritisk å få på plass forvaltningsplaner har vært prioritert. Fylkesmannen har videre bistått de lokale forvaltningsstyrene for Hallingskarvet og Trillemarka, bl.a. gjennom oppfølging av den lokale forvalterstillingen på Geilo. Økt vekt på forvaltningsplaner og bevaringsmål bidrar til at verneområdene kan brukes mer uten at verneverdiene forringes.

Fylkesmannen har fulgt opp naturmangfoldloven, både gjennom innarbeiding i egen saksbehandling og gjennom kurs for kommunene. Det er videre arbeidet med enkeltartene rød skogfrue, edelkreps, myrflangre, ertevikke, elveklubbeøyenstikker og blåbåndvann-nymfe, samt kulturlandskap og bekkekløfter som uvalgte naturtyper i 2011. Videre er det lagt vekt på kartlegging av naturmangfold og kvalitetssikring av naturmangfolddata fra kommunene. Kartlagte verdifulle lokaliteter har særlig blitt ivaretatt gjennom Fylkesmannens arbeid med arealplaner i kommunene.

Fylkesmannen har ivaretatt anadrome fiskearter som villaks gjennom regulering av fiske og bevaringstiltak. Fylkesmannen har videre lagt vekt på forvaltning av rovvilt og villrein. På rovviltområdet er Fylkesmannen også sekretariat for den regionale rovviltnemnda for fylkene Buskerud, Telemark, Vestfold og Aust-Agder. Fylkesmannen har lagt vekt på en samordning av landbrukspolitiske og miljøpolitiske virkemidler for å minimere konflikter mellom beiteinteresser og vern av rovvilt. Det legges også mye ressurser inn på å sikre god oppfølging og et godt samarbeid med rovviltnemnden i regionen.

Fylkesmannen arbeider med flere handlingsplaner for truede arter og naturtyper, samtidig som skadelige fremmede organismer som kjempespringfrø og rynkerose er bekjempet. Miljøstatus er oppdatert på alle fagområder, og det er lagt vekt på å innarbeide en slik oppdatering i de løpende årlige rutinene.

Det er i 2011 lagt vekt på en ytterligere opptrapping av arbeidet med helse- og miljøfarlige kjemikalier, bl.a. gjennom økt antall tilsyn, sanksjoner og oppfølging av avfallsanlegg og industrivirksomhet. Gjennom tilsyn har Fylkesmannen fulgt opp kilder for spredning av prioriterte kjemikalier, miljøgifter og håndtering av farlig avfall. Målkravene knyttet til årsverk og budsjetttrammer for gebyr er i 2011 nådd for første gang siden forurensningsgebyr ble innført. Alvorlige avvik følges om nødvendig opp gjennom bruken av tvangsmulkt og anmeldelser. Arbeidet med forurenset grunn og oppfølging av regelverket for farlig avfall er også prioritert i 2011. Videre har Fylkesmannen fulgt opp utslipp fra kommunal avløpssektor og sørget for at utslippene er i samsvar med vannforskriftens krav om god økologisk tilstand.

Fylkesmannen har videre sikret framdrift i arbeidet med oppryddingen i Drammensfjorden innenfor prosjektet "Ren Drammensfjord 2015". Det ble i 2009 etablert et 3-årig overvåkingsprogram i fjorden, og vi har i 2011 holdt framdrift i tråd med planen for de seks delområdene i Drammensfjorden som krever oppryddingstiltak.

Innenfor klimaområdet har Fylkesmannen bidratt til at kommunale arealplaner tar klimahensyn i tilknytning til bosettings- og utbyggingsmønster, transport, energibehov og tilrettelegging for ny fornybar energi. Oppdraget er lite konkret og derfor utfordrende å følge opp.

Fylkesmannen har fulgt opp det miljøfaglige ansvaret for vannforvaltning regionalt gjennom å koordinere

arbeidet knyttet til det miljøfaglige beslutningsgrunnlaget (overvåking, karakterisering, klassifisering og risikovurdering). Arbeidet er utført i nært samarbeid mellom miljø- og landbruksfaglig kompetanse og i nært samarbeid med fylkeskommunen som Vannregionmyndighet (VRM), Vannregionutvalget (VRU) og Vannområdeutvalg (VOU) i hvert vannområde.

2.6 Samfunnssikkerhet og beredskap

Fylkesmannen gjennomførte en rullering og oppdatering av risiko og sårbarhetsstudien (FylkesROS) i 2011, etter gjennomgang og behandling i fylkesberedskapsrådet. Konsekvenser av klimaendringer er blant annet nå behandlet i risiko og sårbarhetsstudien.

Fylkesmannen gjennomførte flere tilsyn og øvelser i enkeltkommuner frem til tragedien den 22. juli. Flere av de planlagte aktivitetene etter denne dato måtte av ulike grunner forskyves. Noen av aktivitetene vil bli hentet inn i løpet av 2012.

Det er i 2011 lagt spesielt vekt på at kommunens risiko- og sårbarhetsanalyse ligger til grunn for kommunenes planarbeid. Jf forutsetningene i "sivilbeskyttelsesloven". Det blir i tillegg lagt vekt på at mulige konsekvenser av klimaendringer tas med i vurderingene i kommuneplanene. I 2011 ble det gitt innspill til 14 kommuneplaner/delplaner, herunder planprogram og konsekvensanalyser, og det ble i 5 tilfelle varslet innsigelse. Alle sakene har så langt løst seg i planprosessen.

Tragedien den 22. juli satte sitt preg på sakslisten for det årlige møtet i fylkesberedskapsrådet i 2011.

Implementeringen og opplæringen av enkeltkommuner i krisestøtteverktøyet DSB-CIM fortsatte i 2011. Ved hjelp av DSB-CIM ble det i 2011 etablert rutine med ukesrapportering fra enkelte kommuner. Verktøyet er et naturlig tema i forbindelse med tilsyn og øvelser, med tanke på de muligheter verktøyet gir for en mer effektiv krisehåndtering i de enkelte kommunene.

Stormen Dagmar skapte noen utfordringer for enkeltkommuner i Buskerud. Det var særlig Ringerike og Flesberg som ble rammet av nedfall av trær og bortfall av strøm, telefon og redusert vannforsyning for enkelte abonnenter.

2.7 Vergemål

Erfaringer fra tilsyn med overformynderiene

Vi har gjennomført tilsyn med kommunenes overformynderier siden desember 2003. Etter å ha besøkt samtlige 21 tok vi fatt på tilsynsrunde nummer 2 i 2009.

I Buskerud er det svært stor variasjon mellom overformynderiene når det gjelder organisasjon, drift og størrelse på beløp til forvaltning. Det kan som eksempel nevnes at 7 av våre 21 overformynderier har fast formann mens flere av overformynderiene ikke har sekretærhjelp.

Vi gjennomførte tilsyn med Hurum og Hol overformynderier i 2011, og merket oss at disse synes å være veldrevet. Det som for mange synes å volde størst problemer er å skaffe hjelpeverger. Vi har inntrykk av at det kan være særlig vanskelig dersom hjelpevergene ikke avlønnes.

Fylkesmannen gir overformynderiene råd og veiledning pr. telefon og behandlet 20 saker i 2011.

Oppgaver etter vergemålsloven

Embeter Antall saker Antall tilsyn

FMBU 18 2

Sum 18 2

Kapittel 3 - Resultatområder

Kongehuset

00.1 Kongelige besøk

00.2 Tildeling av ordener og medaljer

På resultatområde 00.2 tildeling av ordner og medaljer er det satt opp 12 ukeverk.

I 2011 behandlet Fylkesmannen 23 søknader om Kongens fortjenstmedaljer og videreformidlet utdeling i 2 saker hvor medalje og dilpom for Carnegies Heltefond Norge ble delt ut.

Miljøverndepartementet

Resultatområde 01 Naturens mangfold og friluftsliv

01.1 Bærekraftig bruk og beskyttelse av leveområder

Fylkesvise verneplaner

Fylkesmannens tilråding for verneplan for Tyrifjorden ble som avtalt oversendt til DN 15. november.

Utvidet skogvern

01SO1: Fylkesmannen har hatt høring på tre frivillig vern-områder i 2011. Tilråding ble sendt DN 16. mars, og Fylkesmannen fulgte opp vernevedtaket som kom 16. desember 2011. Det arbeides jevnt med frivillig vern av skog, og det er i løpet av 2011 inngått avtale om vern av tre nye områder.

Avvik 01SO2: Verneplaner for arealer på Statskog SF og OVF-eiendommer. Vi har ikke startet opp verneprosesser i 2011. I arbeidet med vern av arealer på OVFs eiendommer har vi fremmet forslag for skogeiersamvirket om innlemming av tilgrensende privat grunn i verneforslagene. De har lovet å sjekke ut dette, men arbeidet har hatt dårlig fremdrift. Verneplan for arealer på Statskog SFs grunn er utsatt til vi har resultatene av registrering på de nye Statskog-arealene i Finnemarka.

Annet

Fylkesmannen har informert og fulgt opp kartleggingen av bekkekløfter og startet verneplanprosess når vi har fått tilbud om frivillig vern.

Nasjonalparker og større verneområder

Fylkesmannen har bidratt til å konstituere nasjonalparkstyret for Hallingskarvet, utlyst stilling og ansatt nasjonalparkforvalter.

Fylkesmannen har bistått i gjennomføring av erstatningsoppgjør for Hallingskarvet nasjonalpark.

Forvaltning og naturoppsyn i verna områder

01SO09: Ingen oppdrag i 2011

01SO10: Fylkesmannen har deltatt på regional samling om arbeidet med overvåking og forvaltningsplanlegging med bevaringsmål.

01SO11: Vi har mottatt rapporterings skjema fra kommuner med delegert myndighet.

01SO12: Ingen aktivitet i 2012

01SO13: Fylkesmannen arrangerte høsten 2011 et to-dagers kurs for kommunene i Buskerud om naturmangfoldloven på Kongsberg.

01SO14: Ingen forespørsel

01SO15: Ingen forespørsel.

01SO16: Fylkesmannen har kvalitetssikret følgende data for den nye naturbase 4; kalklindeskog, hule eiker, kulturlandskap og dragehodeforekomster.

01SO17: Ingen oppdrag i 2011.

01SO18: Opplæringsprogram er utsatt til 2012, til nytt styre er på plass.

Løpende saksbehandling av dispensasjoner har gått som normalt. Tiltakene i verneområdene er gjennomført etter planen med noen mindre omprioriteringer, og det har gått mye tid til administrering og oppfølging av dette. Det er levert anmeldelser av brudd på verneforskrifter også i 2011, både av FM og SNO. Oppfølging av ulovlige forhold tar mye tid.

Fylkesmannen har bistått Trillemarka - kommunene med forvaltning, herunder grensesak og forvaltningsplanarbeid. FM har lest gjennom alle vedtak som gjøres av forvaltningsstyret.

Vi har ferdigstilt tre forvaltningsplaner i 2011, Ullebergåsen NR, Haugene NR og Bremsåsen NR. I forhold til egne og DN's mål er det avvik for tre planer som ikke ble ferdig i 2011. Disse blir ferdig i 2012, Hurum/Burudåsen NR, Linnestranda NR og Solfjellåsen NR.

Vi har også bistått Fylkesmannen i Telemark med forvaltningsplan for Skrim og Sauherad fjella naturreservat som ble godkjent i mai.

Avvik: Forvaltningsplanene for Slemmestadåsen – Morberg NR og Mølen og Ranvikholmen NR ble ikke ferdigstilt i 2011 slik DN forventet, på grunn av stor gjennomtrekk i engasjementstillinger.

Utkast til forvaltningsplan for Tyrifjorden ble sendt over til DN sammen med verneplan for Tyrifjorden innen 15. november 2011.

Forvaltningsplan for Finnemarka utarbeides av Modum kommune, og ble ikke ferdig i 2011.

Kartlegging og overvåking av biologisk mangfold

Fortsatt arbeidet med kartlegging av storsalamander i flere kommuner, samt en fylkesoppsummering for innlegging i Naturbase.

Har oppdatert og lagt inn aktuelle data i Vann-Nett og Vannmiljøsystemet (vannkvalitet),

Startet kartlegging av dragehode i flere kommune for innlegging i Naturbase.

01SO19: Prioritert kommuner for kartlegging av naturtyper, og i samarbeid med kommune og kartlegge/prioritere hvilke arealer innenfor kommunen som skal kartlegges. Skrive kontrakt med aktuelle kartleggingsinstitusjoner og kvalitetssikre data fra tidligere og ny kartlegging. ”Utvalgte naturtyper” etter NML skal prioriteres i kartleggingsarbeidet.

01SO21 Har koordinert og kvalitetssikra pågående overvåking. Tiltaksovervåking og problemkartlegging i forhold til vannforskriften for vannområder i første planfase, er ikke kommet i gang i vesentlig grad. Karakterisering av vannområder/vannforekomster i andre planfase er satt i gang. Data som er ervervet fra

overvåkingsaktiviteten er registrert i Vannmiljøsystemet.

01SO24: Avvik: ikke kvalitetssikret naturtypedata fra skogvernregistreringene i 2011. Kvalitetssikring av naturtypedata fra Forsvaret ikke aktuelt.

Helhetlig vannforvaltning (vannforskriften)

- Arbeidet med karakterisering av vannforekomster i 2. planfase er satt i gang. Data og opplysninger er lagt inn i Vannmiljøsystemet og Vann-Nett. Det er gjennomført karakteriseringsmøter med alle kommuner og prosjektledere i vannområdene. Møte med sektormyndigheter vil bli gjennomført i første halvdel i 2012.
- Nye data og forslag til vurderinger blir lagt inn i Vann-Nett etter hvert i forhold til den nye fristen fra DN 1. juli 2012.
- FM har fortsatt å arbeide innenfor sine ansvarsområder i de vannområdene som var i 1. planfase (Lierelva, Numedalslågen), med tildeling av tiltaksmidler, gjennomføre tiltak (kalking) og innhenting av miljødata (fangst, vannkvalitet).
- har vært miljøfaglig rådgiver for sine ansvarsområder overfor øvrige involverte sektorer.
- Har vært til stede som statens representant i VRU og arbeidsutvalg.
- Arbeidet med vannforskriften/karakterisering har skjedd i nært samarbeid med landbruksavdelingen hos Fylkesmannen.

01SO25 Regional overvåking er videreført med hensyn på hovedvassdragene og kalka vassdrag. Data fra kommunal overvåking (lokal) er innhentet og lagt inn i Vannmiljø. Basisdokument for framtidig overvåkingsprogram er utarbeidet. Forslag til overvåkingsprogram i henhold til vannforskriftens krev er oversendt Klif med hensyn på støtte i 2012.

01SO26 Karakteriseringen av gjenstående vannområder er igangsatt og vil bli rapportert inn i Vann-Nett innen 1. juli 2012. Aktuelle regionale sektorer vil bli innlemmet i arbeidet.

01SO28 Har ikke fått forespørsel fra DN og Klif om å delta i utviklingsarbeid knyttet til vannforskriften, men deltatt på kurs og seminarer hvor karakterisering/klassifisering har vært tema.

01SO29 Fram til en mer en mer systematisk oppfølging av naturforvaltningsvilkår i vassdragskonsesjoner (med bl.a. tilsyn osv) i regi av DN er utarbeidet, har FM arbeidet med oppfølging av konsesjonsvilkår etter samme opplegg som tidligere (vurdere undersøkelser, utsettingspålegg osv).

01RA11 framdrift i arbeidet etter vannforskriften er rapportert til Fylkeskommune/DN etter de krav/frister som er satt opp.

Ivaretagelse av viktige arealer for biologisk mangfold

Følges primært opp gjennom planprosesser etter pbl i alle kommuneplaner og alle reguleringsplaner, i tillegg til prioriterte områder etter nml.

Motorferdsel i utmark

Klagesaker er fulgt opp på vanlig måte.

01SO32 - Ut over generell og god dialog med lokalt SNO, har FM ikke hatt kapasitet til å følge opp dette.

01SO33 - Fm har ikke mottatt særskilt forespørsel fra DN.

Kulturlandskap

01SO34. Har arrangert nasjonal nettverksamling for de 22 utvalgte kulturlandskapa på Steinssletta i Hole og Ringerike i august 2011. Videre fungerer det gjenåpna standengbeitet i Steinsvika godt. Passe beitetrykk av storfe, sau og geit synes å ta tilbake kulturlandskaps- kvaliteter som har ligget brakk i 60 år.

01SO35. Vi utarbeider skjøtelsplaner for åtte botanisk viktige arealer (der det blant annet finnes flere forekomster av prioritert art dragehode) innenfor Steinssletta.

01SO36. Vi systematiserer alle opplysninger om utvalgt naturtype slåttemark. I første omgang legger vi vekt på slåttemarker med A-verdi i Naturbase. Vi laget også skjøtelsplan for tre slåttemarker høsten 2011.

Vi arrangerte "slåttemarksamling" på Ryghsetra, Nedre Eiker først i juli med nær 50 deltakere fra store deler av

landet. Deltakerne fikk oppgaven: Lag en skjøtselsplan for slåttemarka på Ryghsetra.

01.2 Bærekraftig bruk og beskyttelse av arter, bestander og genressurser

Generell viltforvaltning og tilskuddsforvaltning - vilt

Oppdrag/oppgaver av generell, rådgivende og utadrettet karakter har vi svært liten kapasitet til å følge opp. Møtevirksomhet og oppfølgende kontakt med fylkeskommunen (saksbehandler) i fbm overførte oppgaver.

Søknader om tilskudd er behandlet og midler tildelt, men noe forsinket i hht. retningslinjene.

Forvaltning av villrein

FM har deltatt på møter/fellesmøte for villreinforvaltningen på Hardangervidda. Løpende kontakt med Villreinnemnda for Hardangerviddaområdet/sekretariatet, inkl. forvaltningen av tilskuddsmidlene (tilbakeførte fellingsavgiftsmidler). Klimaet rundt forvaltningen er godt og i tråd med prosessdokumentet. Videre har FM deltatt aktivt i prosessen rundt de regionale planene for Hardangervidda og Nordfjella. FM er representert i styringsgruppa for merkeprosjektet på Hardangervidda og i Nordfjella.

01SO38: Fylkesmannen har vært og er aktiv og godt representert på ulike nivåer i prosessen med regionale planer for Hardangervidda og Nordfjella.

01SO39: Videreformidlet informasjon fra DN og NINA (Hjorteviltregisteret) til kommunene.

Forvaltning av anadrome laksefisk og innlandsfisk

- Forvaltningen av anadrome laksefisk er fulgt opp ved uttalelser til nye fiskeforskrifter som skal fastsettes av DN i 2012.
- Problem/belastninger i forhold til laks i Drammenselva (*G. salaris*, oppgang i fisketrapp, vannstandsendringer) er fulgt opp i samarbeid med fiskeinteressene. Dette vil også bli innarbeidet i tiltaksprogrammet som skal ferdigstilles i 2015.
- Overvåking i 2011 er fulgt opp gjennom et pågående overvåkingsprogram for vannkvalitet i hovedvassdragene og i kalka vassdrag.
- Som ledd i nasjonale tiltak mot signalkreps/krepsepest er det avholdt 2 møter/ befaring i 2011 i regi av arbeidsgruppa for ferskvannskreps. Faggrunnlag for edelkreps som prioritert art er utarbeidet
- Siden det ikke er knyttet problem i forhold til oppdrettsfisk/lakselus i Buskerud er dette ikke prioritert.
- Lovpålagte oppgaver og lovpålagt saksbehandling i henhold til lov om laksefisk og innlandsfisk med tilhørende forskrifter er gjennomført i tilsvarende omfang i 2011 som tidligere.
- Det er gitt 2-3 dispensasjoner etter lov om laks og innlandsfisk i 2011.
- Det er ikke NLV/NLF i Buskerud som nødvendiggjør oppfølging av St.prp. nr 32 (2006-2007)
- Det er innhentet fangststatistikk for elvefisket i løpet av 2011. Generelt har det vært en positiv oppgang i fiske.
- Elvefangstregisteret er oppdatert for 2011.
- I alt 6 fiskerne er registrert i Sjøfangstregisteret og fangstdagbøker er sendt ut.
- Det er bidratt med informasjon til det Vitenskapelige rådet for lakseforvaltning/NINA i forhold til bl.a. bestander, fisketrapper osv.
- Liste oversjølaksefiskere er oversendt til SNO.
- Det er bidratt til oppsyn av isfiske i Drammensfjorden bl.a. gjennom SNO og lokale foreninger.
- Bestandssituasjonene for laksebestandene er vurdert i forhold til forskriftsarbeidet. DN har ikke meldt behov om foreløpig rapport fra laksesesongen i 2011.
- Registreringsmodulen for anadrome laksefisk er vedlikeholdt.
- Innlegging av forskrifter i ny forskriftsmodul i Lakseregisteret er gjennomført.
- Har tildelt/fordelt 300000 tilskuddsmidler fra Statens fiskefond på bakgrunn av søknader. Søknadene har både kommet inn elektronisk og per post/e-mail i 2011. Etter hvert forventes de fleste å komme elektronisk.
- Utsettingspålegget for ørret i Stolsvatn i Hol er vurdert med hensyn på oppdatering, basert på tidligere undersøkelser. Nye utsettingspålegg eller nye pålegg om undersøkelser i regulerte vassdrag med anadrome laksefisk er ikke foretatt i 2011.
- Det har ikke kommet henvendelse fra DN om å bistå i arbeidet med oppfølging av handlingsplanen for bekjempelse av *G. salaris* i norske vassdrag.
- FM har gjennomført kalking i ca 450 vatn med 800 tonn kalk. Årlig kalkbehov er justert etter

vannkvalitetsmål. Biologisk effekt av kalking (effektkontroll) er fulgt opp i 12 vatn i 2011. Har deltatt på årlig kalkingsmøte i regi av DN.

- Effekt av kalkingstiltakene er gitt gjennom generell informasjon og veiledning til fiskeforeninger/grunneiere og kommuner.
- Årlig oppdatering av måloppnåelse i de lokale kalkingsprosjektene er gjort bl.a. ved vannprøvetaking. Resultatene er lagt inn i Vannmiljø for de fleste av vatna. Import av kalkingsvatndata i ny Vannmiljøversjon har imidlertid vært noe problematisk. Har hatt kontakt med Klif om problemet.
- Arbeidet med signalkreps/krepsepest er fulgt opp gjennom Arbeidsgruppe for ferskvannkreps. Det er generelt informert om edelkreps/signalkreps/krepsepestproblematikken.
- Lakselus og rømming av opdrettpfisk er lite aktuelt i Buskerud.
- Det er deltatt på fagsamlinger arrangert av DN som gjelder hele fagområdet

01SO40 har bistått DN i arbeidet med nye fiskereguleringer i 2011/2012 etter nærmere spesifisering.

01SO41 Kategoriseringen av vassdrag er oppdatert. Det har ikke skjedd vesentlige endringer i bestandssituasjonen i elvene i Buskerud.

01SO42 Kartlegging av fiskesperrer i forbindelse med settefiskanlegg for å hindre tilstedeværelse av anadrome fisk på strekningen for anleggets vanninntak, er ikke aktuelt i Buskerud.

01SO43 Kartlegging av hvor mange vassdrag hvor settefiskanlegg som tar ut vann fra anadrome strekning og hvor dette har innvirkning på produksjonen av fisk i vassdraget har ikke vært aktuelt for Buskerud.

01SO44 Har deltatt på kurs om delegering av innlandsfisk til Fylkeskommunen i regi av DN

01SO45 Økt fokus på negative effekter av havbruk på ville anadrome fiskebestander er ikke aktuelt for Buskerud.

01SO46 å bistå i arbeidet med å kartlegge egnede lokaliteter for nye genbankstasjoner etter nærmere bestilling har ikke vært aktuelt i Buskerud.

01SO47 Har gjennomført kartlegging av ål i nedre deler av Drammensvassdraget, samt bistått DN og NINA med å planlegge overvåkningssystemer for sjøørret og ål

01SO48 Det er opprettet polygon for kalkingsvatna i Vannmiljø med hensyn på senere overføring av kalkdata.

01RA15 Rapport om bruk av tilskuddsmidler fra Statens fiskefond 2010 er oversendt DN på elektronisk skjema.

01RA16 Det var ikke nye prosjekt i 2011 som egnet seg for fotodokumentasjon til informasjon om fiskeravgifta i 2011. Aktuelle prosjekt er rapportert tidligere.

01RA17 Det er ikke nasjonale kalkingsprosjekt i Buskerud. Behov for kalkingsmidler i lokale prosjekt i 2011 er meldt inn DN innen 10.01.11.

Rovviltforvaltning

FM-Buskerud har sekretariatsfunksjonen for Rovviltnemnda i region 2 Sør-Norge. Arbeidet er svært ressurskrevende. Godt internt samarbeid mellom miljø- og landbruksavdeling. Samarbeidet med nemnda og øvrige aktører innen rovviltforvaltningen har fungert godt. Ingen avvik.

01RA16: Vedtak – både gitte tillatelser og avslag - er fortløpende lagt ut på SharePoint.

01RA17: Innsamla data om avgang av rovdyr (også i tilknytning til lisensfelling og kvotejakt), DNA prøver etc. anses mest hensiktsmessig å bli utført av SNO som i de langt fleste tilfellene (sannsynligvis alle) innhenter/sitter på grunnlagsdataene. Erstatningsdata (søknader som ikke sendes elektronisk, og vedtak) er ført inn i Rovbasen.

I samarbeid med kommunene er det i løpet av 2011 etablert en fylkesberedskap ved skadefelling av rovvilt (primært rettet mot bjørn). Det er etablert to distrikter i fylket med hver sin regionale fellingsleder der dennes bostedskommune har påtatt seg ansvar som ”vertskommune” (Gol og Flesberg). I den enkelte kommune, eller i et interkommunalt samarbeid, er det en kontaktperson og en liste over ressurspersoner (fellingslag).

Forvaltning av trua arter

- Vi har utarbeidet forslag til økologisk funksjonsområde for prioritert art rød skogfrue. Arealet av de

- økologiske funksjonsområdene er beregnet og fordelt på grunneierne. I løpet av 2012 skal alle grunneierne informeres om arten rød skogfrue, funksjonsområde, areal, forskrift og med faktaark.
- Avsluttet sjette året for Handlingsplan rød skogfrue. Rapportert 2010 resultatene. Vi er litt i villrede om hvordan Handlingsplaner skal følges opp etter at 5-årsperioden er over.
- Faggrunnlaget for orkideen myrflangre oversendt DN. Vi arrangerte myrflangreseminar i Drammen i mars og fulgte opp med fagdag på Ringerike i juli. Turen gikk til Norges største forekomst av myrflangre i Ulltveittjern naturreservat. Denne forekomsten er sterkt truet av aggressiv gjenvoksing med takrør. Vi skal i 2012 utarbeide en skjøtselsplan for myrflangre i reservatet parallelt med Handlingsplan myrflangre.
- Arbeider med faggrunnlag ertevikke i samarbeid med Botanisk forening. Leveres til DN i 2012.
- Arbeider med faggrunnlag elveklubbeøyenstikker og blåbåndvann-nymfe i samarbeid med AsplanViak. Leveres til DN i 2013.
- Forvaltning og sikring av krepsen i Steinsfjorden/Tyrifjorden pågår gjennom overvåking og beskatningskartlegging.
- Oppfølging av forvaltningsplan for edelkreps er videreført med utarbeidelse av faggrunnlag med hensyn på edelkreps som prioritert art. Arbeidsgruppen for edelkreps har hatt 2 møte og en befaring og tildelt 450.000 kr til prosjekt/drift.
- Gjennomfører siste sesong for Handlingsplan rød skogfrue – prioritert art.
- Startet arbeidet med Handlingsplan for myrflangre.

Ivaretagelse av viktige arealer for biologisk mangfold

- Har forsøkt å innarbeide intensjonene i vannforskriften i forhold til å sikre bærekraftig bruk og vern av vannforekomstene. Mål er at vannforvaltningen skal være helhetlig, økosystembasert og systematisk.

Har ivare tatt løpende saksbehandling innenfor vassdragsforvaltningen, blant annet:

- uttalelse til meldinger, konsekvensutredninger og konsesjonssøknader for små og store kraftverk
- gitt råd om konsesjonsplikt inntre for tiltak i og langs vassdrag
- gitt tilrådninger til DN/NVE i søknader som gjelder Samla plan
- vurdert utredningsbehov for småkraftsaker og tilrettelegge eksisterende kunnskaper om miljøverdier for søkere/konsulenter
- sørget for at observasjoner av ferskvannarter, gjort i forbindelse med kartlegging og dokumentasjon av biologisk mangfold ved bygging av småkraftverk, blir tatt med i vurderingen i Fylkesmannens uttalelse.
- Det foreligger ingen kommunale og regionale småkraftplaner.
- Oversendelse av oversikt til DN om hvor mange meldinger og konsesjonssøknader som er behandlet/vurdert når det gjelder vannkraftverk året før *har ikke kunnet prioriteres*. *Kopi av alle Fylkesmannens uttalelser i slike saker er imidlertid oversendt DN.*
- uttalelse til meldinger, konsekvensutredninger og konsesjonssøknader for vindkraftverk har ikke vært aktuelt da slike søknader ikke har vært fremmet.
- Fylkeskommunen har ikke fremmet kommunale eller regionale planer for småkraft, som har nødvendiggjort bidrag fra Fylkesmannen.

01SO31 Har aktivt innarbeidet naturmangfoldlovens prinsipper og krav til kunnskapsgrunnlag ved saker som har omhandlet inngrep i vassdrag.

01RA13 Kopi av alle uttalelser i saker som omhandler inngrep i vassdrag er oversendt DN.

01RA14 I Buskerud er det ikke settefiskanlegg som har sperrer for anadrome fisk Oversendelse av liste med estimert tapt produksjonsareal for laks, har derfor ikke vært aktuelt.

01.3 Fremmede arter og GMOer

Fortsatte arbeidet med kartlegging av kjempespringfrø i Linnestranda NR og langs Liervassdraget i 2011. Også satt i gang forsøk med bekjempelse. Oppsummerer kartlegginga 2009 - 2011. Publiseres i 2012.

Utarbeidet Info-brosjyre om fremmede arter i Buskerud i samarbeid med Buskerud Hageselskap. Distribuert til Hageselskapets medlemmer og til alle hagesentrene.

Utarbeidet bekjempingsplan for rynkerose på Verksøya, Hurum.

Avventer tiltak mot ny spredning av ørekyte på Hardangervidda, etter at arten igjen ble observert oppstrøms ørekytsperre i 2011 (Hordaland).

01.4 Friluftsliv

Ivaretagelse av attraktive friluftsområder

Fulgt opp i planprosesser etter plan- og bygningsloven.

Fylkesmannen som grunneier/rettighetshaver på vegne av staten i de statlig sikrede friluftslivsområdene

Fulgt opp i konkrete saker.

Tilrettelegging for jakt og fiske

FM har oppdatert/informert kommunene om endringer/informasjon fra DN. Jegerprøvemateriell er sendt ut til kommunene og kursarrangører. Innhentet og utbetalt refusjonskrav fra kommunene for utgifter til jegerprøven.

Resultatområde 03 Vannforurensning, miljøgifter og avfall

Personellmessig har vi i 2011 hatt full bemanning og stabil arbeidskraft innenfor forurensningsfeltet, med unntak av en langtidssjukemelding og en mindre permisjon. Samlet har vi tre faste stillinger, 2 gebyrfinansierte stillinger, samt et 50% engasjement på Ren Drammensfjord. Innenfor vanddirektivet har vi lav bemanning, og problemer knyttet til at det kun er engasjementsmidler for mindre enn et år av gangen. I 2011 er dette løst ved et 4 mndr engasjement, og dessuten oppdrag på anbud. Tilsynsplanen for forurensningstilsyn følges med noen mindre justeringer. Vi klarte målsettingen for årsverk med tilsyn, og nådde budsjettmål på 1,2 mill kr i tilsynsgebyr. Et avvik er at denne prioriteringen har gått ut over saksbehandling og saksbehandlingstid samt oppfølging med veiledning og kursing mot kommunene innenfor forurensningsområdet. Ren Drammensfjord 2015 går som planlagt, men er avhengig av egen bevilgning til stilling.

03.1 Overgjødning og nedslamming

Vannforurensning og vannmiljø

Vi har begynt å jobbe med hvordan vi skal ta hensyn til vannforskriften i all saksbehandling. Det er særlig aktuelt i avløpssaker. Vi ga én ny avløpstillatelse i 2011.

03SO2: Vi har begynt å legge inn data fra resipientovervåkning i Vann-miljø.

03SO4: Vi har sendt liste over aktuelle bedrifter til Klif.

Avløp

Resultatområdet følges opp i fylket i tråd med embetsoppdraget.

03.2 Oljeforurensning

Vi har representant i IUA-styret, og har representanter på varslingsliste for IUA. En ansatt har deltatt på Brannskolens laglederkurs oljevernberedskap i strandsonen. I 2011 har vi fulgt opp to saker med utslipp av fyringsolje til elv og diesel til jord særskilt. Den ene saken er delegert til oss fra Kystverket, den andre håndterer vi sammen med Kystverket.

03.3 Miljøgifter

Sedimenter

Prosjekt Ren Drammensfjord 2015 har vært fulgt opp gjennom året. Det har vært en gjennomgang av punktkilder på land. På Lierstranda er det overvåking av overvannskummer og miljøbrønner for å kartlegge eventuelle kilder på land. Nye pålegg vil gis i 2012 for å stoppe ny tilførsel av miljøgifter til sjøbunnen. Det har blitt gjennomført tilsyn på 5 småbåthavner. Tilsynene på småbåthavnene vil fortsette i 2012. Det har for 2011 ikke vært søknader etter kap 22 i forurensningsforskriften.

03SO6P: Det er gjennomført tiltak i grunnen på Buskeruds eneste skipsverft. Sluttrapport er mottatt.

Grunnforurensning

03RA1 (03SO8P): Det er gjennomført tiltak i alle de prioriterte grunnforurensingssakene. Vi mangler sluttrapport for en sak, der tiltaket ikke kom i gang før høsten 2012.

03RA2: 98 lokaliteter er kvalitetssikret i grunnforurensningsdatabasen ved hjelp av ekstra midler fra Klif. Noen lokaliteter må følges opp i forbindelse med supplerende kartlegginger. Det har vært kontinuerlig oppdatering og kvalitetssikring av grunnforurensningsdatabasen. Det har også vært kontinuerlig gjennomgang av brukstilfeller fra matrikkelen.

03.4 Avfall og gjenvinning

03RA4 Avfall i havner

Planer for de største havnene skal være mottatt, for noen mindre havner er det usikkert om disse vil ha videre drift. Vi har ført tilsyn med noen av de større havnene, og har begynt på tilsyn med småbåthavner.

03RA5 Rapportering for deponiarbeidet

Status ble rapportert inn på egne skjema pr januar og august 2011.

03RA6 Rapportering av sigevannsdata for deponier

Dette oppdraget har vi ikke fått gjort. Vi har prioritert å få inn gode data i årets egenrapporter. Vi har også et stort trykk på saksbehandling og tilsyn som vi har prioritert. Det er meldt inn i egen epost at vi ikke har fått gjort oppdraget som dere har bedt om.

Resultatområde 04 Luftforurensninger og klima

Statlig planretningslinje (SPR) legges til grunn for vår behandling av forslag til klima og energiplaner.

Vi tar også utgangspunkt i SPR i våre uttalelser og vurderinger av forslag til arealplaner. MA har i flere saker fremmet innsigelse til planforslag ut fra manglende vurdering av energiforsyning og bestemmelser i reguleringsplan om tilrettelegging for vannbåren varme.

04.4 Lokal luftkvalitet og støy

Støy følges opp i planarbeidet. Det brukes innsigelse til planer som ikke har innarbeidet retningslinje T-1442 i planbestemmelsene til kommuneplaner og reguleringsplaner. Vi har i 2011 reist innsigelse til 19 forslag til reguleringsplaner på grunn av manglende støyutredning eller bestemmelser. Alle sakene er løst gjennom videre dialog.

04.1 Klimaendringer

04.3 Luftforurensning

04.4 Støy

Støy følges opp i planarbeidet. Det brukes innsigelse til planer som ikke har innarbeidet retningslinje T-1442 i planbestemmelsene til kommuneplaner og reguleringsplaner. Vi har i 2011 reist innsigelse til 19 forslag til reguleringsplaner på grunn av manglende støyutredning eller bestemmelser. Alle sakene er løst gjennom videre dialog.

Resultatområde 06 Planlegging for en bærekraftig utvikling

06.1 Arealpolitikk og samfunnsutvikling

Miljøvern avdelingen har i 2011 brukt omtrent 2,5 årsverk til å behandle plan og dispensasjonssaker. Antall plan- og dispensasjonssaker har vært forholdsvis stabilt i de siste årene, med ca 160 plansaker og 300 dispensasjonssøknader.

I Buskerud tar vi sikte på å følge opp de sentrale mål og føringer, og det er ingen saksområder som blir utelatt.

Både biologisk mangfold, friluftsliv, landskap, strandområder og høyfjell (villrein, inngrepsfrie områder) har høy prioritet i plansakene, ved siden av støy, barn og unge og universell utforming. RPR for ATP, klima- og energi er også viktige områder, men vanskelige retningslinjer/bestemmelser å forholde seg til.

Vi reiser innsigelser til planforslag som er klart i strid med nasjonale føringer. I 2011 har vi avgitt 66 innsigelser. Antall innsigelser er noe høyere enn i 2010, mens klagen har gått ned fra 20 til 9.

Fylkesmannen arrangerte sammen med fylkeskommunen to regionale samlinger for kommunene i februar 2011. Hovedtema var kommunal planstrategi og forholdet til regionale planer.

Vi har gitt 26 høringsuttalelser til kommuneplaner og kommunedelplaner.

Fylkesmannen har gjennomført mekling i 4 plansaker (2 kommuneplaner og 2 reguleringsplaner). Det ble oppnådd enighet i 2 av sakene, 1 er ikke endelig avsluttet og 1 sak er oversendt Miljøverndepartementet for endelig avgjørelse. Det er gjennomført befarings- og møte med representanter fra Miljøverndepartementet og andre overordnede myndigheter i forbindelse med denne kommuneplanen.

Fylkesmannen har behandlet en søknad etter forskrift om rikspolitisk bestemmelse for kjøpesentre § 3. Søknaden om utvidelse av et eksisterende senter ble avslått, men er ikke påklaget.

06.2 Fylkesmannen som styringsmessig bindeledd og rettssikkerhetsgarantist

Vi hadde våren 2011 3 helgdagseminarer for kommunene hvor både administrasjon og politikere deltok. Programmet tok utgangspunkt i de klagesakene vi har hatt til behandling det siste året. Vi har dessuten mange møter med kommuner hvor det er ekstra store utfordringer i behandlingen av plan- og bygningsloven. Vi bruker også mye tid på veiledning over telefon. Det er særlig stort behov for veiledning i saker om dispensasjon. Samlet sett tar dette mye ressurser, men vi mener det gir bedre saksbehandling og at det derved er vel anvendt tid.

06.3 Samordning av statlige interesser

Fylkesmannen, Statens vegvesen og NVE viderefører ordningen med samordnet høringsuttalelse til kommuneplaner/kommunedelplaner.

Buskerud fylkeskommune har opprettet regionalt planforum. De regionale statlige myndighetene deltar og kommunene har gitt uttrykk for at de synes det fungerer bedre enn tidligere. Formalisering rundt dette arbeidet har økt ved at det er utarbeidet "kjøreregler" for regionale planforum.

06.4 Kart og geodata

06.4 kart og geodata 2011

GIS brukes aktivt i saksbehandlingen hos Fylkesmannen i Buskerud. Spesielt i forbindelse med vern, forvaltningsplaner, vanndirektiv, rovvilt og biologisk mangfold kvalitetssikres, vedlikeholdes og ajourføres geodata. I tillegg utarbeider GIS svært mange temakart i løpet av året. I løpet av 2011 ble det kvalitetssikret en rekke BM datasett, men fremdeles har vi restanse på oppdatering av 3 kommuner. Dette skyldes i hovedsak at arbeidet med verneplan for Tyrifjorden måtte prioriteres mot slutten av året.

Eventuelle andre avvik for årsspesifikke oppdrag i 2011 /Fylkesspesifikke oppdrag som involverer kart og geodata er ført under det angjeldende resultatområde.

Fylkesmannen i Buskerud, Fylkesmannen i Telemark og Telemark fylkeskommune samarbeider om en felles database- og kartinnsynsløsning. Løsningen har i 2011 vært i ordinær drift og det foregår en kontinuerlig videreutvikling av temalagene. I 2011 gjennomførte vi dessuten en stor oppgradering av databasen og tilhørende programvare.

Fagleder for GIS deltar både i Geodatautvalget og Plan og temadatautvalget i fylket. I begge utvalgene jobbes det aktivt med gjennomføringen av Norge digitalt. Utvalgene jobber for å sørge for at kommunene og regionale sektormyndigheter har tilgang på oppdatert geografisk miljøinformasjon. Spesiell fokus i Plan og temadatautvalget har både i 2010 og 2011 vært å bidra til at kommunene følger opp innføring av digitalt planarkiv. I 2011 er det gjennomført et pilotprosjekt for innføring av digitalt planregister for 3 av kommunene i fylket. Temadatautvalget har også arrangert en seminardag for hhv sør- midt- og norddelen av fylket.

Fagleder for GIS har i 2011 vært medlem i Fagutvalget for kart.

Resultatområde 07 Tverrgående virkemidler og oppgaver

Resultatområdet følges opp i fylket i tråd med embetsoppdraget.

07.1 Sektorovergripende arbeid

Databasen Forurensing:

Vi avsluttet 2011 med en gjennomgang og oppdatering av Forurensning. Mer enn 99% av tilsynsrapportene fra 2005 til 2010 ligger som PDF i Forurensning. Tillatelser ligger inne som PDF med unntak for en del deponier i etterdrift der tillatelsene er svært gamle hvis de finnes i det hele tatt. Vi vil jobbe med oppfølging av disse i 2012. Data for virksomheter med tillatelse er a jour.

07SO1P Vi har gått gjennom og sjekket om tre industrideponier er faktiske deponier. Det viste seg at det var feil i databasen, noe vi har rettet opp.

07.3 Virkemidler og prosesser

Tillatelser for landbasert industri

Vi behandler fortløpende søknader om utslippstillatelse etter forurensningsloven.

Vi har jobbet i 2011 med å oppheve tillaelser for virksomheter som kan forskriftsstyres, og dette arbeidet fortsetter i 2012. Vi venter på en avklaring fra Klif om hvordan vi skal behandle anlegg som brenner returtrevirke.

07RA1 Anmeldelser og tvangsmulkt

Vi har vurdert anmeldelse i to saker, men har ikke anmeldt. Ellers anmeldes saker i verneområder primært av SNO, men med en del oppfølging i avdelingen.

To virksomheter har fått tvangsmulkt. En pga manglende tilbakemelding etter tilsyn (Rypes mekaniske verksted),

en annen for ikke å rydde opp innen pålagt frist (Berghs karosseri).

07RA2 Status for arbeidet med IPPC-direktivet

Deponier og avfallsforbrenningsanlegg har oppdaterte tillatelser. Vi har en virksomhet for overflatebehandling som skal vurderes på nytt.

07RA4 Ressurser brukt på konsesjonsbehandling

Dette ble rapportert i egen epost til Klif.

Kontrollplanlegging i Forurensing

Vi begynte å bruke kontrollplanleggingsverktøyet i Forurensing i planlegging for 2011, og har videreutviklet det for 2012.

Tilsyn

07SO12P: Oppdraget vårt var å bruke minst 2,5 årsverk på tilsyn. Vi brukte 2,8 årsverk.

07RA5: Vi har deltatt på de nasjonale kontrollaksjonene som Klif har tatt initiativ til. Aksjonene er rapportert til Klif slik de har bedt om i hver enkelt aksjon.

07RA6: Budsjettrapport er sendt separat.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
01 Naturens mangfold og friluftsliv	kr 2 736 244,64	kr 811 291,96
03 Vannforurensning, miljøgifter og avfall	kr 1 618 622,36	kr 1 578 338,06
04 Luftforurensninger og klima	kr 0,00	kr 0,00
05 Int. miljøsamarbeid i nord- og polarområdene	kr 0,00	kr 0,00
06 Planlegging for en bærekraftig utvikling	kr 2 721 189,01	kr 0,00
07 Andre virkemidler	kr 1 786 661,37	kr 39 120,98
Andre oppgaver under MD	kr 3 177,35	kr 0,00
Sum:	kr 8 865 894,00	kr 2 428 751,00

Landbruks- og matdepartementet

Resultatområde 21 Landbruksbasert næringsutvikling

21.1 Jordbruk

Husdyr

FM har deltatt i prosjekt- og styringsgruppa i saueprosjektet "40 000 på 4" som har hatt som målsetting å styrke saueholdet i Buskerud. Prosjektet ble startet i 2008 og er nå avsluttet i henhold til planen. Buskerud Bondelag har vært eier av prosjektet. Hovedmålsettingen om å øke fra 35 000 søyer i 2007 til 40 000 i 2011 er ikke nådd, men nedgangen i sauetallet har snudd og viser nå økning. Nedgangen i antall bruk med sau har stoppet opp. I løpet av prosjektperioden har antall produksjonsdyr økt med 840. Økningen er noe variabel i de ulike delene av fylket, og størst i midtre og nedre deler. Det er fortsatt store investeringsbehov for oppføring av nye driftsbygninger til sau. Prosjektet har hatt mye fokus på fagdager med tema driftsbygninger, byggemetode, konstruksjon og innredning. Det har vært god deltakelse og økende interesse for investeringer.

Prosjektet har også jobbet mye med å kartlegge eventuelt nye fjellbeiter for sau. Arbeidet har resultert i etableringen av et ca 70 000 dekar stort sommerbeite for sau i fjellområdene nord for Flævann mellom Ål og Hemsedal. Allerede i 2012 skal det etter planen slippes ca 2000 sau fra åtte besetninger i midt-fylket. Disse besetningene har blitt prioriterte på grunn av årvisse høye tap til rovvilt på skogsbeiter. Arbeidet med etablering av Flæfjelldrifta har krevd mye innsats i form av organisering, tilrettelegging og finansiering.

Prosjektet for å styrke storfe- og kjøttproduksjonen i fylket er nå godt i gang. Det har vært gjennomført en spørreundersøkelse blant alle produsentene som mottar produksjonstilskudd til storfe- og eller melkeproduksjon (ku og geit). Svarprosenten var på ca 45 prosent hos melkeprodusentene og litt over 30 prosent hos ammekuprodusentene. Generelt var svarprosenten noe høyere blant bøndene med litt større besetninger og melkekvote enn gjennomsnittet som hadde svart i sitt område. Undersøkelsen viser at det er et stort behov for investeringer i nye fjøs/driftsbygninger spesielt i Numedal og nedre del av Hallingdal. En stor del av bygningsmassen trenger renovering innen fem år. Ca 25 % av de som må fornye innen fem år sier klart i fra at de vil avvikle, i stedet for å fornye driftsbygningen. Ammekubøndene er mer positive til nybygg enn melkebøndene. Bøndene i Buskerud ønsker å fortsette som bønder, men sliter med dårlig økonomi.

Prosjektet tilbyr nå både gruppe- og individuell rådgiving med fokus på økonomi som bonden selv kan påvirke. Det skal også arrangeres studieturer for å bygge både sosialt- og faglig miljø.

Organisert beitebruk

Statistikken fra de organiserte beitelagene i Buskerud viser en svak nedgang i tap av lam på skogsbeiter. Søyetapet i fylket er tilnærmet uendret. Det ble i år tapt nærmere 3 180 lam og 750 søyer på utmarksbeiter i Buskerud. Gjennomsnittlig søyetap er 2,5 prosent og gjennomsnittlig lammetap nærmere seks prosent. Lammetapet på skogsbeite viser en nedgang på ett prosentpoeng til 7,9.

Fra 635 medlemmer fordelt på 29 lag som er med i ordningen Organisert beitebruk, ble det i år sluppet ca. 30 075 søyer, 54 300 lam og 5 250 storfe fordelt på fjell-, blandings- og skogsbeiter i Buskerud. Organiseringsgraden er på hele 91 % for småfe og 48 % for storfe. Dette er høyt i landssammenheng.

Det er store forskjeller mellom fjell- og skogsbeiter når det gjelder lammetap. Lammetapet på skogsbeiter er på nærmere åtte prosent, mens det på fjellbeiter er fire prosent. Det meldes ellers om et middels til dårlig beiteår og middels til dårlig tapssituasjon. I tillegg til tap grunnet fredet rovvilt, rapporteres det også om noe ekstra tap grunnet rovfugl og problemer med løshunder. Tapene sammenfaller med omfanget av søknader om erstatning for sau drept av fredet rovvilt. Det er beitelagene i kommunene Modum, Øvre Eiker, Kongsberg og Krødsherad som har størst lammetap. Det er i alt seks beitelag i de nevnte kommunene som har lammetap over ni prosent.

Rovviltskader på sau og erstatninger på grunn av rovvilt

Fra 2010 til 2011 var det i Buskerud små endringer i erstatningskrav for sau tatt av fredet rovvilt. Litt i overkant av 160 husdyreiere fra 17 av 21 kommuner søkte om erstatning for til sammen 2500 husdyr i 2011. Samlet erstatningskrav viser en reduksjon på 5 % fra 2010. Totalt ble det erstattet 1536 husdyr hvorav fem storfekalver, på grunn av rovvilt. Det er en liten nedgang fra 2010 på litt over 200 dyr. Totalt beløp erstatningene seg til 3,02 millioner kroner. Dette er ca kr 450 000 mindre utbetalt enn i fjor.

Rovviltskadene skyldes for det meste gaupe som alene står for 70 % (83 % i 2010 og 91 % i 2009). I alt ble det i 2011 erstattet 1071 husdyr som drept av gaupe. Det er 395 færre enn i 2010. Andelen erstattet til uspesifisert fredet rovvilt er økt betydelig og utgjorde hele 26 % av erstattet tap. Erstattet tap til kongeørn har gått noe ned og tapet til bjørn er betydelig lavere enn i 2010. Det ble i 2011 erstattet 15 søyer og 3 lam som tapt til bjørn, mens det i 2010 ble erstattet 103 søyer og 10 lam. Flest erstatningskrav ble fremmet fra Ål, Nes og Nore og Uvdal kommuner, mens det ble omsøkt flest tapte dyr i Nes og Modum. Tapene er for øvrig fordelt over det meste av fylket.

Tilskudd til forebyggende og konfliktdempende tiltak mot rovvilt i Buskerud i 2011

I 2011 ble Buskerud tildelt kroner 1,45 millioner til forebyggende og konfliktdempende tiltak i forhold til rovviltskader. Fylkesmannen i Buskerud mottok i alt 28 søknader om midler til forebyggende tiltak og fem søknader om midler til konfliktdempende tiltak. Fylkesmannen søkte tilskudd til trykking av vokterhundplakat, etablering av skadefellingslag og fellingsvederlag/godtgjørelse som egne tiltak. Samlet omsøkt beløp var på drøyt seks millioner kroner. For 2011 brukte Buskerud rundt én million kroner til radiobjeller og resten i stor grad til bruk av vokterhund, vokting innmark og patruljering utmark, og rovdysikkert gjerde.

FM i Buskerud er sekretariat for Rovviltnemnda i region 2. I forbindelse med Riksrevisjonens revisjon

av regelverket "Tilskudd til forebyggende og konfliktdependende tiltak mot rovviltskader", ble Buskerud valgt ut som ett av fire fylker dem har besøkt og intervjuet for å få mer kunnskap om den praktiske forvaltningen.

Autorisasjon for kjøp og bruk av plantevernmidler

Fylkesmannen har ansvaret for autorisasjonskursene og har i samarbeid med Bygdefolkets studieforbund (BSF) og Senter for opplæring i anleggsgartnerfaget (SOA) sørget for at det har vært gitt et kurstilbud i Buskerud. Det har vært gitt kurstilbud til både nye brukere og fornying.

Kommunal veterinærvakt

Buskerud er inndelt i 7 vaktområder, der kommunene innenfor vaktområdene samarbeider slik at hvert område administreres av en av de kommunene som inngår i vaktområdet. I Buskerud er tilskuddet, kr 4 843 049, fordelt og utbetalt til de kommunene som har påtatt seg administrasjonen av ordningen, dvs. Lier, Øvre Eiker, Ringerike, Gol, Ål, Sigdal og Nore og Uvdal.

Tapstatistikk sau på utmarksbeite

Embeter	Antall sau sluppet (innen organisert beitebruk)		% tilslutning til org. beitebruk i fylket	Tapsprosent		Total tapsprosent	
	Sau	Lam		Sau	Lam	2010	2009
FMBU	30075	54355	91	2,5	5,8	4,6	4,1
Sum	30075	54355	91	0	0	0	

21.2 Skogbruk

Tømmeromsetning

Innmålt/omsatt skogsvirke i Buskerud økte fra 1.083.000 m³ i 2010 til 1.117.000 m³ i 2011. Dette er en økning på 3% og representerer 13% av Norges avvirking i 2011. Avvirkingen er fordelt med 708 000 m³ gran, 333 000 m³ furu, 26 000 m³ lauvvirke til industriformål og 48 000 m³ til ved. Dette gjelder registrert avvirket kvantum. I tillegg kommer tømmer og ved til eget bruk, samt virke til energiflis. Det ble behandlet 66 saker knyttet til ordningen med tilskudd til energiflis i 2011.

Beregnet balansekvantum i Buskerud utført av Skog og landskap, (inkl. miljøhensyn og lignende) er 1.244 millioner m³ skogskubikk ved middels skogkulturinnsats. Det tilsvarer om lag 1,1 millioner salgskubikk. Avvirkingen i 2011 må sies å være veldig bra sett i forhold til denne beregningen. Det indikerer at det drives en bærekraftig forvaltning av skogene i Buskerud.

Førstehåndsverdien på innmålt virke var i 2011 394 millioner kroner, mot 378 millioner kroner året før. Det ble avsatt 50,8 millioner kroner til skogfond. Det tilsvarer et skogfondstrekk på 12,9 % av bruttotømmerverdi som er en nedgang på ett halvt prosentpoeng fra året før. Tømmerprisen var litt høyere i 2011 enn året før og avsetningen har vært god. Tross varierende driftsforhold har aktiviteten vært bra også i 2011. Etersom pris er et av de viktigste insitamentene for å få skogeierne til å hogge, har det resulterte i høyere avvirking.

Fylkesmannen mener å arbeide målrettet med å øke aktiviteten i primærskogbruket i fylket. Blant annet ble det i 2009 gjennomført et eget prosjekt med å utarbeide strategi for økt aktivitet i skogbruket i Buskerud 2009-2012. Dette arbeidet ble bredt forankret i skognæringen og bidrar positivt til økt fokus på å utnytte de skogressursene Buskerud skogbruket står for. Den vedtatte skogstrategien brukes aktivt i Fylkesmannen sitt arbeide.

Videre fordeler vi de økonomiske virkemidlene i skogbruket etter aktivitets- og resultatrapporter fra de enkelte kommuner. Vi legger også vedtatt skogstrategi til grunn i dette arbeidet. I 2011 har vi hatt fortsatt økt fokus på kontroll og bruk av virkemidlene som er tildelt kommunene. Resultatkontroll for skogbruk og miljø er gjennomført.

Skogfond

Ny skogfundsordning i 2007 med hele 85% skattefordel er en meget bra ordning for skogbruket. Det er imidlertid en utfordring å synliggjøre hva ordningen betyr økonomisk ovenfor den enkelte skogeier. Dette ut fra at ordningen baserer seg på lavere skatt året etter aktivitet og ikke synliggjøres på samme måte som et direkte tilskudd. Innestående skogfond i Buskerud var ved utgangen av 2011 på 154 millioner kroner. Det ble utbetalt 54 millioner kroner over ordningen i 2011. I tillegg kommer 11 millioner kroner i tilskudd.

Planting/ungskogpleie

Det ble registrert kjøp av 2 443 600 skogplanter i Buskerud i 2011. Dette er en økning på 20% i forhold til 2010. Antall kjøpte planter lå stabilt rundt 2 millioner planter de tre forutgående årene. Gjennomsnittlig årlig plantetall i tiårsperioden 2001-2010 var 1,97 millioner planter, og innebærer nesten en halvering i forhold til gjennomsnittet på 90-tallet, som var 3,6 millioner planter årlig. Den gjennomsnittlige årlige avvirkingen var så å si den samme i de to tiårsperiodene. Skogbruket i Buskerud har i sin strategi for økt aktivitet satt seg som mål å plante 2,8 millioner planter i løpet av perioden 2009-2012. Med fjorårets betydelige økning i plantetallet ser det ut til at man er på vei til å nå dette målet.

Fylkesmannen og kommunen har i løpet av året fulgt opp arbeidet fra 2010 med å kontakte skogeiere som hadde avvirking i perioden 2005-2008, og som tilsynelatende manglet foryngelse på bakgrunn av tall fra skogfondsregnskapet. Dette arbeidet vil bli videreført i 2012.

Det ble utført ungskogpleie på 28 100 dekar i 2011. Dette er en nedgang på 15% fra 2010. De fire forutgående årene varierte ungskogpleiearealet mellom 31-35000 daa. Målet i strategien for 2009-12 er 50 000 daa ungskogpleie årlig. Det vil kreve en stor innsats i 2012 for å nå dette målet.

Vegbygging

I 2011 ble det ferdigstilt 8,9 km ny skogsbilveg, 75,7 km ombygd skogsbilveg, 18,1 km ny traktorveg og 5,5 km ombygd traktorveg. Av dette ble det gitt tilskudd til 8,3 km ny skogsbilveg og 60,7 km ombygd skogsbilveg.

I perioden 2008 - 2010 ble det gjennomført et prosjekt for å kartlegge standarden på samtlige skogsbilveger i fylket. Målsettingen med prosjektet var å skaffe oversikt over behovene for opprusting av vegnettet, samt kartlegge "flaskehals" langs tilsynelatende gode veger. Dette som et alternativ til kommunale hovedplaner for skogsbilveger.

Prosjektet har vist at 371 veganlegg (1 024 km) ikke tilfredsstillers dagens krav til transport av tømmer. De vanligste manglene er: behov for vegkratt rydding, mangelfulle grøfter, stedvis for smale og krappe kurver, teknisk standard på bro og manglende eller for små snuplasser (ca 200 stk.). For at disse veganleggene skal tilfredsstillers dagens krav, må 672 km skogsbilveg opprustes. Dette er kostnadsberegnet til omkring kr 230 mill.

Alle skogsbilveganlegg som er registrert i prosjektet, er lagt inn med beskrivelse og egenskaper i Fylkesmannens kartinnsynsløsning. Dette gjør det enklere for eier og offentlig forvaltning å vurdere behov for tiltak på vegen.

Fokus på skogbrukets veger ble også ivaretatt gjennom en to dagers fagsamling for kommunalt ansatte skogrådgivere i 2011. Samlingen ble gjennomført i samarbeid med Fylkesmannen i Vestfold. Som en viktig del av kurset ble integrering av NML i saksbehandlingen hos kommunen vektlagt.

Skogbruksplanlegging

I 2011 er det levert nye skogbruksplaner i kommunene Nes, Røyken, Hurum, Gol og Ål. I tillegg pågår det ett prosjekt i Nore og Uvdal kommune som vil bli levert i 2012. I 2012 vil det bli startet opp et nytt takstprosjekt i Rollag kommune.

I områder der det drives skogbruk, kan det gis tilskudd til å ivareta og videreutvikle miljøverdier knyttet til biologisk mangfold, landskap, friluftsliv og kulturminner. Størstedelen av tilskuddsutbetalingene til miljøtiltak i skogbruket kommer vanligvis etter avsluttet områdetakst med miljøregistreringer.

Den årlige etterspørselen etter tilskudd til miljøtiltak varierer derfor med mengden ferdigstilte takstprosjekter i fylket. I 2010 ble det i Buskerud utbetalt 2 945 204 kroner i miljøtilskudd, fordelt på kommunene Flå, Nes, Ringerike (Ådalen), Øvre Eiker og Nedre Eiker.

I påvente av resultatet fra nedsatt arbeidsgruppe i regi av SLF har vi ikke prioritert å utarbeide ny hovedplan for skogbruksplanlegging.

Annet

I Buskerud bidrar også Fylkesmannen med skogfaglig kompetanse i regional skogbrannberedskap. Det er etablert fire regionale skogbranntropper i fylket og vi bistår disse med skog- og kartfagligkompetanse ved behov. Vi deltok også i 2011 på en todagers "tabelboard"-øvelse med enhetlig ledelsessystem (ELS) som tema.

Videre jobber Fylkesmannen aktivt i forhold til å styrke kommunene sin rollen som landbrukspolitisk aktør. Det ble i 2011 blant annet gjennomført en forvaltningsdag med fokus på både de juridiske- og økonomiske virkemidlene i landbruket, samt at det ble gjennomført en felles veggseminar med fokus på forvaltning av

21.3 Bygde- og næringsutvikling

Rapportering her må ses i sammenheng med rapportering under kap 2.5 "Landbruksbasert forvaltning og næringsutvikling, naturressursforvaltning og miljøvern"

Samarbeid med regionale aktører innen næringsutvikling

Vi gjennomførte den årlige gjennomgang av strategien for landbruksbasert næringsutvikling i begynnelsen av februar. Partnerskapet består av Buskerud Bondelag, Buskerud Bonde- og Småbrukarlag, Viken Skog, Buskerud fylkeskommunen, Innovasjon Norge Buskerud Vestfold, representanter fra jord- og skogbruksforvaltningen i kommunene og Fylkesmannen. Strategien ble videreført med få endringer, i påvente av ny landbruks- og matmelding.

Innovasjon Norge, Buskerud fylkeskommune og Fylkesmannen har i 2011 hatt mye samarbeid og kontakt om både initiativ til, utforming og framdrift av enkeltprosjekter i tråd med strategien. Dette har blant annet vært innen økt avvirkning i skogen, lokalmatsatsing og reiselivstiltak.

Innovasjon Norge følger opp Verdiskapingsprogrammene gjennom saksbehandling. Videre følger de opp punktet "Økt verdiskaping som grunnlag for økt lønnsomhet" i strategi for landbruksbasert næringsutvikling (herunder "Mat, produksjon og foredling", "Skog trevirke og bioenergi", Reiseliv og Inn på tunet).

Fylkesmannen har jobbet innen de fleste av punktene i strategien, og følger spesielt opp de andre punktene i strategien (herunder "Sikre bosetting i distriktene", "Landskap i bruk", "Bærekraftig miljø" og "Rekruttering").

Samarbeid med Innovasjon Norge Buskerud og Vestfold, IN-styret og fylkeskommunen, kommunene m.fl.

I 2011 har Fylkesmannen i Buskerud, Fylkesmannen i Vestfold, Innovasjon Norge Buskerud Vestfold, Buskerud fylkeskommune og Vestfold fylkeskommune utarbeidet et notat om «Rollefordeling». I tråd med Rollefordelingsnotatet er det i 2011 holdt to felles kontaktmøter mellom de overnevnte partene, et på ledernivå og et der også saksbehandlere var tilstede. Landbruksdirektøren deltar i IN-styrets møter. Vi har videre jevnlig hatt samhandlingsmøter på saksbehandlernivå med Innovasjon Norge Buskerud, Buskerud fylkeskommune og oss. Dette fungerer svært godt.

I 2011 samarbeidet på nytt Fylkesmannen og fylkeskommunen om felles oppdragsbrev til Innovasjon Norge, dette startet vi med i 2008.

Bruk av BU midlene til utviklings- og tilretteleggingstiltak i 2011

Buskerud hadde en total tilskuddsramme lik 20,01 mill. kroner i 2011. Buskerud mottok 2,7 mill. kroner til utrednings- og tilretteleggingstiltak. Dette var en reduksjon på kr 200 000 fra tidligere år.

Vi har likevel kunnet støtte mange tiltak i løpet av 2011 da vi også gjennom dette året har fulgt opp tidligere BU-saker som ikke har blitt gjennomført etter planen. Det ble inndratt en del midler som medførte en større pott til fordeling i 2011.

Fordeling av BU-midler til utrednings- og tilretteleggingstiltak i 2011:

1. Økt verdiskaping som grunnlag for økt lønnsomhet

a) Mat, produksjon og foredling 11 saker, ca 0,8 mill,

b) Skog, trevirke og bioenergi 4 saker, ca 1,1 mill

c) Reiseliv 4 saker, ca 0,7 mill

d) Inn på tunet, + tjenesteprod. 2 saker, ca 0,2 mill

2. Sikre bosetting i distriktene 1 sak, ca 0,1 mill

3. Landskap i bruk , 0 saker

4. Bærekraftig miljø, 3 saker, ca 0,2 mill

Annet, 0 saker

Rekruttering, 2 saker, ca 0,1 mill

Praktikantordningen, 0 saker

Innovasjon Norge har rapportert for bruk av BU midler i forhold til strategi for landbruksrelatert næringsutvikling i Buskerud og oppdragsbrev fra Fylkesmannen.

Investeringer i melkeproduksjon og sauehold har hatt høyeste prioritet også i 2011, og 55% av midlene til tradisjonelt jord- og hagebruk ble bevilget til disse produksjonene.

Midler til utvikling av matspesialiteter/lokalmatprodukter utgjorde bare om lag 10% av BU-midlene til bygdenæringer og 25% av antall saker i 2011. Videre var 4 av totalt 40 saker innenfor tradisjonelt jord- og hagebruk basert på økologiske produksjon. Aktiviteten i *Bioenergiprogrammet* er fortsatt høy. Det er gitt tilskudd til 25 gårdsvarmeanlegg.

I 2011 har det bare vært bevilget midler til 2 Inn på tunet –saker. Det er forventet et større trykk i 2012 når Inn på tunet-kommunene er i gang med sine prosjekt.

Tiltak for økt satsing innen landbruksbasert vare- og tjenesteproduksjon, matspesialiteter, grønt reiseliv og utmarksnæring.

Fylkesmannen startet helt på slutten i 2010 et nærere samarbeid med Innovasjon Norge om satsing på matspesialiteter, noe som har blitt fulgt opp gjennom 2011. Fylkesmannen opprettet i 2010 en 4-årig engasjementstilling som jobber spesielt med grønt reiseliv/Inn på tunet og ”Bruk og vern”/verdiskaping i verna områder. Dette arbeidet er godt i gang i 2011, og både Inn på tunet, Bruk og vern og vanddirektivet har vært fokusområder i denne stillingen.

Matkontakten har arbeidet både mot nye og etablerte mat-/produsentnettverk og mobilisering av slike nettverk. Samarbeidet med de 7 Vikenfylkene om Østlandsmesterskapet for VG2 for kokk- og servitørfag med fokus på bruk av lokale spesialiteter og økologisk produserte råvarer fungerer godt. Matkontakten har sittet i referansegruppa for prosjektet «Småskala gårdsutsalg og serveringsbedrifter» i regi av Mattilsynet.

Resultatområde 22 Klima- og miljøtiltak i landbruket

22.3 Miljøprogram og miljøplan

Fylkesmannen har også i 2011 arbeidet aktivt for å legge til rette for økt satsing på miljøtiltak i landbruket. Regionalt miljøprogram for landbruket i Buskerud, prøvefylke for miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel og foregangsfylke innenfor økologisk landbruk og økologisk handlingsplan er viktige arbeidsredskaper for å oppfylle regjeringens målsettinger. Buskerud ligger langt framme i forhold til økologisk landbruk og bruker erfaringer herfra i forhold til å spisse miljøinnsatsen inn mot landbruket totalt sett.

Regionalt miljøprogram.

2011 var tredje år i rulleringsperioden 2009-2012 for Regionalt miljøprogram for landbruket i Buskerud. Det ble ikke gjort større endringer i forhold til foregående år. Fokuset holdes både på å opprettholde åpne og varierte kulturlandskap, samt å fremme driftsformer som reduserer forurensing og avrenning av jord til vassdrag. Åpne kulturlandskap anses som viktig i hele fylket både med tanke på fastboende og tilreisende (turisme), men er sterkt fokusert i de øvre kommuner i Hallingdal og Numedal. Forurensingshindrende tiltak har høyt fokus og en stor andel av aktivitetene i nedre del av fylket. Fylkesmannen har også for 2011 sendt ut veiledningshefte for søknad om regionale miljøtilskudd til alle aktuelle søkere. Aktiviteten opprettholdes. Bevilgningen for 2011 var økt med en million, og satsene kunne økes noe for flere av tiltakene for søknadsomgangen 2011. Ved justering av satsene ble det bl.a. tatt hensyn til tiltak med stor betydning for vanddirektivarbeidet.

Fylkesmannen har startet forberedelsesprosessen til forestående hovedrullering for perioden 2013-2017. Det er videreformidlet informasjon om dette bl.a på samlinger for kommunene.

Hovedprioritering ved bruk av SMIL-midler og kopling SMIL - RMP

Overordnet målsetting er Forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket. Basert på denne og tilpasset lokale målsettinger, utarbeider kommunene fireårige Strategiplaner. De kommunale Strategiplanene følger kommunevalgperiodene, så vi har akkurat mottatt nye planer for de kommende fire år. Planene godkjennes av oss, og blir hovedretningslinjer for kommunene.

Generelt kan fylket deles i to hovedfokusområder - erosjon/forurensing og kulturlandskapet. I de øvre deler er det kulturlandskapet med rydding av gammel kulturmark og restaurering av gamle bygninger som er viktigst. Disse arbeidene setter synlig spor i landskapsbildet, og betyr mye for det helhetlige kulturlandskapet. I de nedre deler er det erosjon og forurensing som er hovedprioritet. Redusert jordarbeiding har betydd svært mye. Etter hvert krever gamle hydrotekniske tiltak fornyelse, og de er svært ressurskrevende.

Av tiltakene i SMIL er det investeringene i kulturlandskapet som særlig gjenspeiles i RMP. Når f.eks gammel kulturmark er ryddet og tatt i bruk som beite, kan det søkes om RMP-tilskudd. Tilsvarende kan det være for hydrotekniske tiltak, som kan kvalifisere for tilskudd til vegetasjonssoner eller fangdammer. Generelt vil mange investeringer under SMIL-ordningen kvalifisere for "vedlikeholdstilskudd" i fra RMP. Samfunnet er med å legger til rette for at tiltak som i utgangspunktet er ulønnsomme å restaurere og drive, allikevel kan bli lønnsomme for bonden som en del av driften og for samfunnet bl.a. som et variert landskapsbilde.

Biologisk mangfold og kulturminner i jordbruket

Innen ordningen for RMP har det i 2011 vært flere ordninger som skal ivareta og fremme biologisk mangfold. Ordningen med slått eller beite av utvalgte biologisk verdifulle arealer er viktige. Det samme er ordningen med støtte til gamle norske husdyraser.

RMP i Buskerud hadde i 2011 støtte til drift av seter. I tillegg gir flere kommuner støtte til vedlikehold av kulturminner gjennom sin SMIL-ordning.

Investeringsmidler til organisert beitebruk

Fylkesmannen ble i 2011 tildelt kr 650 000 til investeringer i organisert beitebruk. I tillegg hadde vi kr 110 000 som ble gitt som en tilleggsbevilgning i 2010, det vil si totalt kr 760 000. I den ordinære søknadsomgangen med frist 15. februar, mottok vi 11 søknader med samlet kostnader på drøye kr 700 000. Omsøkte tiltak gjaldt sperregjerder, sankefeller og sankekve for storfe og sau, frakteskøyter, saltsteinsautomater og radiobjeller. Etter søknadsbehandlingen hadde vi nærmere kr 230 000 ubrukte midler igjen. Vi annonserte derfor en ekstraordinær søknadsomgang med søknadsfrist 15. juni. Her mottok vi ni søknader med total kostnader som i første søknadsomgang. Tilskuddsmottakerne i denne søknadsomgangen fikk dermed en lavere tilskuddssats enn de som mottok tilskudd i den ordinære søknadsomgangen. Det ble gitt avslag til en og samme søker i begge søknadsomgangene. Avslaget gjaldt tilskudd til organisert bruk av gjeter i lungsdalen Fjellbeitelag.

Miljøplan

Fylkesmannen har fulgt opp kommunenes arbeid med miljøplan. Det har vært fokusert på innhold og kontroll av miljøplan. Det er fortsatt behov for å følge opp arbeidet med miljøplan, både i forvaltningen og hos gårdbrukerne. Erfaringer fra forvaltningskontrollene viser at kommunene i varierende grad kontrollerer miljøplan. For mange er det knyttet stor usikkerhet rundt innhold og form på miljøplan, særlig trinn 2. Det bør vurderes sentralt om informasjonsmaterialet som kom i forbindelse med innføringen av miljøplan bør fornyes og trykkes/publiseres opp på nytt.

Vanndirektivarbeid

Fylkesmannens landbruks- og næringsavdeling deltar aktivt i arbeidet med "Tiltaksprogram for vannregion Vest-Viken". Landbrukssektorens deltakelse i dette arbeidet har blitt stadig bedre i tråd med økt fokus fra LMD og SLF. I 2011 er fokuset rettet mot enkelte vannområder og tiltak i landbruket (deltar i Vannområde Simoa og Numedalslågen). Det er nå ellers fylkeskommunen som sitter med framdriftsansvaret for vanndirektivarbeidet i fylket.

Klimatiltak innenfor landbrukssektoren

Fylkesmannen i Buskerud har siden oppstarten i 2008, deltatt i pilotordningen med tilskudd til miljøvennlig

spredning av husdyrgjødsel. Hallingdal (Flå, Nes, Gol, Hemsedal, Ål og Hol) har vært det utvalgte området i Buskerud. Formålet med tilskuddet er å bidra til at husdyrgjødsel spres på miljøvennlige måter som reduserer uønskede utslipp til luft og vann, samt gir minst mulige luktuemper. Spredningen skal foregå slik at mest mulig av næringsstoffene i gjødsla gjøres tilgjengelig for plantevekst. Informasjonen om ordningen gjøres samtidig med RMP, og tilskudd utbetales samtidig med RMP til søkerne. Ordningen har medført et økt fokus på utnyttelse, verdi og spredemetoder knyttet til husdyrgjødsel. Når det gjelder spredemetoder, så er det viktig at en eventuell fremtidig ordning ikke stimulerer til innkjøp/bruk av stort og tungt utstyr som vil kunne medføre meget stor fare for jordpakking. For å unngå dette vil det være hensiktsmessig å innrette en slik ordning mot bruk av slepeslanger og ikke mot bruk av tankvogner.

Mye av arbeidet i Fylkesmannens klimaarbeid forgår i samarbeid mellom miljøvernavdelingen og landbruks- og næringsavdelingen. Arbeidet i 2011 har i hovedsak vært pådriverrolle og oppfølging av kommunale klimaplaner.

Buskerud som økologisk foregangsfylke innen jordkultur, gir også nyttig kunnskap om jord og klima som formidles på diverse kurs om seminarer knyttet til foregangsfylket.

Innen skogbrukssektoren arbeides det aktivt med økt fokus på planting, ungsogpleie og stell av skog for å få fram kvalitetsskog som også er bra for klimaet. Bruk av bioenergi som oppvarmingskilde framheves i relevante plansaker, sammen med økt bruk av tre som bygningsmateriale.

Tilskudd fra regionalt miljøprogram utbetalt 2011 etter søknadsomgang 2010 - kroner utbetalt til hovedområder

Embeter	Kulturlandskap	Avrenning til vassdrag	Kulturmiljøer og kulturminner	Tilgjengelighet - friluftsliv	Biologisk mangfold	Plantevernmidler	Avfall	Andre miljøtiltak
FMBU	6644068	9556985	3351500	0	806890	1117740	0	
Sum	6644068	9556985	3351500	0	806890	1117740		

22.4 Økologisk landbruk

Fylkesmannen har hatt stort engasjement innenfor økologisk landbruk i 2011. Det har vært bred satsing for å øke bevisstheten om og forbruket av økologisk mat både innenfor kommunale virksomheter og direkte ut mot forbruker. Samarbeid med prosjektet "Økoframtid i Drammensregionen" gir resultater. Fylkesmannen har i 2011 særlig satset på tiltak innenfor handlingsplanen som er retta mot å øke det økologiske forbruket. Tiltak som kan nevnes er teoretisk og praktisk kunnskapformidling til alle videregående skoler med studieretning matfag i fylket, økologiske matdemoer i utvalgte butikker, økologiske stands på Eplefestivalen og Egertorget, markedsføring i regionale festivalaviser, opplæring av kantinepersonell, barnehager m.m..

Økologisk foregangsfylke prosjektet "Levende Matjord" har hatt stor aktivitet både i forhold til utprøving, utvikling og kunnskapsformidling. Det har vært stor etterspørsel etter kunnskapformidling fra flere plasser i landet, og vi har gjennomført ca. 30 lengre og kortere foredrag samt et par 2 dagers seminarer. Fylkesmannen vil berømme hovedsamarbeidspartnerne Lindum AS, VitalAnalyse og Bioforsk økologisk for stor innsats i 2011. Prosjektet synes å treffe et stort interessepotensiale langt utover økologisk landbruk både i forhold til landbruksrådgivningen og direkte ut til bønder over hele landet. Behovet for slik kunnskap som prosjektet genererer synes å være stigende. På slutten av 2011 var det allerede planlagt flere oppdrag utenfor eget fylke i 2012.

22.5 Tre og miljø

Når det gjelder arbeidet med økt bruk av trevirke til bygg- og energiformål er dette organisert i et regionalt prosjekt med egen prosjektleder. Prosjektet er et samarbeid mellom fylkene Buskerud, Telemark og Vestfold. Økonomiske bidragsytere er fylkeskommunene, fylkesmennene og Innovasjon Norge i de aktuelle fylkene. I tillegg bidrar skog- og trenæringen i regionen. Prosjektet er godt mottatt i næringen og har resultert i mange søknader til Innovasjon Norge sitt verdiskapningsprogram for tre fra regionene. Utfordringene er blant annet å komme tidlig nok inn i aktuelle byggeprosjekter som kan resultere i økt bruk av tre.

I forhold til bioenergiprogrammet har det regionale partnerskapet (FK, FM, IN) samarbeidet om kurset: "Oppvarming av bygg: Alternativ, økonomi og sikkerhet". NLRØ stod for den praktiske gjennomføringen. I tillegg er det gjennomført en kartlegging av bygde anlegg med støtte gjennom bioenergiprogrammet i Buskerud i perioden 2003-2011. Totalt er det gitt støtte til omlag 150 bioenergianlegg i perioden, herav 22 anlegg i 2011. Det er et mål å visualisere disse anleggene på fylkesmannen sin kartløsning og målet er å bruke denne oversikten som henvisningskompetanse ovenfor nye aktuelle utbyggere av bioenergianlegg.

Resultatområde 23 Eiendoms- og bosettingspolitikk

Fylkesmannen har ikke hatt egne kurs på landbrukslovgivningen i 2011, men vi har deltatt på regionale og kommunale møter med kommunal landbruksforvaltning der juridiske utfordringer har vært tema.

I 2011 har vi gjort forberedende arbeid for å følge opp kommunenes praktisering av jordlov og konsesjonslov. Men pga kapasitetsproblemer har vi ikke gjennomført selve kontrolltiltakene. Arbeidet er under gjennomføring nå.

Opplæring og kursing i landbrukslovverket blir prioritert i 2012, blant annet på 4 regionale kurs for nyvalgte politikere etter kommunevalget høsten 2011. Utvalgte tema innen landbruksjussen var også tema på kurs i samarbeid med våre nabofylker ("Kola-Viken") høsten 2011. Interessen og behovet for videre kurs og opplæring innen landbruksjuss synes fortsatt stort i fylket.

Fylkesmannen har rapportert status på jordfondet til SLF. Buskerud hadde ved inngangen av året en eiendom som var eid av jordfondet. Denne ble solgt i 2011. Imdertid venter vi fortsatt på at jordskifte skal fastsette grenser på eiendommen. Dette vil etter planen skje våren 2012.

Resultatområde 24 Forvaltning av inntekts- og velferdspolitiske tiltak og kontroll

Produksjonstilskudd og tilskudd til avløsning

Regelverket for produksjonstilskudd og tilskudd til avløsning er komplisert, til dels skjønnsbasert og stiller derfor betydelige krav til saksbehandlers kompetanse. Hvor mye ressurs som er satt av til å jobbe med denne typen saker varierer fra kommune til kommune og variasjonen er større enn antall saker i hver kommune skulle tilsi. Dette gir ulik evne til å løse oppgavene kommunen har i tilskuddsforvaltninga på landbruksområdet. Fylkesmannen har i 2011 hatt fokus på kvalitetssikring av saksbehandlinga i kommunene. Alle søknader som har vært gjenstand for "manuell" behandling, det vil si omlag 100 søknader (3 %), er gjennomgått av Fylkesmannen. Gjennomgangen har omfattet kontroll av dokumentasjon og at kommunens vedtak er i samsvar med forvaltningsloven og regelverket for produksjonstilskudd og tilskudd til avløsning. Det er i løpet av året sendt ut 16 tilskuddsmeldinger via epost til alle kommunene med informasjon om rutiner og frister. Det er holdt 2 fagsamlinger og en forvaltningsdag der aktuelle temaer innenfor produksjonstilskudd og tilskudd til avløsning har vært tatt opp. Ut over dette er det hyppig kontakt mellom saksbehandlere i kommunene og FM, via telefon og epost, om tolkning av regelverk og saksbehandlingsrutiner.

Wespa og Lreg fungerer greit for kommunene. Høy brukerterskel reduserer anvendelsen av LIB i kommunene. Det finnes et betydelig potensiale for effektivisering av kommunens saksbehandling av tilskuddssøknader gjennom videreutvikling av de elektroniske fagsystemene. Framtidens fagsystemer bør støtte områder det i dag ikke finnes funksjonalitet for, særlig støtte av generelle saksbehandlingsrutiner. Integrering av kart vil forenkle arbeidet. De maskinelle kontrollene er ryggraden i kontrollen av søknadene og må kontinuerlig videreutvikles og spisses. Dette vil bidra til å løfte opp kommuner som har lite ressurser.

Pålogging via Altinn er en barriere for mange søkere og viktigste årsak til at målet om 40 % oppslutning om elektronisk søknad synes tidkrevende å nå.

Kommunene utførte stikkprøvekontroll hos 5,8 % av foretakene som søkte produksjonstilskudd ved søknadsomgangen i januar 2011. Ved søknadsomgangen i august 2011 ble 5,1 % av foretakene kontrollert. Kravet om kontroll av minst 5 % av foretakene er dermed oppfylt. Kontrollene avdekket diverse avvik med hensyn til arealstørrelse og dyretall. Utbetaling av tilskudd har skjedd på grunnlag av kontrolldataene.

Kontroll

I henhold til risikobasert kontrollplan for tilskuddsforvaltningen i jordbruket i Buskerud i 2011 ble det gjennomført forvaltningskontroller i Kongsberg, Rollag, Krødsherad, Sigdal, Modum og Nore og Uvdal innenfor ordningene produksjonstilskudd (PT), regionale miljøtilskudd i jordbruket (RMP), spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL), tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK) og avløsning ved ferie og fritid (AV). Ved kontrollene sjekket vi utvalgte saker med tanke på kommunens behandling i forhold til oppfyllelse av grunnvilkår, overholdelse av søknadsfrister, behandling av feil og advarsler som var avdekket i de

maskinelle kontrollene av søknadene i PT og RMP, gjennomføring av stikkprøvekontroll og behandling av avvik mellom søknad og stikkprøvekontroll. Dokumentasjon ved salg av grovfôr ble sjekket. Alle "manuelle" saker for minst én søknadsomgang ble også gjennomgått. I tillegg sjekket vi oppfyllelse av vilkår og kommunens administrasjon i forhold til SMIL, NMSK og RMP. I tre av kommunene ble det funnet avvik i tillegg til at det ble gitt merknader i alle kommunene. Saksbehandlingen i SMIL og RMP er generelt god, men det er noe mangelfulle rutiner i forhold til å kontrollere at vilkår og krav overholdes. Brudd på reglene om habilitet og mangler ved delegasjonsreglementene er gjengangere i de fleste kommunene.

Fylkesmannen har gjennomført foretaks kontroll hos ti foretak med seter i Ål og Hol. Vi kontrollerte om melkeleveransene var i samsvar med kvotene, bygninger og driften generelt. Vi fant ingen avvik eller merknader, men på den ene setra var det ennå ikke kommet dyr per 4. august. Kommunen ble informert om dette, og bedt om å vurdere om brukeren oppfyller vilkårene om setertilskudd for 2011. Fylkesmannen har også utført foretaks kontrollen hos et foretak Kongsberg kommune. Bakgrunnen for kontrollen er at kommunen ved tidligere søknadsomganger har avdekket avvik mellom opplysningene i søknaden og reell drift. Foretaket disponerer store arealer som er spredt over et stort område. Foretaket driver også økologisk produksjon og mottar hvert år betydelige tilskuddsbeløp. Kontrollen avdekket flere avvik også denne søknadsomgangen. Fylkesmannen utarbeidet en kontrollrapport som ble forelagt søker til uttalelse før endelig rapport ble oversendt til kommunen. Kontrollrapporten ble lagt til grunn for kommunens vedtak i saken og resulterte i redusert utbetaling av tilskudd samt avkorting.

Når det gjelder foretaks kontroller, har Fylkesmannen ikke hatt kapasitet til å gjennomføre foretaks kontroller i et omfang som gjør at næringen oppfatter kontrollmuligheten som reell, jf. SLF's fullmaktsbrev for 2011. Fylkesmannen registrerer at oppdraget for 2012 er noe justert.

Fylkesmannen har som forvalter av husdyrkonsesjonsregelverket ansvaret for å kontrollere at regelverket overholdes. Rundskriv 11/11 fra Statens landbruksforvaltning beskriver hvordan kontrollen for 2010 skal gjennomføres. Rapportene som skal og er benyttet finnes i Landbrukets Informasjonsbase (LIB). Rundskriv 11/11 omhandler spesielt kontroll av svine- og fjørfeproduksjonen for 2010. Oversikten fra Buskerud viser kun ett foretak som oversteg konsesjonsgrensen med inntil 15 % ett år uten å redusere produksjonen tilsvarende det påfølgende året. Fylkesmannen har vurdert dette til å være en ulovlig produksjon på 50 konsesjonsenheter for disse to årene (2009 og 2010). Foretaket er varslet, og med bakgrunn i tilbakemelding fra brukeren, vil han bli ilagt en standardisert erstatning på kr 15 000 (erstatningen er kr 300 per konsesjonsenhet).

Landbruksvikar

Buskerud fikk tildelt midler til 9 årsverk etter reglene for tilskudd til landbruksvikarer organisert gjennom avløserlag. Det er kun to avløserlag som har gått inn på ordningen. For 2011 ble samtlige 9 årsverk omsøkt og fordelt. Det er 3 kommuner som formelt ikke dekkes av de avløserlagene som er med på ordningen. Det er ikke meldt om at dette skaper problemer for tilgangen til hjelp til stell av husdyra ved sykdom. Fylkesmannen har dette under løpende vurdering.

Erstatning ved klimabetingede skader i plante- og honningproduksjon

2011 har vært et utfordrende år værmessig sett for jordbruket. Store og hyppige nedbørsmengder på ettersommeren og høsten gjorde det vanskelig å få inn avlingene. Mange steder i fylket ble både avlingsmengdene og ikke minst kvaliteten redusert. Fylkesmannen fikk inn 216 søknader for avlingssvikt i planteproduksjonene for 2011. Hele 157 av disse gjaldt korn og 35 gjaldt grovfôr. I begge disse produksjonene var det svært vanskelig å få høstet (slått/tresket) til rett tid pga nedbøren.

Tretten saker fra 2011 ble behandlet før utgangen av året. Alle søknader om forskudd ble behandlet før utgangen av 2011. Totalt ble det utbetalt 1 031 810 kr for 2011.

I tillegg ble 6 saker fra 2010 sluttbehandlet i 2011, disse gav en utbetaling på 793 064 kr. En søknad om dispensasjon ligger ennå hos SLF.

Vi mottok ingen søknader for vinterskade på eng i 2011 (vinteren 2010 til 2011).

Fylkesmannen mottok 9 søknader for svikt i honningproduksjonen for 2011, disse ble behandlet i 2011 og det ble utbetalt 408 870 kr.

Fylkesmannen opplever utfordrende problemstillinger i forhold til vurdering av skadebilde og hva som gir rett til erstatning i år. I mange av sakene, bl.a. når det gjelder grovfôr kan det være vanskelig å avgjøre hva som er avlingssvikt som gir rett til erstatning og hva som må regnes som en kvalitetssvikt som i utgangspunktet ikke gir

rett til erstatning. Dette har vanskeliggjort tydelig veiledning til kommuner og til aktuelle søkere og gir en utfordrende saksbehandling. Erstatning for avlingssvikt generelt er en krevende oppgave der det må brukes skjønn i en rekke saker. Mengden saker varierer veldig fra år til år, noe som kan være vanskelig i forhold til arbeidskapasitet og oppgavefordeling på avdelingen.

Pga det ekstraordinære været sommeren 2011 har Fylkesmannen et rekordhøyt antall søknader om erstatning ved klimabetingede skader i plante- og honningproduksjon. Dette fører til lengre saksbehandlingstider enn ønskelig på disse sakene.

Erstatning etter offentlige pålegg og restriksjoner i plante- og husdyrproduksjon

Fylkesmannen mottok i 2011 kun to søknader om erstatning for nedføringskostnader mv. som følge av radioaktivitet. Søknadene er behandlet etter forskrift om erstatning etter offentlige pålegg og restriksjoner i plante- og husdyrproduksjon. Samlet erstatning lød på kr 10 225. Til sammenligning var erstatningsutbetalingene for skadeåret 2010 på hele kr 64 460.

Fylkesmannen mottok en søknad om erstatning etter offentlig pålegg i planteproduksjonen i 2011. Dette dreide seg om pålegg etter funn av Phytoftore ramorum i rododendron. Saken er under behandling, utfyllende opplysninger er etterspurt hos søker. Ingen slike saker er utbetalt i 2011.

Oversikt over behandling av klager og dispensasjonssøknader 2011 - antall

Klagebehandling

Produksjonstilskudd		Miljøvirkemidler		Andre tilskuddsordninger	
Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått
4	8	0	0	0	1

Dispensasjonssøknader

Produksjonstilskudd			Miljøvirkemidler			Andre tilskuddsordninger		
Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått
31	0	1	3	0	0	3	0	0

Fylkesmannens kontroll av landbruksvirksomheten i 2011

1. Hvor mye ressurser er avsatt til kontroll?

Årsverk: 0,5

Antall personer: 4

2. Gjennomførte kontroller av kommunenes landbruksforvaltning(forvaltningskontroller)

Kommune:	Kongsberg kommune
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd i jordbruket (PT), regionale miljøtilskudd for jordbruket i Buskerud (RMP), tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL) og tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)
Registrerte avvik:	To avvik
	Kommunen meldte følgende tilbake: Avvik 1. Brudd på forutsetninger for utbetalinger av produksjonstilskudd: Under kontrollen ble funnet avvik for at det er ikke er gitt trekk for mangelfull miljøplan når jordprøver ikke har foreligget under kontroll. Avviket har ikke utspring fra vanlig praksis i kommunen, men

Oppfølging av avvik:	av en enkeltsak. Kommunen har gjennomgått rutiner for kontroll og avviket ansees som lukket. Avvik 2. Manglende kontroll av NMSK- tilskudd Det er ikke prioritert å kontrollere tiltak som har fått utbetalt tilskudd til skogkultur gjennom NMSK. Det har ikke vært kapasitet til å utføre kontroll i 2010. Kongsberg kommune vil legge forholdene tilrette i 2012 slik at kontroll blir utført i henhold til forskrift.
----------------------	---

Kommune:	Krødsherad kommune
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd i jordbruket (PT), regionale miljøtilskudd for jordbruket i Buskerud (RMP), tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL) og tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	

Kommune:	Modum kommune
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd i jordbruket (PT), tilskudd til avløsning ved ferie og fritid (AV), regionale miljøtilskudd for jordbruket i Buskerud (RMP), tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL) og tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	

Kommune:	Nore og Uvdal kommune
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd i jordbruket (PT), regionale miljøtilskudd for jordbruket i Buskerud (RMP), tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL) og tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	

Kommune:	Rollag kommune
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd i jordbruket (PT), tilskudd til avløsning ved ferie og fritid (AV), regionale miljøtilskudd for jordbruket i Buskerud (RMP), tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL) og tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)
Registrerte avvik:	Ett avvik
Oppfølging av avvik:	Mangelfull vurdering av habilitet for kommunens saksbehandlere. Kommunen meldte følgende tilbake : Avgjørelse av søknad om tilskudd innen jord- og skogbruk er flyttet til rådmannen i de tilfeller jordbrukssjef er inhabil etter forvaltningslovens § 6, 3. ledd. Dette ble iverksatt av kommunen fra aug. 2010.

Kommune:	Sigdal kommune
	Produksjonstilskudd i jordbruket (PT),

Orninger/omfang:	tilskudd til avløsning ved ferie og fritid (AV), regionale miljøtilskudd for jordbruket i Buskerud (RMP), tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL) og tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)
Registrerte avvik:	Ett avvik
Oppfølging av avvik:	Kommunen meldte følgende tilbake for å lukke avviket som gjaldt manglende krav om miljøplan trinn 2 ved RMP-søknader: 1. Gi generell informasjon gjennom vårt informasjonsskrift "Landbruksnytt" at søkeren skal ha miljøplan trinn 2 ved RMP-søknader ved de søknadsformål der forskriften for Buskerud krever det. (Informasjon om dette vil for øvrig også gjelde SMIL-ordningen). 2. Konkret informasjon i forbindelse med den kartutsendelsen vi har praktisert her i Sigdal i forbindelse med RMP-utsendingen fra Fylkesmannen i slutten av juli. 3. Individuell veiledning om kravet til miljøplan trinn 2 for de som vurderer RMP-søknader der forskriften krever det. 4. Kontrollere at miljøplan trinn 2 foreligger ved stikkprøvekontroller av RMP-søknader der forskriften krever det.

3. Gjennomførte foretakskontroller. Foretakene kan anonymiseres ved A, B, C etc.

Foretak:	A, ÅI
Orninger/omfang:	Forskrift om regionale miljøtilskudd for jordbruket i Buskerud (RMP) 2009 og 2010 med spesiell vekt på § 19 som omhandler særlige vilkår for tilskudd til seterdrift med melkeproduksjon.
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Seterkontroll, stedlig.
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	

Foretak:	B, ÅI
Orninger/omfang:	Forskrift om regionale miljøtilskudd for jordbruket i Buskerud (RMP) 2009 og 2010 med spesiell vekt på § 19 som omhandler særlige vilkår for tilskudd til seterdrift med melkeproduksjon.
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Seterkontroll, stedlig.
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	

Foretak:	C, ÅI
Orninger/omfang:	Forskrift om regionale miljøtilskudd for jordbruket i Buskerud (RMP) 2009 og 2010 med spesiell vekt på § 19 som omhandler særlige vilkår for tilskudd til seterdrift med melkeproduksjon.
Stedlig kontroll	

eller annen type kontroll:	Seterkontroll, stedlig.
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	

Foretak:	D, Ål
Orninger/omfang:	Forskrift om regionale miljøtilskudd for jordbruket i Buskerud (RMP) 2009 og 2010 med spesiell vekt på § 19 som omhandler særlige vilkår for tilskudd til seterdrift med melkeproduksjon.
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Seterkontroll, stedlig.
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	

Foretak:	E, Ål
Orninger/omfang:	Forskrift om regionale miljøtilskudd for jordbruket i Buskerud (RMP) 2009 og 2010 med spesiell vekt på § 19 som omhandler særlige vilkår for tilskudd til seterdrift med melkeproduksjon.
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Seterkontroll, stedlig.
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	

Foretak:	F, Hol
Orninger/omfang:	Forskrift om regionale miljøtilskudd for jordbruket i Buskerud (RMP) 2009 og 2010 med spesiell vekt på § 19 som omhandler særlige vilkår for tilskudd til seterdrift med melkeproduksjon.
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Seterkontroll, stedlig.
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	

Foretak:	G, Hol
Orninger/omfang:	Forskrift om regionale miljøtilskudd for jordbruket i Buskerud (RMP) 2009 og 2010 med spesiell vekt på § 19 som omhandler særlige vilkår for tilskudd til seterdrift med melkeproduksjon.
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Seterkontroll, stedlig.
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	

Foretak:	H, Hol
Orninger/omfang:	Forskrift om regionale miljøtilskudd for jordbruket i Buskerud (RMP) 2009 og 2010

Orninger/omfang:	med spesiell vekt på § 19 som omhandler særlige vilkår for tilskudd til seterdrift med melkeproduksjon.
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Seterkontroll, stedlig.
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	

Foretak:	I, Hol
Orninger/omfang:	Forskrift om regionale miljøtilskudd for jordbruket i Buskerud (RMP) 2009 og 2010 med spesiell vekt på § 19 som omhandler særlige vilkår for tilskudd til seterdrift med melkeproduksjon.
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Seterkontroll, stedlig.
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	

Foretak:	J, Hol
Orninger/omfang:	Forskrift om regionale miljøtilskudd for jordbruket i Buskerud (RMP) 2009 og 2010 med spesiell vekt på § 19 som omhandler særlige vilkår for tilskudd til seterdrift med melkeproduksjon.
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Seterkontroll, stedlig.
Registrerte avvik:	Per 4. august var dyra ennå ikke kommet opp på setra.
Oppfølging av avvik:	Fylkesmannen ba kommunen følge opp om bruker oppfyller vilkårene om setertilskudd for 2011.

Foretak:	K, Kongsberg
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd i jordbruket (PT)
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Stedlig kontroll med befaring og dokumentgjennomgang.
Registrerte avvik:	Fylkesmannen registrerte i alt seks funn.
Oppfølging av avvik:	Det er kommunen som fatter vedtak om produksjonstilskudd. Fylkesmannen utarbeidet en kontrollrapport som ble forelagt søker til uttalelse før endelig rapport ble oversendt til kommunen. Kontrollrapporten ble lagt til grunn for kommunens vedtak i saken og resulterte i redusert utbetaling av tilskudd samt avkorting.

4. Andre kommentarer/ innspill:

Resultatområde 25 Kommunene som landbrukspolitisk aktør

Fylkesmannen tilbyr et kursprogram på landbruks- og næringsområdet hvert år.

Fylkesmannen i Buskerud deltar aktivt i samarbeidet mellom Fylkesmennene rundt Oslofjorden innen kompetanseutvikling for kommunal landbruksforvaltning (KOLAViken). Modul 7 ble gjennomført høsten 2011. Temaene denne gangen var landbruksjuss, kontroll, skog og bærekraft, og landbrukets rolle i samfunnet. Oppslutningen fra lokal landbruksforvaltning i Buskerud var svært god på samlingen i 2011.

Årets miljødager for kommunal landbruksforvaltning i Buskerud ble gjennomført i juni 2011 i Sigdal og Krødsherad kommuner. Her var tema blant annet husdyrhold, bruk av ledige landbruksbygg, vanndirektivet og arbeidet med slåttmarker.

Det har bl.a. vært holdt 2 fagdager om tilskuddsforvaltning og kontrollvirksomhet, en forvaltningsdag felles for jord- og skogsiden, 3 fagdager for skogbruksforvaltningen og flere gårdskartkurs. Det har også vært diverse kurs og fagdager på økologisk landbruk både i Buskerud, og også utenfor fylket ifm. økologisk foregangsfylket "Levende matjord".

Den tradisjonelle kommunekonferansen for landbruksmedarbeidere i fylket ble gjennomført i mars 2011 rekruttering til landbruksyrket som gjennomgående tema.

Gårdskartprosessen i Buskerud går etter planen og det har vært gjennomført både innføringskurs, ajourholdskurs og feltkurs i AR5 i 2011.

Desember 2011 arrangerte miljøvernavdelingen og landbruks- og næringsavdelingen i samarbeid et 2-dagers kurs om Naturmangfoldloven.

I tillegg ytes det utstrakt støtte til kommunene gjennom telefonhenvendelser, epost og ulike prosjekter.

De kommuneretta midlene for 2011 har i sin helhet gått til kurs for kommunene.

Plan- og bygningsloven har stått sentralt i den landbrukspolitiske dialogen med kommunen. Landbruk og spesielt jordvern/kulturlandskap har vært tema på Fylkesmannens regionvise kommunedialog med politisk og administrativ ledelse, og landbruksdirektøren har deltatt på flere av møtene. På Fylkesmannens årlige samling for ordførere og rådmenn i mai 2011 var landbrukets bidrag til verdiskapningen i kommunene blant temaene.

Fylkesmannen rapporterte på utviklingen i kommunenes kapasitet og kompetanse på landbruksområdet midtveis i året. Fylkesmannen er bekymret for utviklingen i flere kommuner. Antall årsverk går ned, og medarbeiderne på landbrukskontorene blir ofte pålagt andre oppgaver og får for liten tid landbrukssakene, ikke minst til å være pådriver i landbruksbasert næringsutvikling.

Fylkesmannen har ikke hatt noe samarbeid med KS på landbruksområdet i 2011.

Resultatområde 26 Jordvern, kulturlandskap og samfunnsplanlegging

26.1 Jordvern og kulturlandskap

Fylkesmannen gir uttalelse til plansaker etter plan- og bygningsloven, og kommer med faglige råd og innsigelser i saker der dette vurderes nødvendig. Omfang av planbehandlingen og hovedutfordringer for nedbygging framgår av årsrapportens kap 2.4

Arealdisponering og byggesaker.

Tallene for omdisponering av dyrka og dyrkbar mark i Buskerud i 2011 er ikke klare ennå da disse tallene blir rapportert direkte fra kommunene i KOSTRA. Imidlertid viser tallene for 2010 (som var klare i mars 2011) en omdisponering på ca 155 dekar av dyrka og dyrkbar mark, hvorav ca 120 er dyrka mark. Gjennomsnitt i Buskerud har ligget på ca 600 dekar pr. år dyrka og dyrkbar mark. En halvering i tråd med den nasjonale målsettingen tilsvarer dermed ca 300 dekar i 2010. Omdisponeringen i 2008 var 300 dekar og i 2009 var det drøyt 400 dekar, så det har gått litt opp og ned de siste årene.

Av de ca 155 daa som ble omdisponert i 2009, ble ca 135 daa bruk til ulike former for nedbygging, og ca 20 daa til samferdselsanlegg

Kvaliteten på KOSTRA-tallene er et annet tema, og Fylkesmannen i Buskerud har i samarbeid med SSB og

Statens Landbruksforvaltning fulgt opp de kommunen som hadde manglete rapportering, eller opplagt feilrapportert tall for 2010. Fylkesmannen i Buskerud fører pr. i dag ikke noe eget skyggeregnskap for omdisponering av dyrka og dyrkbar mark, men arbeider for at kommunene rapporterer dette samvittighetsfullt gjennom KOSTRA.

Utvalgte kulturlandskap - Steinssletta

Ivaretakelsen av de faglige verdiene på Steinssletta er beskrevet og prioritert i forvaltningsplanen. Det er frem til nå vært et særlig fokus på to mål: Fremme biologisk mangfold og hindre gjengroing, og Ivareta verdifulle kulturminner og kulturmiljøer. Tiltakene som er satt i gang støtter godt opp under dette og det er særlig strakstiltakene som har vært prioritert.

I 2009 ble det satt i gang et stort skjøtselstiltak for å fremme biologisk mangfold og hindre gjengroing. Tiltaket har omfattet rydding av gammel kulturmark (herunder gjengrodde beiter) og tynning av kantsoner mot vann og vassdrag. Ett av de ryddete områdene er Steinsvika. Området grenser mot det foreslåtte området som inngår i verneplanen for Tyrifjorden. Her vil det være viktig å lage en skjøtelsesplan som ivaretar alle kvalitetene i området.

Kulturminnefaglige kvaliteter har vært høgt prioritert i 2010 og 2011. Kulturvernkonsulenten i fylket har foretatt befaringer og skrevet uttalelser for aktuelle tiltak. Uttalelsene inneholder vurdering av verneverdi og arbeidsbeskrivelser. Eier har sørga for at kostnadsoverslag er utarbeida. Dette har dannet grunnlaget for søknader og søknadsbehandling, både i forhold til SMIL-midler og midler til Steinssletta. Behandlingen av søknadene er samordnet etter de to regelverkene. Bygningens eller kulturminnets verneverdi er tillagt stor vekt ved utvelgelsen av prosjektene.

Intensjonen med en avtale som forankring av aktivitet/tiltak er god. Forvaltningsmessig kan det nok diskuteres hvorvidt en ordinær tildeling av midler basert på vedtak med vilkår i praksis er et like godt. For Steinssletta, med en tett kobling av SMIL og midler fra utvalgte ordningen, oppleves avtalene ofte som en unødvendig omvei for å kvalitetssikre tiltakene og deres oppfølging. Langsiktigheten og forutsigbarheten med avtalene kan jo også diskuteres med årlige bevilgninger til utvalgte ordningen.

Forankringen i avtaler er utfordrende og ressurskrevende. Dette er et forvaltningsregime som i stor grad medfører merarbeid og er lite etablert ellers i vår tilskuddsforvaltning.

26.2 Samfunnsplanlegging

GIS og Geodata

Bruk av data fra Geovekst og Norge digitaltsamarbeidet blir brukt og ivaretatt på en effektiv måte gjennom felles kartinnsynsløsning med Fylkesmannen i Buskerud, Fylkesmannen i Telemark og Telemark fylkeskommune. Løsningen nyttegjør seg alle oppdaterte data fra ND, hvorav data fra geovekst er en del av dette. I tillegg benytter løsningen siste versjon av matrikkelklienten med til en hver tid oppdaterte data. Løsningen er tilgjengelig for alle avdelinger hos de to fylkesmannsembetene og Telemark fylkeskommune, samt en filtrert versjon ut til publikum gjennom Fylkesmannens hjemmeside. Løsningen inneholder mange relevante WMS tjenester. Karttjenesten hadde full Ephorte integrasjon, men etter oppgradering av ny versjon Ephorte fungerer dette ikke lengre. Dette er viderefremidlet til FAD. Det jobbes kontinuerlig med innlegging av relevante temadata som nye kommune- og reguleringsplaner. Alle data er organisert gjennom en rein databaseløsning (Oracle). Arbeidet er organisert gjennom arbeidsgruppe der de tre partene deltar, og hvor landbruks- og næringsavdelingen i Buskerud er en av deltakerne.

Beredskap

Fylkesmannens beredskapsansvar er lagt til Fylkesmannens Beredskaps-, justis-, og kommunalavdeling. Her sitter også embetets beredskapsansvarlig. Beredskapsarbeidet er organisert i en gruppe på tvers av avdelingene der også landbruks- og næringsavdelingen deltar.

Jordvern

Fylkesmannen deltar aktivt i planprosesser med kommunene så langt vi har kapasitet. I hovedsak blir det kommuneplanprosesser som blir prioritert, bla. gjennom månedlige planforummøter i samarbeid med fylkeskommunen og andre regionale statsetater og de kommuner som ønsker å drøfte sakene med regionale myndigheter. Embetet har også interne planmøter på tvers av avdelingene hver 14. dag der større plansaker koordineres. Landbruks- og næringsavdelingen deltar i disse møtene. Landbruks- og næringsavdelingens innspill til plansaker er normalt knyttet til å ta vare på dyrka og dyrkbar mark for framtidig matproduksjon, ivaretagelse av

viktige kulturlandskap av hensyn til bl.a. turismen, og øket bruk av miljøvennlig oppvarmingsløsninger som bioenergi og bruk av klimavennlige bygningsmaterialer i forbindelse med nybygg og restaurering av større bygg og anlegg.

For omfang og utfordringer innen jordvern vises til årsrapportens kap 2.4 "Arealdisponering og byggjesaker" og kap 3 res.omr. 26.1.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510 Fagdep.
21 Landbruksbasert næringsutvikling	kr 3 243 268,28 kr 0,00
22 Klima- og miljøpolitikk i landbruket	kr 1 119 724,28 kr 0,00
23 Eiendoms- og bosettingspolitikk	kr 440 880,45 kr 0,00
24 Forvaltning av inntekts- og velferdspol. tiltak	kr 1 362 929,16 kr 0,00
25 Kommunene som landbrukspolitisk aktør	kr 551 688,66 kr 0,00
26 Jordvern, kulturlandskap og samfunnsplanlegging	kr 1 049 456,59 kr 0,00
Andre oppgaver under LMD	kr 1 431 483,82 kr 0,00
Sum:	kr 9 199 431,00 kr 0,00

Kunnskapsdepartementet

Resultatområde 31 Tilsyn og forvaltningsoppgaver på utdanningsområdet

31.1 Tilsyn

Den samlede ressursbruken på Felles nasjonalt tilsyn i 2011 er 298 dagsverk. Den samlede ressursbruken på de øvrige tilsynene er 80 ukeverk, fordelt på tilsyn med Buskerud fylkeskommune, Kongsberg kommune, Lier Kommune, Modum kommune og annet tilsyn med kommunene i fylket. På utdanningsområdet hadde fylkesmannen ca 7 årsverk til disposisjon, av totalt 10,5. Andelen benyttet til tilsyn tilsvarer dermed ca 45 %.

Som grunnlag for å plukke ut tilsynsobjekt, benytter vi oss av den informasjonen vi får om kommunene og fylkeskommunen gjennom vår klagesaksbehandling. Videre er henvendelser fra publikum/elever/foresatte ved for eksempel bekymringsmeldinger, viktige kilder til informasjon for å plukke ut tilsynsobjekter. Det samme er skoleporten og GSI. Vi ser ved vurderingen også noe hen til om det tidligere har vært ført tilsyn med det aktuelle tilsynsobjektet og på hvilket tema.

Når vi skal vurdere omfanget av tilsynet ser vi hen til tilsynsystema og hvilket omfang og metodikk som vil kunne være best egnet.

Vi har også kommentert vårt grunnlag for å plukke ut tilsynsystema og objekt under resultatområder 31.3, 31.5, 32.3, 32.5.

Vi vurderer vår tilsynsaktivitet for 2011 som godt utført og i tråd med vårt embetsoppdrag. Fylkesmannen er tilfreds med gjennomføringen av tilsynene i forhold til ressurser.

Fylkesmannen registrerer fortsatt en del avvik/pålegg på opplæringsloven § 13-10, på system, men vi finner også en god del avvik/pålegg på hvordan kommunene etterlever opplæringslovens bestemmelser i praksis.

Fylkesmannen i Buskerud oppfatter at tilsyn på skoleområdet mottas positivt av kommunene. Vi registrerer imidlertid at det ikke er like stor kjennskap til regelverket i hele sektoren. Fylkesmannens erfaring ellers tilsier at de fleste tilsynsobjektene retter de lovbrudd som blir avdekket gjennom tilsyn. Enkelte tilsynsobjekter krever imidlertid lang og tett oppfølging for å klare å rette lovbruddene. Dette skyldes ikke uvilje hos tilsynsobjektet,

men heller mangel på lovkunnskap og forståelse av hva som kreves for å lukke påpekte lovbrudd. Fylkesmannen bruker en del ressurser på å veilede tilsynsobjektet i denne perioden.

Fylkesmannen påbegynte høsten 2010 også to skriftlige tilsyn med voksenopplæring. Tilsynsobjektene var Kongsberg kommune og Buskerud fylkeskommune. Disse tilsynene vil bli videreført og avsluttet i 2011. I tillegg har Fylkesmannen hatt et stedlig tilsyn med samme tema i en kommune i 2011. Det ble til sammen på disse tilsynene gitt åtte pålegg, 20 korreksjonspunkt og en anbefaling. Et korreksjonspunkt tilsvarer ett lovbrudd.

Vi gjennomførte også i 2011 et stedlig tilsyn med tema tilpasset opplæring og spesialundervisning. Endelig rapport vil ikke foreligge før i februar 2012. På bakgrunn av innkommen informasjon fra foresatte og senere kommunen, åpnet vi også høsten 2011 et skriftlig tilsyn mot en ungdomsskole med temaet alternativ opplæringsarena. Dette tilsynet vil bli videreført og sluttført i 2012.

Avdelingen har holdt egne kurs og samlinger for sektoren. Fylkesmannen holdt våren og høsten 2011 kurs for skoleledelsen/skoleeiere og rektorer der vi gjennomgikk temaet elevens psykososiale skolemiljø. Vi har også holdt tre kurs/fagdager på forespørsel fra enkelte kommuner på temaet spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning i 2011. I tillegg har vi holdt et kurs i forvaltningsrett for både skole- og barnehagesektoren.

Fylkesmannen har videre bidratt på Buskerud fylkeskommunes årlige skoleskysskonferanse, slik vi gjør hvert år. I år arrangerte Buskerud tre konferanser fordelt på de ulike regionene i fylket. Fylkesmannen bidro på alle tre.

Når det gjelder å gjøre resultatene fra våre tilsyn kjent i sektoren orienterte vi om disse resultatene på den årlig samling i desember for skolefagligansvarlig og barnehageansvarlig i kommunen og Fylkeskommunen. I tillegg startet vi i 2011 arbeidet med en tilsynskonferanse som vil bli avholdt i januar 2012. Tema for tilsynskonferansen er Tilsyn og kvalitet – to sider av samme sak. Målgruppen for konferansen er skolefagligansvarlig og barnehageansvarlig i kommunen, Fylkeskommunen, samt rektorer fra grunn- og videregående skoler.

Fylkesmannen har også i 2011 åpnet to lovlighetskontroller. Den ene er avsluttet, mens den andre vil avsluttes i løpet av 2012. En av lovlighetskontrollen ble åpnet som følge av informasjon som fremkom under gjennomføringen av et tilsyn.

31.2 Klagesaksbehandling

Fylkesmannen vurderer resultatoppnåelsen for vår klagesaksbehandling som god i lys av bemanning, kompetanse og vår metodikk og strategier. Innkomne klagesaker blir som regel avgjort innen 1 måned etter at de kom inn. Avdelingen har hatt økt fokus også på å få avskrevet sakene rent teknisk i ephorte, slik at vår reelle saksbehandlingstid også kommer til uttrykk i den automatiske rapporteringen.

Avdelingen har organisert klagesaksarbeidet i 2011 slik at vedtak alltid skal innom en jurist for kvalitetssikring. Avdelingen har også en fagkoordinator - juridisk som er med på å ivareta klagesaksbehandlingen og erfaringsoverføring ved vanskelige tolkningsspørsmål.

Antallet klagesaker må leses i sammenheng med at vi har en rekke relativt store saker som kommer inn og som krever mye ressurser, men som ikke munner ut i et vedtak men derimot i veiledning eller tilsyn. Saksmengden vurderes derfor ikke mindre i år enn i fjor. På enkelte områder mener vi å kunne se frukter av at vi holder mye kurs om regelverket til sektor.

Klage i grunnskolen (opplæringsloven med forskrifter)

Type Klage	Sum innkomne saker	Medhold/Delvis medhold	Avslag	Annet	Kommentar
Fremskutt skolestart, § 2-1 tredje ledd	1	0	1	0	
Bortvisning, § 2-10	2	1	1	0	Den ene saken om bortvisning gjelder voksenopplæringen etter oppl § 4A-9
Spesialundervisning for voksne, § 4A-2	3	2	1	0	
Spesialundervisning, § 5-1	21	12	9	0	
Skyss, § 7-1	25	9	16	0	

Skoleplassering, § 8-1	20	5	15	0	Vi åpnet i 2011 en lovlighetskontroll av Drammen kommunes forskrift om kretsgrenser. Dette kan etter vår vurdering ha vært med på å redusere antall klagesaker. Vi har en god del veiledning i saker etter opplæringsloven § 9a-3 som ikke resulterer i et vedtak men som likevel krever mye arbeid.
Psykososialt skolemiljø, § 9a-3	4	2	2	0	
Ekstra år i grunnskolen, § 2-1 fjerde ledd	1	1	0	0	
Annet	1	0	0	1	
Standpunkt (fag og orden og oppførsel)	72	49	23	0	
Lokalt gitt muntlig eksamen	9	0	9	0	Avgjørelser om refusjon mellom kommuner
Sum	159	81	77	1	49 av vedtakene ble opphevet grunnet mangelfull beskrivelse av elevenes kompetansen

Klage i videregående opplæring (opplæringsloven med forskrifter)

Type Klage	Sum innkomne saker	Medhold/Delvis medhold	Avslag	Annet	Kommentar
Inntak, § 3-1 sjette ledd	1	1	0	0	
Videregående opplæring for voksne, § 4A-3	2	1	1	0	
Sum	3	2	1	0	

Klage i private grunnskoler (privatskoleloven med forskrifter)

Type Klage	Sum innkomne saker	Medhold/Delvis medhold	Avslag	Annet	Kommentar
Spesialundervisning, § 3-6	1	1	0	0	
Sum	1	1	0	0	

Klage i private videregående skoler (privatskoleloven med forskrifter)

Type Klage	Sum innkomne saker	Medhold/Delvis medhold	Avslag	Annet	Kommentar
Bortvisning, § 3-10	1	0	1	0	
Sum	1	0	1	0	

Klage i forbindelse med spesialpedagogisk hjelp til barn under opplæringspliktig alder (opplæringsloven)

Type Klage	Sum innkomne saker	Medhold/Delvis medhold	Avslag	Annet	Kommentar
Spesialpedagogisk hjelp, § 5-7	6	1	5	0	
Sum	6	1	5	0	

31.3 Grunnskolens informasjonssystem (GSI)

Fylkesmannen har deltatt på GSI-samling i regi av SSB og Udir. Det har blitt avholdt kurs for kommunene i Buskerud.

Fylkesmannen har fulgt opp kommuner og de private skolene tett i forbindelse med rapporteringen i GSI. Skoleeiere har fått løpende veiledning og hjelp til registreringen. Buskerud fylke har mange små kommuner hvor

kapasitet til kvalitetssikring og oppfølging av GSI-tall kan være en utfordring. Fylkesmannen har gjennom tett oppfølging bidratt til en mer omforent forståelse av rapportering og anvendelse av GSI-tallene.

Fylkesmannen har anvendt data fra GSI for å belyse tilstanden i skolene i dialogmøter med kommunene og oppfølging av fylkets ROBEK-kommuner.

Fylkesmannen utarbeider en rekke oversikter og grafiske fremstillinger basert på blant annet GSI: Hver kommune mottar en cd med sine data, på kommune – og skolenivå på en rekke temaer. Data fra GSI brukes også i den årlige tilstandsrapporten for Buskerud fylke som Fylkesmannen utarbeider og distribuerer til kommunene. Ved henvendelse veileder også Fylkesmannen skoler, politikere, journalister og andre i bruk av rapporter i åpen del av GSI.

Fylkesmannen vurderer måloppnåelsen som god og de strategier og tiltak som er benyttet hensiktsmessige. Flere medarbeidere har god kompetanse på området.

31.4 Informasjon og veiledning

Avdelingen driver omfattende veiledning av lov- og regelverk på våre myndighetsområder. Lokale skoleeiere, allmennhet og aktuelle målgrupper veiledes på telefonen og skriftlig ved skriftlige henvendelser.

Vi holder kurs og samlinger for sektoren gjennom året. Avdelingen holdt våren og høsten 2011 kurs for skoleledelsen/skoleeiere og rektorer der vi gjennomgikk temaet elevens psykososiale skolemiljø. Her kom vi også inn på temaet digital mobbing. Vi har holdt tre kurs/fagdager på forespørsel fra enkelte kommuner på temaet spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning i 2011. Vi har holdt foredrag om voksnes rett til grunnskoleopplæring for IKVO lederne. Vi har videre holdt foredrag om retten til rådgivning og forsvarlig system for rådgivere. I tillegg har vi holdt ett kurs i forvaltningsrett for både skole- og barnehagesektoren.

Fylkesmannen har videre bidratt på Buskerud fylkeskommunes årlige skoleskysskonferanse, slik vi gjør hvert år. I 2011 arrangerte Buskerud tre konferanser fordelt på de ulike regionene i fylket. Fylkesmannen bidro på alle tre.

Som ledd i 5-fylke samarbeidet, har vi hatt samling med temaet voksnes rett i både grunnskole- og videregående opplæring. Samlingen har vært spesielt rettet mot Pp-tjenesten. Som ledd i 5-fylke samarbeidet, har avdelingen også arrangert regionale samlinger for privatskolene.

Avdelingen har holdt foredrag om vilkår for bruk av alternative opplæringsarenaer slik som Inn på Tunet.

Når det gjelder å gjøre resultatene fra våre tilsyn kjent i sektoren orienterte vi om disse resultatene på den årlig samling i desember for skolefagligansvarlig og barnehageansvarlig i kommunen og Fylkeskommunen. I tillegg startet vi i 2011 arbeidet med en tilsynskonferanse som vil bli avholdt i januar 2012. Tema for tilsynskonferansen er Tilsyn og kvalitet – to sider av samme sak. Målgruppen for konferansen er skolefagligansvarlig og barnehageansvarlig i kommunen, Fylkeskommunen, samt rektorer fra grunn- og videregående skoler.

Fylkesmannen vurderer måloppnåelsen for 2011 på dette rapporteringsområdet som god. Vi har tro på at veiledning om regelverket på våre områder har god effekt og vurderer veiledning som et viktig virkemiddel for å oppnå regeletterlevelse i sektor i tillegg til tilsyn. Vår oppfatning er at sektor har et ønske om, og setter pris på, at vi driver aktiv veiledning. Vi søker å tilby regelverkssamlinger i ulike deler av fylket (gjerne nord og sør), slik at vi når flere i sektor og reduserer bilbruk. Vår oppfatning er at avdelingen har god kompetanse på regelverket og at vi besitter ulik fagkompetanse som utfyller hverandre godt. Fylkesmannen i Buskerud har i 2011 gjennomført studiereise til Skottland for skoleledere på kommunalt og fylkeskommunalt nivå, sammen med representanter for høgskolen, KS og lærerorganisasjoner hvor fokus var kvalitetsoppfølging og kvalitetsvurdering. Vi hadde i tillegg besøk med representanter fra Skottland også om kvalitetsoppfølging og kvalitetsvurdering i Skottland. Dette arbeidet videreføres i samarbeid mellom kommuner/fylkeskommune i KS-fagforum. Andre møtearenaer for skolefaglig ansvarlig i kommuner/fylkeskommuner, og arbeid i GNIST samt veiledningssamtaler, og arbeid med eksterne vurdering (se neste punkt) har hatt som formål å bistå med kvalitetsvurdering og kvalitetsutvikling.

Fylkesmannen i Buskerud har i samarbeid med Buskerud og Vestfold fylkeskommune har et nettverk og utprøvinger av eksterne vurdering i grunnskoler og videregående skoler. Innenfor dette tiltaket ble det i Buskerud ble eksterne vurdering i 2012 gjennomført ved to videregående skoler og en grunnskole. Eksterne vurderere fra Buskerud har deltatt i eksterne vurdering i Vestfold. Om del av tiltaket gjennomføres kompetanseheving og opplæring i ulike verktøy for kvalitetsvurdering. Representanter for dette samarbeidstiltaket i Buskerud/Vestfold har deltatt i møter i regi av Utdanningsdirektoratet. Noen av representantene fra samarbeidstiltaket har bistått Utdanningsdirektoratet i gjennomføring av eksterne vurdering i skoler/kommuner som får bistand fra

veilederkorpset. Noen deltakere i samarbeidsprosjektet i Buskerud/Vestfold er etter søknad med i Utdanningsdirektoratets veilederkorps. I tillegg til at fylkesmannen har bistått med informasjonsspredning innen dette samarbeidstiltaket, er skoler/kommuner/fylkeskommunen informert om rekruttering av veiledere.

Skoleeiere i Buskerud fikk i 2011 anledning til å søke om å få veiledning fra veilederkorpset. En kommune og Buskerud fylkeskommune (med en videregående skole) søkte om deltakelse. De deltar i tiltaket. Fylkesmannen vil i samarbeid med Utdanningsdirektoratet følge opp dette tiltaket.

En kommune var med i første runde med støttetiltak for kommuner med svake elevresultater. Denne kommunen trakk seg i 2011 fra videre støtte. Etter det vi kjenner til, er det ikke nye kommuner som er knyttet til dette tiltaket.

Temaet har en vesentlig del av nasjonalt tilsyn etter kap4-a (se rapportering og tilsyn) og kurs/møter med representanter for skoler/skoleeiere.

Representanter fra Fylkesmannen har deltatt på samlinger/møter i regi av Utdanningsdirektoratet.

Manifest mot mobbing har i 2011 vært tema i fylkesmannens samtaler med ordfører/rådmann i kommunene. Det har også vært tema i møter med representanter for kommunal/fylkeskommunal skoleledelse.

Fylkesmannen i Buskerud har deltatt på konferanse for private skoler som ble holdt i februar 2011. Utdanningsdirektoratet bidro med det faglige innholdet. Flertallet av de private skolene i Buskerud deltok.

Vi vurderer vår måloppnåelse i 2011 som god, sett i lys av ressurser, kompetanse, metodikk og strategier.

31.5 Eksamen, nasjonale prøver og kartleggingsprøver

Sentralt gitt eksamen i videregående

Fylkesmannen i Buskerud har hatt sensuransvar for gjennomføring av sentralt gitt eksamen i videregående opplæring for region 2 (Vestfold, Telemark og Buskerud). I noen fagkoder har vi også hatt sensuransvar for region 1 (Oslo, Akershus, Østfold og Utland) og nasjonalt sensuransvar.

Våren 2011 hadde vi nasjonalt sensuransvar for fagkodene: REA3009 (geofag 2), SAM3002 (historie og filosofi 2) og SAM3038 (psykologi). Høsten 2011 hadde vi nasjonalt sensuransvar for alle fagkodene embetet var tildelt sensuransvar for, bortsett fra NOR1211 norsk hovedmål og NOR1212 norsk sidemål.

Våren 2011 ble totalt 340 fagpersoner oppnevnt som sensorer, og høsten 2011 ble totalt 100 fagpersoner oppnevnt som sensorer. Det er ingen problemer med å skaffe nok sensorer til sensuren på høsten.

Imidlertid var behovet for sensorer på våren av et omfang som gjorde det litt vanskeligere å få nok sensorer, spesielt i norsk. Det har vært positive tilbakemeldinger på sensorskoleringen som ble arrangert våren 2011.

Både fellessensuren på høsten og våren ble gjennomført uten problemer. Fylkesmannen i Telemark og Vestfold bidro med personer fra sitt embete ved gjennomføring av fellessensuren på våren. På høsten deltok kun Fylkesmannen i Vestfold.

Fylkesmannen i Buskerud var representert med en person på hurtigklagesensuren på Voksenåsen i juli 2011.

Sentralt gitt eksamen i grunnskolen

Fylkesmannen i Buskerud har hatt sensuransvar for gjennomføring av sentralt gitt eksamen i norsk for grunnskolen for sensurregion 4 (Vestfold, Telemark og Buskerud).

80 foreslåtte fagpersoner ble oppnevnt til sensoroppdrag i sentralt gitt eksamen i norsk. Fylkesmannen i Buskerud gjennomførte i samarbeid med Utdanningsdirektoratet sensorkurs, og 57 av sensorene deltok. Noen sensorer var forhindret fra å møte den oppsatte datoen. Disse fikk tilbud om å delta på skoleringen til Fylkesmannen i Oslo og Akershus.

Fellessensuren ble gjennomført uten problemer.

Til tross for at omfanget av foreslåtte fagpersoner var noe høyere enn tidligere år er Fylkesmannen bekymret for

rekrutteringen av sensorer i norsk i grunnskolen.

Tre ansatte i avdelingen er involvert i gjennomføringen av gjennomføringen av sentralt gitt eksamen i grunnskolen. Avdelingen har tilstrekkelig kompetanse og kapasitet på området.

Elektroniske kartleggingsprøver i videregående opplæring

Høsten 2011 ble det gjennomført obligatoriske kartleggingsprøver i lesing og regning og en frivillig kartleggingsprøve i engelsk på Vg1. Fylkesmannen i Buskerud har i forkant og gjennom hele prøveperioden sendt påminnelser om frister til fylkeskommunen og skolenivået.

Total ressursbruk for kartleggingsprøven, sentralt gitt eksamen i grunnskolen og videregående, samt til nasjonale prøver utgjør ca 40 ukeverk.

På bakgrunn av det ovennevnte vurderer Fylkesmannen målene satt for gjennomføring av eksamen i grunnskolen, eksamen i videregående opplæring, nasjonale prøver og kartleggingsprøver oppnådd.

Arbeidet på disse områdene utføres av 3 - 4 medarbeidere som kan støtte og supplere hverandre når nødvendig.

Fylkesmannen i Buskerud

Særskild Rapportering	JA	NEI	Øvrige kommentarer
1. Benytter embetet informasjonen som fremkommer ved avvikling av prøver og eksamener i tilsynsarbeidet?	X		VI viser til egen rapportering om nasjonale prøver, sendt til Utdanningsdirektoratet i november 2011

	Spesifiser dersom avvik fra landsgjennomsnittet totalt eller på enkeltprøver)	Spesifiser dersom stor variasjon mellom skoleeiere innad i fylket	Vurdering av årsak til avvik	Beskrivelse av tiltak over skoleeiere med høy andel elever med fritak
2. Hvor stor andel av elevene har fått fritak fra deltakelse på nasjonale prøver	2,6% fritatt (noe høyere enn landsgjennomsnittet - 2,5%).	Små forskjeller mellom kommunene. Noe høyere andell fritatt i de private skolene.	Høyest andel fritatt finner vi hos skoleeiere med relativt lav andel elever. Med få elever i nevneren blir andelen fritatt høy, til tross for få antall fritatte.	Fylkesmannen i Buskerud har ikke sett det nødvendig å iverksette tiltak mot fritatt fra Nasjonaleprøver, men vil ha nærmere oppfølging med en skole som ikke klarte å gjennomføre alle prøvene som planlagt.

31.7 Tilskuddsforvaltning

Fylkesmannen har rapportert om ordningene i tertialrapporteringen.

Fylkesmannen vurderer egen måloppnåelse som god da forvaltningen av tilskuddene normalt ikke er veldig ressurskrevende. Fylkesmannen kontrollerer at tilskuddene følger forutsetningene.

Resultatområde 32 Oppgaver for økt kvalitet i grunnpoplæringen

32.2 Kompetanseutvikling

Fylkesmannen har i møter med representanter for kommunale/fylkeskommunale skoleledere og i regional GNIST/Utdanningsforum gitt informasjon om kompetanse for kvalitet - Strategi for videreutdanning av lærere. Det er i mindre grad gitt informasjon om rektorprogrammet. Fylkesmannen forutsetter at også dette kompetansehevingstiltaket er kjent for aktuelle skoleledere.

Midlene til videreutdanning gis til skoleeiere ut fra avtalt beløp til navngitte lærere som deltar i programmet. I de tilfeller hvor lærere slutter som deltaker i videreutdanningen, reguleres utbetalingen utfra hvor lenge læreren har deltatt. Fylkesmannen er av den oppfatning at disse midlene blir disponert slik det er avtalt mellom partene.

Regional GNIST i Buskerud driftes av Fylkesmannen og har deltakere fra KS og representanter for fylkeskommunal og kommunale skoleeiere. I tillegg deltar representant for lærerutdanningen ved Høgskolen i Buskerud, representanter for Utdanningsforbundet, Skolenes landsforbund, Skolelederforbundet og NHO. Representanter for LO og elevorganisasjoner har ikke deltatt.

Representanter for regional GNIST har deltatt på arrangementer i regi av GNIST sentralt. Temaer for drøfting har vært gjennomføring av Kompetanse for kvalitet - strategi for videreutdanning, tildeling av midler til etterutdanning og rekrutteringstiltak til lærerutdanningen. På slutten av 2011 er det sett særlig på mulighetene for å få til ekstra tiltak for tilpasset kompetanse for lærere som arbeider i skolene og som ikke har formell lærerutdanning. Disse tiltakene er planlagt gjennomført i 2012.

På slutten av 2011 har en også forsøkt å ta opp aktuelle problemstillinger for barnehagene i regional GNIST i Buskerud. Hvordan dette skal koordineres vil bli gjenstand for drøfting i 2012.

Alle mottakere av etterutdanningsmidler for 2010 rapporterte innen fristen.

Det ble fordelt kr 2.232.000,- til etterutdanning i 2011. Etter avtale med skoleeiere ble midlene fordelt etter samme nøkkel som ble brukt av Utdanningsdirektoratet i 2008. For å få utbetalt midlene har skoleeiere sendt inn søknad/plan for disponering av midlene på skjema utarbeidet av Utdanningsdirektoratet. Alle har oppfylt kriteriene.

De samlede oppgavene anses utført i tråd med oppdragene. Når det gjelder Gnist er det likevel slik at de regionale oppgavene fremstår noe udefinert.

32.3 Skoleporten

Fylkesmannen har i 2011 planlagt og utarbeidet undersøkelse knyttet til bruk og videre kompetanseutvikling i tilknytning til skoleporten og verktøyet tilstandsrapporten for skoleeiere. Resultatene fra undersøkelsen vil bli ferdigstilt våren 2012, og videre tiltak iverettes på bakgrunn av resultatene.

Fire ansatte ved avdelingen er involvert i arbeidet, og det totale ressursbruken er 10 ukeverk. Fylkesmannen å ha god kompetanse på området, samtidig som vi samarbeider med andre parter. Målene anses nådd.

Fylkesmannen i Buskerud

1. Har embetet oppdatert brukerstøtte- og veiledningsfunksjon?

Ja

Øvrige kommentarer

Tre ansatte er oppdatert på brukerstøtte- og veiledningsfunksjonen i skoleporten.no

2. Hvordan har embetet lagt til rette for at Skoleporten brukes i lokal kvalitetsvurdering?

Fylkesmannen informerer skoleeiere om endringer i Skoleporten og resultater gjennom to årlige møter. Dataene i skoleporten blir blant annet brukt til utarbeidelse av årlig tilstandsrapport for Buskerud der blant annet skoleområdet inngår. Fylkesmannen lager hvert år en cd med sentral statistikk på skoleområdet. Alle kommuner får tilsendt hver sin cd som gir informasjon om tilstanden på hver enkelt skole i kommunen.

3. I hvilken grad brukes Skoleportens elementer i lokal kvalitetsvurdering?

Fylkesmannen benytter data i skoleporten til utarbeidelse av

kommuneprofiler som brukes i forbindelse med tilsyn og dialogmøter i hver enkelt kommune. Profilene videreutvikles i 2012.

4. Benytter embetet Skoleporten i tilsynsarbeidet?

Ja

5. Innspill fra embetet til forbedringer av Skoleporten:

32.4 Erfarings- og kunnskapsinnhenting

Fylkesmannen har nominert en grunnskole fra Drammen til Dronning Sonjas skolepris for inkludering og likeverd.

Ingen skoler/kommuner i Buskerud har ønsket å delta i forsøk med fremmedspråk.

Vi viser også til rapportering under punkt 32.4. Lærere/skoleledere fra Buskerud er med i Utdanningsdirektoratets veilederkorps og noen bistår med ekstern vurdering. En kommune og Buskerud fylkeskommune med en videregående skole får nå bistand fra veilederkorpsen.

Fylkesmannen har bistått direktoratet i ulike sammenheng og hatt fylkesvis samling knyttet til arbeidslivsforhold.

Fylkesmannen har god kompetanse og tilstrekkelig kapasitet til å løse de samlede oppgavene og vurderer måloppnåelsen som god.

32.5 Tiltak innenfor tilpasset opplæring, spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning

Vi har holdt tre kurs/fagdager på forespørsel fra enkelte kommuner på temaet spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning i 2011. På fagdagene har også Pp-tjenesten vært invitert.

Vi har holdt foredrag om voksnes rett til grunnskoleopplæring for IKVO lederne. Her har spesialundervisning for voksne også vært et tema.

Som ledd i 5-fylke samarbeidet, har vi hatt samling med temaet voksnes rett i både grunnskole- og videregående opplæring. Samlingen har vært spesielt rettet mot Pp-tjenesten. Som ledd i 5-fylke samarbeidet, har avdelingen også arrangert regionale samlinger for privatskolene.

I tillegg har vi holdt ett kurs i forvaltningsrett for både skole- og barnehagesektoren.

Fylkesmannen vurderer måloppnåelsen for 2011 på dette rapporteringsområdet som god. Vi har tro på at veiledning om regelverket på våre områder har god effekt og vurderer veiledning som et viktig virkemiddel for å oppnå regeletterlevelse i sektor i tillegg til tilsyn. Vår oppfatning er at sektor har et ønske om, og setter pris på, at vi driver aktiv veiledning. Vi søker å tilby regelverkssamlinger i ulike deler av fylket (gjerne nord og sør), slik at vi når flere i sektor og reduserer bilbruk. Vår oppfatning er at avdelingen har god kompetanse på regelverket og at vi besitter ulik fagkompetanse som utfyller hverandre godt. Vi vurderer vår måloppnåelse i 2011 som god, sett i lys av ressurser, kompetanse, metodikk og strategier.

Resultatområde 33 Tilsyn og forvaltningsoppgaver på barnehageområdet

33.1 Tilskuddsforvaltning

Vi har ikke mottatt noen klager på investeringstilskudd eller tilskudd til faste plasser i midlertidige barnehagelokaler. Vi har en klagesak liggende til behandling i Kunnskapsdepartementet på statlig driftstilskudd som ikke er endelig avgjort for 2011.

Hver søknad på investeringstilskudd og tilskudd til midlertidige lokaler har blitt sjekket opp mot tilsendte godkjenninger, åpningsmeldinger, endringsmeldinger og 15.12-rapportering på antall barn fordelt på alder og

oppholdstid.

Fylkesmannens vurdering er at tilskuddene er forvaltet i henhold til forutsetningene.

Kontroll - Driftstilskudd

Vi foretok kontroll av en familiebarnehage med bakgrunn i at det var mange feil i innsendte endringsmeldinger for 2010. Det endte med et tilsyn i kommunen hvor barnehagen ligger for å se på godkjenning. Etter tilsynet foretok vi derfor en helt ny beregning ut fra de antall barn som var innenfor godkjenning og de faktiske barna som gikk i barnehagen.

Kontroll - Investeringsstilskudd

Kontroller har blitt gjennomført fortløpende etter som søknadene kom inn. Kontrollene ble sjekket mot godkjenninger og innsendte endrings-/åpningsmeldinger. Hvis søknad og vedtak om tildeling ikke var i samsvar ble dette begrunnet i vedtakene.

Fylkesmannen har ført stikkprøvekontroll med Øvre Eiker kommune, herunder 12 barnehager. Fylkesmannen har kontrollert følgende forhold: 1) at bindingstiden på 10 år hittil ikke er brutt av barnehagene. 2) at barnehagene driver med tilnærmet samme kapasitet som da tilskuddet ble gitt. Kommunen ble bedt om å svare på et enkelt spørreskjema og oversende eventuelle vedlegg. Kommunen fikk i etterkant av kontrollen tilsendt et svar der vi beskrev våre funn.

Tre av barnehagene drev med noe mindre kapasitet enn da tilskuddet ble utbetalt. Disse vil bli gjenstand for oppfølgingskontroll i 2012 for å se om avviket vedvarer. Kommunen/barnehagene hadde ellers ingen avvik.

Kontroll - Tilskudd til midlertidige lokaler

Kontroller har blitt gjennomført fortløpende etter som søknadene kom inn. Kontrollene ble sjekket mot godkjenninger og innsendte endrings-/åpningsmeldinger og tidsplan for den permanente barnehagen. Hvis søknad og vedtak om tildeling ikke var i samsvar ble dette begrunnet i vedtakene.

Fylkesmannen har ført stikkprøvekontroll med Lier kommune, herunder en barnehage. Fylkesmannen har kontrollert følgende forhold: 1) at de permanente barnehagene er tatt i bruk innen fastsatt frist i henhold til søknaden. 2) at barna er flyttet fra de midlertidige lokalene til de permanente barnehagene innen tre år 3) at barna og personalet er flyttet samlet fra de midlertidige lokalene til de permanente barnehagene. Kommunen ble bedt om å svare på et enkelt spørreskjema og eventuelt oversende aktuell dokumentasjon. Kommunen fikk i etterkant oversendt et svar der vi bekreftet at vi ikke hadde funnet noen avvik.

Kontroll - Tilskudd til tiltak for å bedre språkforståelsen blant minoritetsspråklige barn i førskolealder

Fylkesmannen har gjennomført stikkprøvekontroll med Gol kommune, herunder to barnehager. Formålet med kontrollen er å sjekke om kommunen tildeler tilskuddet i henhold til regelverket og at kommunen sikrer at barnehagen bruker tilskuddet etter forutsetningene. Kommunen og barnehagene ble bedt om å svare på spørreskjema og sende inn relevant dokumentasjon. I etterkant av kontrollen fikk kommunen tilsendt en rapport som beskrev observasjoner, merknader og eventuelle avvik.

Fylkesmannen skrev i sitt svar at vi tidligere har registrert at Gol kommune har hatt en tilskuddsbehandling som ikke har vært i tråd med rundskrivet på alle punkter. Kommunen hadde per 1. april 2011 utarbeidet nye rutiner som oppfyller de krav som stilles i rundskrivet. Fylkesmannen skrev videre at vi forutsatte at Gol kommunen brukte de nye rutineene ved neste tilskuddsbehandling.

33.2 Klagesaksbehandling

Fylkesmannen vurderer resultatoppnåelsen for vår klagesaksbehandling som god i lys av bemanning, kompetanse og vår metodikk og strategier. Innkomne klagesaker blir som regel avgjort innen 1 måned etter at de kom inn. Avdelingen har hatt økt fokus også på å få avskrevet sakene rent teknisk i ephorte, slik at vår reelle

saksbehandlingstid også kommer til uttrykk i den automatiske rapporteringen.

Vi har hatt noe lengre saksbehandlingstid på klagesaker om likeverdig behandling. Dette skyldes særlig at sakene er mangelfullt opplyst fra kommunene. Da har vi sendt foreløpig medling etter forvaltningsloven. Vi vurderer vår kompetanse i disse sakene som god.

Avdelingen har organisert klagesaksarbeidet i 2011 slik at vedtak alltid skal innom en jurist for kvalitetssikring. Avdelingen har også en fagkoordinator - juridisk som er med på å ivareta klagesaksbehandlingen og erfaringsoverføring ved vanskelige tolknings spørsmål.

Antallet klagesaker må leses i sammenheng med at vi har en rekke relativt store saker som kommer inn og som krever mye ressurser men som ikke munner ut i et vedtak men derimot i veiledning eller tilsyn. Saksmengden vurderes derfor ikke mindre i år enn i fjor. På enkelte områder mener vi å kunne se frukter av at vi holder mye kurs om regelverket til sektor.

Type Klage	Klager gis medhold/delvis medhold	Klager gis ikke medhold	Opphevet/returnert	Sum	Sum innkommet 2010
Barnehageloven § 10	0	1	1	2	2
Forskrift om familiebarnehager § 7	0	0	0	0	0
Forskrift om likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlige tilskudd § 6	5	1	5	11	11
Forskrift om foreldrebetaling § 5	0	0	0	0	0
Barnehageloven § 16	0	0	0	0	0
Forskrift om midlertidig og varig dispensasjon og unntak frå utdanningskravet for styrer og pedagogisk leder § 4	0	0	0	0	0
Forskrift om pedagogisk bemanning § 3	0	0	0	0	0

Merknad

I 5 av sakene om likeverdig behandling valgte kommunen(e) å omgjøre vedtakene selv før vedtak var endelig truffet hos Fylkesmannen. Fylkesmannen hadde imidlertid nedlagt betydelig arbeid i å realitetsbehandle disse sakene. Disse er rapportert under medhold. En av klagesakene om likeverdig behandling har vært etter "gammelt regelverk". Denne saken ble opphevet og sendt tilbake til kommunen for ny behandling.

33.3 Informasjon og veiledning

Avdelingen driver omfattende veiledning av lov- og regelverk på våre myndighetsområder. Lokale skoleeiere, allmennhet og aktuelle målgrupper veiledes på telefonen og skriftlig ved skriftlige henvendelser.

Fylkesmannen i Buskerud har i 2011 hatt tre informasjons- og veiledningsmøter med kommunene som barnehagemyndighet. Vi har blant annet hatt gjennomgang av de ulike rundskrivene fra Kunnskapsdepartementet, ulike rapporter for kommunen, kommunen som godkjennings- og tilsynsmyndighet, pedagogisk bemanning og dispensasjoner, rett til barnehageplass, rekruttering av førskolelærere til barnehagen, kompetansestrategien for barnehagesektoren. I tillegg har vi som Fylkesmann startet et studium for barnehagemyndigheten i de ulike kommunene vedrørende tilsyn og kvalitet for sektoren. Studiet ble avsluttet med eksamen i desember 2011.

Fylkesmannen har også holdt forvaltningsrettskurs for barnehagesektoren sammen med skolesektoren.

I forbindelse med spesielle tiltak rettet mot rekruttering av førskolelærere til barnehagen har vi også for 2011 hatt en egen arbeidsgruppe som har jobbet spesielt med dette temaet. Dette temaet vil bli mer utdypet under resultatområde 34.2.

Fylkesmannen har daglig hatt løpende veiledning per telefon og e-post med private barnehageeiere og kommuner både som eiere og myndighetsansvarlige, hvor spørsmålene har handlet om barnehageloven med forskrifter, utviklingsoppgaver og forhold vedrørende barnehagemyndighetsrollen.

Da kommunene fikk ansvar for å håndtere overgangen til rammefinansiering er vår opplevelse at de har tatt oppgaven seriøst. Mange av telefon- og e-posthenvendelser i 2011 har handlet spesielt om dette temaet. Regelverket rundt likeverdig behandling har også vært ett av hovedtemaene på noen av samlingene vi har hatt med

kommunene. Det som har vært det vanskeligste for enkelte kommuner har vært å få med alle kostnader i det kommunale budsjettet og deretter få satt riktige satser per barn. Dette har vært et utfordrende år når det gjelder dette temaet med bakgrunn i at vi hos Fylkesmannen selv har måttet sette oss inn i nytt regelverk samtidig som vi skulle veilede kommunene på det samme. Etter vår behandling av klagesakene på dette området så vi at kommunene trengte mer kursing i regelverket og da særlig på kommunens dokumentasjonskrav. På slutten av 2011 startet vi planleggingen av et kurs for barnehagemyndigheten om regelverket rundt likeverdig behandling. Kurset ble gjennomført januar 2012.

Fylkesmannen bruker også vår hjemmeside til å informere kommuner og barnehageeiere på aktuelle temaer.

Fylkesmannen anser at oppdraget er utført tilfredsstillende ut fra embetsoppdraget gjennom de tiltak som er beskrevet ovenfor.

Syv ansatte i avdelingen er involvert i arbeidet med informasjon og veiledning på barnehageområdet. Kompetanse og kapasitet er tilfredsstillende. Disponible midler er benyttet på en hensiktsmessig måte og avdelingen får gode tilbakemeldinger på de strategier vi benytter.

33.4 Tilsyn

Fylkesmannen i Buskerud har i 2011 ført tilsyn med seks kommuner på barnehageområdet. Dette er ett mer enn det som fulgte av oppdragsbrevet. I likhet med skole, har tilsyn med barnehageområdet vært en prioritert oppgave for Fylkesmannen. Systemrevisjon har vært benyttet som tilsynsmetode i hvert av tilsynene. Det ble gitt avvik i fem av seks kommuner og ni avvik totalt.

Tilsynsrapporter for de seks stedlige systemrevisjonene er sendt til KD.

Fylkesmannen i Buskerud vurderer vårt tilsynsarbeid på barnehageområdet i 2011 som godt utført. Ved valg av tilsynsobjekter har vi foretatt en risikovurdering blant annet basert på vår kjennskap til kommunen gjennom klagesaksbehandling, tall fra rapporteringer, samt vår kjennskap til tilsynsobjektene gjennom samlinger og annen kontakt på barnehageområdet. Vi har også sett noe hen til hvorvidt kommunene har hatt tilsyn med det aktuelle temaet tidligere.

Fylkesmannen i Buskerud oppfatter at tilsyn på barnehageområdet mottas positivt av kommunene, og at påpekte avvik blir rettet. Vi registrerer at det ikke er like stor kjennskap til regelverket i hele sektoren, blant annet hva gjelder utdanningskrav, dispensasjoner, forvaltningsloven og bemanningsnorm.

Fylkesmannen i Buskerud har i 2011 også hatt tre informasjons og veiledningsmøter med kommunene som barnehagemyndighet. Vi har blant annet hatt gjennomgang av de ulike rundskrivene fra Kunnskapsdepartementet, ulike rapporteringer for kommunen, kommunen som godkjennings- og tilsynsmyndighet, pedagogisk bemanning og dispensasjoner, rett til barnehageplass, rekruttering av førskolelærere til barnehagen, kompetansestrategien for barnehagesektoren. I tillegg har vi som Fylkesmann startet et studium for barnehagemyndigheten vedrørende tilsyn og kvalitet for sektoren. Studiet ble avsluttet desember 2011.

Fylkesmannen har også i 2011 holdt kurs i forvaltningsrett for barnehagesektoren sammen med skolesektoren. Fylkesmannen så nødvendigheten av kurset på bakgrunn av klagesaker, samt forhold som ble avdekket under tilsynene.

Tilsynet er utvidet og avdelingens kompetanse og kapasitet er økt. Tema og måltall for tilsyn er oppfylt og vi benytter forventet metodikk.

FMBU

Tilsynsobjekt:	Drammen kommune
Tema/myndighetskrav:	- Kommunen som godkjenningsmyndighet, jf barnehageloven §§ 6, 10, 11 - Kommunen som tilsynsmyndighet, jf barnehageloven § 16 - Kommunen som barnehagemyndighet, jf. barnehageloven §§ 17 og 18
	1. Kommunens godkjenning av barnehager er ikke alltid i samsvar med

Avvik/funn:	forvaltningslovens krav til sakens opplysning. 2.Kommunen påser ikke at vedtak om dispensasjon fra kompetansekravet er i samsvar med forvaltningsloven. 3.Kommunen påser ikke at barnehagene i kommunen til en hver tid har tilstrekkelig pedagogisk bemanning.
Frist for lukking av avvik:	02.09.2011
Pålegg:	Nei
Merknad:	
Ressursbruk:	22 dagsverk
Kommentar:	

FMBU

Tilsynsobjekt:	Modum kommune
Tema/myndighetskrav:	- Kommunen som godkjenningsmyndighet, jf barnehageloven §§ 6, 10, 11 - Kommunen som tilsynsmyndighet, jf barnehageloven § 16 - Kommunen som barnehagemyndighet, jf. barnehageloven §§ 17 og 18
Avvik/funn:	1. Kommunens godkjenning av barnehager er ikke alltid i samsvar med forvaltningslovens krav til sakens opplysning
Frist for lukking av avvik:	01.09.2011
Pålegg:	Nei
Merknad:	
Ressursbruk:	17 dagsverk
Kommentar:	

FMBU

Tilsynsobjekt:	Nedre Eiker kommune
Tema/myndighetskrav:	- Kommunen som godkjenningsmyndighet, jf barnehageloven §§ 6, 10, 11 - Kommunen som tilsynsmyndighet, jf barnehageloven § 16 - Kommunen som barnehagemyndighet, jf. barnehageloven §§ 17 og 18
Avvik/funn:	1.Kommunen påser ikke at vedtak om godkjenning, dispensasjon og tilsynsrapport er i samsvar med forvaltningsloven (og barnehageloven med forskrift) 2.Kommunen som barnehagemyndighet påser ikke at barnehager til enhver tid har tilstrekkelig pedagogisk bemanning
Frist for lukking av avvik:	30.11.2011
Pålegg:	Nei
	Fylkesmannen ser at kommunen i ett og samme vedtak både skriver om tilsynsbesøk og godkjenningsvedtak. Det

Merknad:	fremstår som uklart om dette er en tilsynsrapport eller et godkjenningsvedtak. Fylkesmannen mener at kommunens praksis kan føre til misforståelser for den som mottar vedtak og/eller rapport.
Ressursbruk:	17 dagsverk
Kommentar:	

FMBU

Tilsynsobjekt:	Flå kommune
Tema/myndighetskrav:	
Avvik/funn:	
Frist for lukking av avvik:	
Pålegg:	Nei
Merknad:	
Ressursbruk:	15 dagsverk
Kommentar:	

FMBU

Tilsynsobjekt:	Røyken kommune
Tema/myndighetskrav:	- Kommunen som godkjenningsmyndighet, jf barnehageloven §§ 10, 11 - Kommunen som tilsynsmyndighet, jf barnehageloven § 16 - Kommunen som barnehagemyndighet, jf. barnehageloven §§ 17 og 18
Avvik/funn:	1. Kommunen har gitt barnehager tillatelse til å åpne og starte driften før endelig godkjenning har blitt gitt fra kommunen. 2. Kommunens godkjenning av barnehager er ikke alltid i samsvar med forvaltningslovens krav til sakens opplysning. 3. Kommunen påser ikke at vedtak om dispensasjon fra kompetansekravet er i samsvar med forvaltningsloven.
Frist for lukking av avvik:	01.09.2011
Pålegg:	Nei
Merknad:	Kommunen synes å legge til grunn, ved godkjenning av familiebarnehager, at det er tilstrekkelig at familiebarnehager er lokalisert i et bolighus for å tilfredsstille lovens krav til "hjemlig preg". Det går frem av forskrift om familiebarnehager at en familiebarnehage er en barnehageform der barna får et tilbud i private hjem. Et av familiebarnehagenes særlige kvalitetstrekk er dens hjemlige preg. Kommunen skal ved godkjenning vurdere hjemmets egnethet. Det er på denne bakgrunn stilt opp en hoved-regel at familiebarnehagedriften skal foregå i bebodde hjem. I grensetilfellene må godkjenningsmyndigheten vurdere det

	<p>hjemlige preget og nærheten til den delen som er bebodd, før godkjenning gis. Fylkesmannen er etter tilsynet i tvil om kommunes tolkning av kravet til hjemlig preg er i overensstemmelse med barnehageloven med tilhørende forskrift. Ved godkjenning av det enkelte hjem og eventuelt baselokale skal det vurderes om hjemmet og lokalet egner seg for familiebarnehagedrift. Ved slik godkjenning skal lokalenes hjemlige kvaliteter vektlegges.</p>
Ressursbruk:	22 dagsverk
Kommentar:	

FMBU

Tilsynsobjekt:	Rollag kommune
Tema/myndighetskrav:	- Kommunen som godkjenningsmyndighet, jf barnehageloven §§ 8 og 10 - Kommunen som tilsynsmyndighet, jf barnehageloven § 16 - Kommunen som barnehagemyndighet, jf. barnehageloven §§ 17 og 18
Avvik/funn:	1.Kommunen som barnehagemyndighet påser ikke at vedtak om dispensasjon foreligger før ansettelse. 2.Kommunens vedtak om godkjenning og dispensasjon er ikke i samsvar med forvaltningsloven og barnehageloven med forskrift.
Frist for lukking av avvik:	17.02.2012
Pålegg:	Nei
Merknad:	Rolleavklaring: Enhetsleder arbeider 60 % i Rollag barnehage og 30 % i Veggli barnehage som styrer (eierrepresentant). Samtidig har enhetsleder også myndighetsansvar. Fylkesmannen fikk inntrykk av at det ikke er et tydelig skille mellom eier- og myndighetsrollen i kommunen. Fylkesmannen er redd for at denne sammenblandingen kan få betydning for om kravet til pedagogisk og administrativ ledelse etter barnehageloven ikke er oppfylt.
Ressursbruk:	23 dagsverk
Kommentar:	

33.5 Kontroll av årsmeldinger og årsregnskap

Årsmeldinger:

Alle kommunene godkjente sine årsmeldinger. Vi hadde stikkprøver på om årsmeldingene var korrekt utfyllt. Fylkesmannen avviste noen skjemaer på bakgrunn av feil i utfyllingene. Disse ble sendt tilbake i korrekt stand. I tillegg sendte vi brev til enkelte kommuner hvor vi opplyste om at enkelte barnehager enten hadde for lite areal i forhold til antall barn eller at de hadde for lite pedagogisk bemanning i forhold til antall barn. Skjemaene ble godkjent innen fristen som var satt for Fylkesmannen. Vi opplever det som meget arbeidskrevende å ikke ha mulighet til å kunne ta ut rapporter fra hver enkelt kommune på om skjemaet er korrekt utfyllt. Den eneste muligheten vi har er å gå inn i hvert enkelt skjema og lese igjennom hvert eksemplar. Buskerud har ca 340 barnehager og dermed 340 skjemaer å gå igjennom.

Vi har opplevd det som meget vanskelig å kvalitetssikre dataene fra barnehagene. Bakgrunnen for dette er at vi har ingen mulighet for å vite om tallene barnehagene rapporterer er de korrekte faktiske tall. Vi opplever det også som motstridende å godkjenne de enkelte skjemaene når vi vet at de innrapporterte tallene inneholder for lite pedagogisk bemanning eller at arealet er for lavt i forhold til antall barn. Selv om vi har sendt de brev til den enkelte kommune om at vi finner disse "avvikene" i rapporteringene til den enkelte barnehage. Vil ikke dette være mulig å rette opp før Fylkesmannens frist for godkjenning av skjema utgår.

Fylkesmannen veiledet etter beste evne hvordan forståelsen av utfyllingen av de ulike postene skulle forstås.

Årsregnskap:

Kommunene godkjente så langt det lot seg gjøre de fleste årsregnskapene. Noen måtte få utvidede frister med bakgrunn i at enkelte revisere til enkelte barnehager ikke var ferdig med årsregnskapene. Disse fikk utsatt frist av SSB.

Resultatområde 34 Oppgaver for økt kvalitet i barnehagen

34.2 Kompetanseutvikling og rekruttering

Måloppnåelse:

Vi mener at vi har brukt de ressursene vi har fått tildelt på en god måte og fått mye igjen for pengene. Avdelingen har god kompetanse på barnehageområdet og vi samarbeider tett med fagkompetanse fra andre fagmiljøer. Vi har spesielt benyttet oss av Høgskolen i Telemark for fellesarrangement/konferanser på ulike temaer. Vårt fylkes utfordring er å få med alle ansatte i barnehagene i alle kommunene på fellestiltak. Bakgrunnen for dette er at vi er et langstrakt fylke og selv om vi legger ulike arrangement på ulike steder, vil det alltid være noen som skulle ønske at konferansen/kurset/ arrangementet skulle vært nærmere deres bosted/arbeidssted. Vi mener at vi allikevel må fortsette med å legge våre arrangement på ulike steder i fylket, men at flere av arrangementene må allikevel legges i nedre del av Buskerud fordi det er der de fleste ansatte arbeider/bor.

Kompetanseutvikling

Alle kommunene (21) søkte og fikk tildelt midler på bakgrunn av søknad. om kompetansemidler for 2011. Det ble laget en fordelingsnøkkel etter antall barnehager, førskolelærere, ansatte og barn. Alle kommunene har benyttet midlene i henhold til føringene i kompetansestrategien. Alle kommunene har gitt midler både til kommunale og ikke-kommunale barnehager etter søknad. Noen av kommunene har også benyttet midlene etter lokale behov. Alle kommunene bortsett fra en kommune har rapportert på bruk av midler, antall ansatte som har deltatt, type tiltak som er gjennomført og hvor mye kommunen/ikke-kommunale barnehager har bidratt med av egne midler.

Flere av kommunene har samarbeidet med høgskoler/fagmiljøer i ulike veiledningsprosjekter. Disse er satt i gang av kommunene selv eller de har sendt noen av de ansatte på videre- og/eller etterutdanningskurs. Flere kommuner har også samarbeidet med ulike private aktører som selger kurs og konferanser til barnehagesektoren. I de fleste kommunene har alle ansatte i både kommunale og ikke-kommunale barnehager fått tilbud om å delta på ulike kurs/konferanser.

For å heve kompetansen til barnehagemyndigheten på barnehagefeltet satt Fylkesmannen i 2010 igang et videreutdanningsstudiet om "tilsyn og kvalitet" for myndighetene i kommunene (15 studiepoeng). Tiltaket er gjennomført i samarbeid med Høgskolen i Telemark. Studiet ble avsluttet november 2011 med avsluttende muntlig og skriftlig eksamen for de som ønsker å ta den. 16 av 24 deltakere tok eksamen. De som tok eksamen sto med glans.

Rekruttering

I 2008 ble det nedsatt en gruppe i forbindelse med "Strategi for rekruttering av førskolelærere til barnehagene". Gruppen besto av representanter fra kommunene, Høgskolen i Telemark, Utdanningsforbundet og Fylkesmannen. Gruppen har hatt jevnlig møter der det ble arbeidet med å rekruttere flere førskolelærere til barnehagene samt å beholde førskolelærere som allerede jobber i barnehagene. Øvrige barnehagemyndigheter og barnehageeiere har vært delaktige gjennom barnehageforum og møter rettet mot hvert enkelt tiltak.

Fylkesmannen i Buskerud har i 2011 iverksatt og brukt alle tildelte midler på følgende tiltak for rekruttering av førskolelærere til barnehagene:

- Det ble gjennomført to fagkonferanser for førskolelærere i 2011. Temaene for konferansene var "dominerende praksiser i barnehagen" og "likestilling". Totalt antall deltakere var 336. Bakgrunnen for konferansen var å gi pedagoger i barnehagene faglig påfyll og motivere de ansatte til videre arbeid i barnehagene. Målet var å beholde gode pedagoger i barnehagene.
- Fylkesmannen har i samarbeid med Høgskolen i Telemark planlagt motivasjonsmøte for barnehageassistenter, styreere og barnehageeiere i 2011 i forbindelse med iverksetting av arbeidsplassbasert førskolelærerutdanning (ABF) i 2012. Møtet gjennomføres i januar 2012.
- Fylkesmannen har i samarbeid med Høgskolen i Vestfold/Telemark/Buskerud (en person har hatt felles ansvar for dette tiltaket fra høgskolene) planlagt motivasjonsmøte for førskolelærere og barnehageeiere i tilknytning til utdanning av veiledere i 2011. Konferansen gjennomføres i januar 2012.
- Utarbeidet og trykt opp rapport om gjennomførte tiltak og erfaringer knyttet til arbeidet om rekruttering av førskolelærere i barnehagen 2008 - 2011.
- Planlagt og bestilt reklameframvisning på kinoer i perioden januar – april 2012 i større byer (Tønsberg, Skien, Moss og Drammen) i Vestfold, Telemark, Østfold og Buskerud.
- Planlagt regional spredningskonferanse. Konferansen ble avlyst på grunn av manglende interesse fra fylker som ikke har deltatt i prosjektet i samme grad som Buskerud.

For å sikre spredningen av våre erfaringer har Fylkesmannen invitert seg selv inn på arenaer der fylkesmennene møter kommunen som barnehagemyndighet. Fylkesmannen i Buskerud har per i dag avtale med Fylkesmannen i Telemark, Fylkesmannen i Vestfold og Fylkesmannen i Østfold om innlegg på slike møtearenaer våren 2012.

Utfordringene når det gjelder rekruttering av førskolelærere til barnehagene i Buskerud er at det er mange små barnehager, mange små kommuner med "små" stillinger ledige, små stillingsstørrelser som er ledige, mange "små" vikariater, det er få førskolelærere ledige på markedet og mange ledige stillinger.

Vi mener at vi har tilfredsstillende måloppnåelse.

Rekruttering av menn

Mib Buskerud består av fem nettverk Mib Hole, Mib Hallingdal (6 kommuner), Mib Kongsberg, Mib Drammen og Mib Eiker (2 kommuner). Totalt er 11 kommuner involvert i nettverksarbeidet. Alle de lokale nettverkene møter med representanter i Mib Buskerud. Gruppen ledes av Fylkesmannen og har i tillegg representanter fra barnehagemyndighetene samt kommunale og ikke-kommunale barnehager. Mib Buskerud møtes tre – fire ganger i året og arbeid med likestilling i barnehagene og rekruttering av menn til barnehagene.

Fylkesmannen fikk i 2011 ansvaret for opprettelse av likestillingsteam. Temaet består av representanter fra Høgskolen i Telemark, en fra barnehagemyndighetene og Mib Buskerud. Likestillinsteamet møtes 3 – 4 ganger per år. Likestillingsteamet har i tillegg et nært samarbeid med Mib-nettverkene lokalt.

Følgende tiltak er gjennomført i Mib Buskerud, de lokale nettverkene og likestillingsteamet:

- Det er arrangert 2 dagers studietur til Kristiansand med besøk i to barnehager og Universitetet i Agder. Hensikten med turen var å få innspill og motivasjon til videre arbeid i rekrutterings- og likestillingsarbeidet i Buskerud.
- Fylkesmannen har i samarbeid med Høgskolen i Telemark gjennomført konferanse om likestillingsarbeid i barnehagene for pedagoger. Konferansen hadde totalt 198 deltakere.
- Fylkesmannen har på bakgrunn av søknader utbetalt tilskudd til de lokale mib-nettverkene. 4 av 5 av mib-nettverk har søkt om tilskudd.
- Det er nedsatt en arbeidsgruppe som i 2011 har hatt i oppdrag å utarbeide en presentasjonsmal som skal brukes i møte med elever i ungdomsskolen og videregående opplæring i forbindelse med rekruttering av menn og valg av utradisjonelt yrke. Bakgrunnen er å kvalitetssikre innholdet i det som blir presentert. Presentasjonen ferdigstilles januar 2012. Gruppen skal videre jobbe med informasjonsmateriell i forbindelse med rekrutteringsarbeidet.
- Høgskolen i Telemark har utarbeidet informasjonsmateriell som skal brukes i møte med rådgivere i ungdomsskolen og videregående opplæring.
- Kommunene og Mib-nettverkene lokalt har planlagt møter og skolebesøk med fokus på å velge utradisjonelt. I Drammen, Hallingdal og Kongsberg ble det gjennomført møter med rådgivere og/eller skoleelever i ungdomsskolen og/eller videregående skoler i 2011. I møtene ble det informert om førskolelærerstudiet og arbeid i barnehagene. Arbeidet videreføres i 2012.
- Mib-nettverkene lokalt har gjennomført faglige og sosiale arrangementer for menn og kvinner som jobber i kommunale og ikke-kommunale barnehager.
- Mib Kongsberg og Mib Hallingdal har opprettet egne facebook-grupper.
- Mib Eiker (Øvre Eiker og Nedre Eiker) har opprettet en egen likestillingspris for sine barnehager.

- Mib Eiker har gjennomført en ståstedsanalyse som blant annet omhandler likestillingarbeid i barnehagen

I 2009 hadde Buskerud 330 menn i basisvirksomhet, i 2010 hadde vi en nedgang, men i 2011 hadde vi en oppgang igjen til 330 barnehager. Selv om vi er tilbake til 2009 tall er det en nedgang i andel menn i Buskerud fordi vi har fått flere barnehager og det går totalt flere barn i barnehagene i Buskerud. Allikevel tror vi at den jobben vi gjør med å ha en egen MIB-Buskerud er med på å sette temaet likestilling både i barnehagene og rekruttering av flere menn ut i barnehagene på dagsorden. I tillegg jobber hvert MIB-nettverk flittig ut mot skolene i Buskerud for å få gutter til å velge barnehage som arbeidsplass.

Arbeid med bedre språkforståelse blant minoritetsspråklige barn i førskolealder

I 2010 satte Fylkesmannen ned en gruppe som skulle arbeide med kompetansehevingstiltak i forbindelse med flerkulturelt arbeid i barnehagen. Gruppen består av representanter fra kommunen som barnehagemyndighet og barnehageeier, ansatte fra kommunale og ikke-kommunale barnehager, NAFO, Høgskolen i Telemark og Fylkesmannen i Buskerud. Gruppen har som mål å utarbeide tiltak som både er relevante og overkommelig for de som arbeider med minoritetsspråklige barn i barnehagene. I tillegg har det vært viktig å engasjere barnehageeierne og barnehagemyndighetene i større grad enn tidligere. I 2011 har gruppen hatt tre møter.

Gruppen har i 2011 planlagt og iverksatt kurs for pedagoger i barnehagen: ”Den flerkulturelle barnehagen”: et møte mennesker i mellom med fokus på etikk”. Kurset har hatt 3 dagsamlinger med nettverksarbeid med veiledning mellom hver samling. Høgskolen i Telemark har hatt det faglige ansvaret. Kurset har 44 deltakere fra 8 forskjellige kommuner. Kursrekken avsluttes i februar 2012 og vil i etterkant bli evaluert.

Fylkesmannen har på bakgrunn av søknader fra kommunene i tillegg gitt tilskudd til andre kompetansetiltak for å bedre språkforståelsen til minoritetsspråklige barn i førskolealder. Det var i 2011 tilsammen 13 kommuner som søkte om midler til utviklingstiltak på dette temaet.

34.3 Andre satsingsområder

Se punkt 33.3 og 34.2 for satsingsområder og tiltak knyttet til disse.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
31.1 Tilsyn	kr 1 192 160,69	kr 0,00
31.4 Informasjon og veiledning	kr 679 992,03	kr 1 026,90
31.5 Eksamen, nasjonale prøver og kartl. prøver	kr 407 618,52	kr 12 655 465,18
31.9 Annet tilsyn og forv. på utd.omr. (rest 31)	kr 635 729,44	kr 0,00
32.2 Kompetanseutvikling	kr 451 817,84	kr 0,00
32.3 Skoleporten	kr 120 963,74	kr 0,00
32.9 Andre oppg. for økt kval. i gr.oppl.(rest 32)	kr 242 473,15	kr 0,00
33.1 Tilskuddsforvaltning	kr 151 725,32	kr 0,00
33.2 Klagesaksbehandling	kr 159 464,08	kr 0,00
33.3 Informasjon og veil. bh	kr 0,00	kr 0,00
33.4 Tilsyn	kr 691 815,69	kr 0,00
33.5 Kontroll av årsmelding og årsregnskap	kr 0,00	kr 0,00
33.9 Andre tilsyn og forv. på b.hageomr. (rest 33)	kr 138 771,31	kr 0,00
34 Oppgaver for økt kvalitet i barnehagen	kr 337 888,88	kr 0,00
36 Landsdekkende oppgaver KD	kr 152,00	kr 0,00
Andre oppgaver under KD	kr 41 577,20	kr 0,00
Sum:	kr 5 252 149,00	kr 12 656 492,00

Statens Helsetilsyn

Resultatområde 41 Tilsyn og klagebehandling etter barnevernloven

I 2011 ble de kommunale barneverntjenestene i Buskerud styrket med til sammen 19,2 stillinger gjennom de øremerkede midlene. Både antall nye meldinger og antall avsluttede undersøkelsessaker har økt med ca 10% i 2011. Dette innebærer at antall saker pr besatt stilling kun er redusert fra 23,8 for ett år siden til 22,7 nå. Kommunene har fulgt opp sakene bedre i 2011 når man legger rapporteringstall fra halvårsrapportene til grunn. Blant annet har antall fristoversittelser gått kraftig ned, fra 5% til 1,6%.

Antall klagesaker på kommunale enkeltvedtak etter barnevernloven er redusert fra 18 i 2010 til 15 i 2011, mens antall tilsynsklager har økt fra 50 til 59.

Antallet klagesaker fra beboere på institusjoner er redusert fra 4 til 2. Antallet begrunnede meldinger Fylkesmannen har gitt til institusjonene har økt fra 2 til 3, og det er ikke gitt noen pålegg (som i fjor).

41.1 Hendelsesbasert tilsyn

Fylkesmannen har i løpet av 2011 behandlet 57 tilsynsklager på forhold i den kommunale barneverntjenesten. Vi åpnet tilsynssaker etter 28 av disse henvendelsene. Tre av dem ble avsluttet ved at det ble gitt råd / veiledning til kommunen. Etter å ha mottatt redegjørelse fra kommunene i de øvrige sakene, ble det gjennomført et større tilsyn i en sak, og i fire saker ble det konstatert lovbrudd. Den ene av disse tilsynssakene står fremdeles uavsluttet ved årsskiftet. I de øvrige 29 sakene endte 16 med at de ble besvart ved orienteringsbrev, 12 ble henvist / oversendt til rett instans, og en klage ble trukket. Saksbehandlingstiden i disse sakene har gjennomsnittlig vært 27 dager, og i en sak er det brukt mer enn tre måneder. Årsaken er at kommunen brukte lang tid på å sende inn sin redegjørelse. Tre saker ble avsluttet samme dag som de kom inn.

Sakene har omfattet mange forskjellige forhold, bl.a. klage på saksbehandlingen, klage på enkelte ansatte i kommunene, oppfølgingen av fosterbarn og institusjonsplasserte barn, problemer ved gjennomføring av samvær, klage på sakkyndige, klager fra personer uten partsrettigheter, klager fra fosterforeldre over flytting, klager som hører inn under fylkesnemndas myndighetsområde (akuttvedtak og lignende).

41.2 Planlagt tilsyn

Fylkesmannen har gjennomført planlagt tilsyn med kommunale barneverntjenester i ti kommuner. Alle de ti tilsynene ble gjennomført som systemrevisjoner.

I seks av kommunene var de områdene som ble undersøkt gjennom tilsynene 1) Samordning av helse-, sosial- og barneverntjenester til utsatte barn og unge og 2) Overgangen mellom barneverntjeneste og sosialtjeneste etter fylte 18 år.

Det ble funnet brudd på myndighetskrav i tre av de seks gjennomførte tilsynene. Dette gjaldt mangelfull dokumentasjon av samordningen av tjenestene til utsatte barn og unge.

Tilsynet i de øvrige fire kommunene inngikk i det landsomfattende tilsynet rettet mot kommunenes arbeid med undersøkelser og evaluering av hjelpetiltak til hjemmeboende barn, initiert av Statens helsetilsyn. I disse kommunene ble det ikke funnet brudd på myndighetskravene.

Fylkesmannen har i løpet av 2011 ført tilsyn med i alt 4 barneverninstitusjoner, herunder 9 avdelinger/enheter. 2 institusjoner er statlige, og 2 institusjoner eies og drives av private, hvorav en er en ideell institusjon. Det er gjennomført 36 tilsynsbesøk i 2011 med barneverninstitusjoner, hvorav 3 er gjennomført som systemrevisjoner, og 33 som "individtilsyn". Dette gir en oppfyltingsprosent i "individtilsynet" på 104,9 %. Av de 33 besøkene etter § 8 var 16 uanmeldt.

Det er etablert tre private hjem som er definert som institusjoner i Buskerud i 2011 (behandlingsfosterhjem, MTFC). Disse hjemmene er besøkt 8 ganger.

Ved utgangen av året var det 3 barneverninstitusjoner, herunder 8 avdelinger/enheter, og to behandlingsfosterhjem.

Fylkesmannen har også ført tilsyn med ett omsorgssenter for enslige, mindreårige asylsøkere og en privat

institusjon, som også tar i mot enslige, mindreårige asylsøkere. Omsorgssentret er statlig.

Ved utgangen av året var det ett omsorgssenter for mindreårige, herunder fem avdelinger/enheter, samt den ene private institusjonen.

Tilsynsplaner er innsendt til Statens helsetilsyn innen fristene, og Fylkesmannen har bidratt aktivt til innhold i og utforming av veileder for landsomfattende tilsyn i 2011, veileder for hendelsesbasert tilsyn og veileder for samtaler med barn.

41.3 Klagesaker

I løpet av 2011 har Fylkesmannen behandlet 14 klager over enkeltvedtak i kommunene. 5 av sakene ble avvist, 3 vedtak ble opphevet og tilbakesendt for ny behandling i kommunen, ingen vedtak ble endret, og 6 vedtak ble stadfestet.

Behandlingstiden har variert mellom 4 og 39 dager, gjennomsnittet har vært 25,6 dager.

Vi har i 2011 behandlet 2 klager på bruk av tvang og begrensninger ved institusjoner. En ble løst gjennom møtevirksomhet og en fikk ikke medhold. Behandlingstiden varierte mellom 9 og 21 dager, gjennomsnittlig 15 dager.

Fylkesmannen har ikke mottatt noen klager på oppfølgingsvedtak fattet av statlig regional barnevernmyndighet.

41.9 Andre oppdrag

Den halvårslige rapporteringen fra 21 kommuner og de ca 370 sluttførte kontrollskjemaene fra 14 barneverntjenester i Buskerud er gjennomgått (Fylkesmannen i Buskerud ber bare om å få innsendt kontrollskjemaer – og gjennomgår dem – i saker der det er brukt mer enn én uke på gjennomgåelse eller tre måneder på undersøkelse). Halvårsrapportene er sendt inn til Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. Fylkesmannen utarbeider egne oversikter på bakgrunn av de sluttførte kontrollskjemaene. Disse skjemaene gir oversikt over eventuelle fristoversittelser i saksbehandlingen i den enkelte kommune. Det er i 2011 ikke gitt mulkt til noen av kommunene i Buskerud.

Vi har ikke gjennomført noen kartlegginger på barnevernsområdet i 2011.

Resultatområde 73.1 Klager på økonomisk stønad og kvalifiseringsprogrammet etter lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen (Nav)

Fylkesmannen har i 2011 behandlet 285 klagesaker etter lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen. Av disse ble 261 behandlet i løpet av kortere tid enn to uker. I 24 saker hadde vi en saksbehandlingstid på mellom to uker og to måneder. Vi brukte ikke lenger tid enn to måneder på saksbehandlingen i noen sak.

Resultatområde 74 Tilsyn etter lov om sosiale tjenester i NAV

74.1 Hendelsesbasert tilsyn

Gjennom året har vi fått mange henvendelser om kritikkverdige forhold i sosialtjenesten i Nav. Sju av henvendelsene valgte vi å følge opp tilsynsmessig gjennom å sende brev til Nav-kontoret der vi ba om en redegjørelse.

Sakene vi har fulgt opp på denne måten har handlet om: en saksmappe som skulle ha blitt borte, manglende oppfyllelse av Navs plikt til å gi råd og veiledning, mangelfulle rutiner ved håndtering av henvendelser om nødhjelp, søknader som har blitt sendt i retur til bruker, om lang saksbehandlingstid, om manglende utbetaling av

innvilget hjelp og om veiledning som var blitt gitt ved ett kontor til en bruker om at det her ikke skulle være praktisk mulig å behandle søknader om økonomisk sosialhjelp (herunder nødhjelp) i et bestemt tidsrom.

I ett tilfelle har man fra Nav/kommunens side erkjent de faktiske forholdene (manglende nedtegning og behandling av en muntlig søknad om nødhjelp), men meldt tilbake til Fylkesmannen at man finner å ha håndtert henvendelsen forsvarlig. I dette tilfellet er saken p.t enda ikke avsluttet. I en annen sak har vi bedt om, men foreløpig ikke mottatt en fullstendig redegjørelse. Heller ikke denne saken er avsluttet fra vår side.

I noen tilfeller erkjente man fra kommunens/Navs side de kritikkverdige forholdene, forklarte hva som lå bak og hvordan forholdet var blitt rettet. I andre tilfeller påpekte Fylkesmannen overfor kommunen områder der det forelå mangler eller et behov for en rutinegjennomgang. Men i flere tilfeller har vi, etter en gjennomgang av saksdokumentene og redegjørelsen fra kommunen, kommet til at kommunen ikke kan klandres for sin opptreden.

74.2 Planlagt tilsyn

I 2011 gjennomførte Fylkesmannen seks tilsyn som systemrevisjoner etter lov om sosiale tjenester i Nav. Antallet er identisk med resultatkravet for 2011.

En av revisjonene gjaldt tilbudet om sosiale tjenester i Nav til personer med ansvar for barn og unge i skolealder. De øvrige revisjonene ble gjennomført med utgangspunkt i den samme veilederen som ble benyttet under det landsomfattende tilsynet for 2010. Fylkesmannen konstaterte avvik (brudd på lov eller forskrift) etter lov om sosiale tjenester i Nav ved fire av revisjonene. Ved de øvrige ble det ikke avdekket avvik.

74.9 Andre oppdrag

De første månedene av 2011 registrerte Fylkesmannen saksnumrene i alle klagesaker etter lov om sosiale tjenester i Nav som gjaldt familier med barn og unge. Vi registrerte i denne forbindelse også om barna var nevnt særskilt i saksfremstillingen.

I mars 2011 hadde vi besøk av en gruppe fra Statens Helsetilsyn som leste gjennom saksdokumentene i et visst antall klagesaker fra husstander med barn i familien.

Resultatområde 81 Tilsyn og klagesaksbehandling etter sosialtjenesteloven

81.1 Hendelsesbasert tilsyn

Vi fulgte opp 3 henvendelser om kritikkverdige forhold i form av hendelsesbaserte tilsyn etter sosialtjenesteloven. Henvendelsene gjaldt manglende koordinator, utredning/ saksbehandling og mulig brudd på veiledningsplikten.

Fylkesmannen fulgte opp henvendelsene ved å sende brev til de aktuelle kommunene og be om en redegjørelse for situasjonen. En av sakene er ikke avsluttet. Når det gjaldt manglende koordinator, ble det redegjort for dette til Fylkesmannen og det ble senere oppnevnt koordinator. Fylkesmannen vurderte den siste saken opp mot kommunens plikt til å veilede og informere, og fant ikke at det var skjedd noe kritikkverdig.

81.2 Planlagt tilsyn

Tilsynsplan ble oversendt i henhold til oppdrag. Fylkesmannen i Buskerud gjennomførte seks systemrevisjoner etter reglene i sosialtjenesteloven kapittel 4 og 4A. I tillegg gjennomførte vi to stikkprøvekontroller med

saksbehandlingen av tjenester til hjemmeboende eldre over 67 år. Det ble gitt avvik ved samtlige tilsyn (brudd på lov eller forskrift)

I forbindelse med vårt arbeid etter sosialtjenesteloven kap 4A ble det også gjennomført 23 stedlige tilsyn.

Ved utgangen av 2011 var alle tilsyn fra 2010 lukket.

81.3 Klager etter sosialtjenesteloven

Fylkesmannen mottok 91 klagesaker etter sosialtjenesteloven i 2011, hvorav 80 saker var etter sosialtjenesteloven kapittel 4 og 9 saker var etter § 6-1 (to saker gjelder andre bestemmelser). Tilsvarende tall for 2010 var henholdsvis 64 og 10. Det har altså vært en klar økning av antall saker som gjelder klager på omsorgstjenester i sosialtjenesteloven.

Ved utgangen av året hadde Fylkesmannen behandlet 91 saker etter denne loven. I 23 saker fikk klager medhold. 89 av 91 saker ble avgjort innen tre måneder. 37 av sakene ble avgjort innen to uker etter at de var mottatt av Fylkesmannen. Fem saker var ikke avsluttet ved årsskiftet.

Resultatområde 82 Tilsyn og klagesaksbehandling etter helsetjenestelovgivningen

82.1 Hendelsesbasert tilsyn

Saksstatistikk for 2011 er rapportert via fagsystemet RegRoT slik som bestemt. Av denne fremgår 167 tilsynssaker inn og 136 saker ut. Dette er en fortsatt økning av saker fra 2010. Av de 136 sakene ut var det 3 avviste og 3 avsluttet med lokal avklaring. Median saksbehandlingstid for de resterende 130 sakene var 182 dager, hvilket er en økning fra 158 dager i 2010. Pr 31.12.11 var det 109 restanser med median ventetid 133 dager, hvilket er en betydelig økning fra 78 restanser med median ventetid 116 dager pr 31.12.10. Helsetilsynet i Buskerud hadde i 2011 en vakanse grunnet sykefravær og avgang/tilsetning på ca 3 hele saksbehandlerstillinger i en sammenhengende periode på over 5 måneder, som er hovedårsak til den svært negative restanseutviklingen. Det er på slutten av året 2011 iverksatt tiltak for å komme ajour med restansene, men dette hadde ennå ikke fått full effekt ved utgangen av året.

Oversikt over antall muntlige og skriftlige henvendelser fra politiet med spørsmål om etterforskning skal iverksettes foreligger ikke, heller ikke over antall saker hvor Helsetilsynet i Buskerud har bedt politiet om å etterforske sak uten forutgående henvendelse fra politiet. Det finnes ikke noen registreringsmulighet i RegRoT eller andre systemer der det går an å holde oversikt over dette. Dette meldte vi også fra om for 2009 og 2010.

Kopi av avsluttende brev i tilsynssaker som er opprettet på grunnlag av varsel om hendelse med alvorlig og uventet utfall er oversendt Statens helsetilsyn.

82.2 Planlagt tilsyn

Helsetilsynet i Buskerud hadde krav om 17 systemrevisjoner i 2011.

Det ble gjennomført 12 revisjoner ved virksomheter i fylket. 3 av revisjonene omfattet spesialisthelsetjenesten, barne- og ungdomspsykiatrien. Ytterligere 3 revisjoner omhandlet spesialisthelsetjenestens oppfølging av slagrammede. 6 revisjoner omfattet primærhelsetjenesten, barnevern og sosialtjenesten.

82.3 Klagesaker

Saksstatistikk for 2011 er for rettighetsklager rapportert via fagsystemet RegRoT, slik som bestemt. For rettighetsklagene samlet (alle typer på helseområdet) var det 57 saker inn og 45 saker ut. For de 45 ferdigbehandlede sakene var 90-persentilen 143 dager. Pr 31.12.11 var det 17 saker i restanse med en 90-persentil på 139 dager med maksimal ventid på 121 dager. Dette er vesentlig dårligere resultat enn i 2010, da det pr 31.12.10 var 5 restanser med en 90-persentil på 18 dager og med en maksimal ventetid på 22 dager.

Hovedårsaken til den uheldige restanseutviklingen er at Helsetilsynet i Buskerud i 2011 hadde en vakanse grunnet

sykefravær og avgang/tilsetning på ca 3 hele saksbehandlerstillinger i en sammenhengende periode på over 5 måneder. Det er på slutten av året 2011 iverksatt tiltak for å komme ajour med restansene, men dette hadde ennå ikke fått full effekt ved utgangen av året.

Pasientrettighetsloven kapittel 4A:

Det ble mottatt totalt 165 kopier av vedtak i 2011. Av disse var det 123 som hadde en varighet på over tre måneder. 67 ble tatt til etterretning og 114 ble besvart. 27 vedtak ble opphevet og 11 ble endret.

82.9 Andre oppdrag

Meldinger etter spesialisthelsetjenesteloven § 3-3

- mottatt, vurdert og registrert fortløpende innen gitte frister

Prioritering av områder for tilsyn

- innspill er oversendt i henhold til bestilling

Barnevern-, sosial og helsemelding

- ikke prioritert; jf. HOD's oppdrag 77.7

Kartlegginger

- ikke prioritert (kapasitetshensyn)

Tjenester til den samiske befolkningen

- ikke aktuelt

Håndtering av varsel fra helseinstitusjon om innleggelse med hjemmel i sosialtjenesteloven §§ 6-2, 6-2a og evt. 6-3

- ikke aktuelt (ingen institusjoner i Buskerud tar imot rusmisbrukere på tvang)

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

Resultatområde 41 Tilsyn og klagebehandling etter barnevernloven

Tallene fra kommunenes halvårsrapporter viser at både antall nye meldinger og antall avsluttede undersøkelsessaker har økt med ca 10% i 2011. Antall saker pr besatt stilling er redusert fra 23,8 til 22,7. Det totale antall barn som får tiltak fra barnevernet er økt med ca 7%. Antall fristoversittelser har gått kraftig ned, fra 5% til 1,6%.

Vårt hovedinntrykk er at institusjonene har blitt stadig dyktigere til å ivareta formelle sider ved dokumentasjonen av sin virksomhet, for eksempel innhenting av plasseringsvedtak og tiltaksplaner og nedfelling av handlingsplaner og tvangsprotokoller. Dette gjenspeiles bl.a. ved at det er gitt få anmerkninger til den formelle siden av driften fra Fylkesmannens side. Dette gjelder både begrunnede meldinger og pålegg ved individtilsynet, og merknader og avvik ved systemrevisjonene.

Vi er fortsatt bekymret over at stadig flere av beboerne har store psykiske problemer og/eller problemer knyttet til rusmisbruk. Det ser ut til at flere ungdommer etter hvert har fått tilbud om hjelp også fra Barne- og ungdomspsykiatrien, men at flere av dem også takker nei til samtaler. I disse sakene tilbyr Barne- og ungdomspsykiatrien ofte veiledning til de ansatte ved barneverninstitusjonene. Noen få beboere har også fått tilbud om døgnbehandling i psykiatrisk behandlingsinstitusjon samtidig som de har beholdt plassen på barneverninstitusjonen som omsorgsbasis.

Vi har sett flere eksempler på at beboere har store rusproblemer, noen allerede ved innflytting, hos andre blir dette først avdekket senere under oppholdet. Vi er bekymret for om de ansatte i institusjonene har tilstrekkelig kompetanse til å behandle disse problemene, og har undret oss over lav grad av erfaringsutveksling med de som har spesialkompetanse på feltet.

De fleste beboerne har tilbud om skole eller opplæring. Vi har imidlertid sett at det kan for lang tid fra innflytting før skole-/opplæringstilbudet er på plass. Dette er uheldig for de det gjelder.

Vi har inntrykk av at institusjonene er flinke til å motivere beboerne til å delta i ulike fritidsaktiviteter. De fleste institusjonene tilbyr fellesaktiviteter på faste ukedager, som er planlagt i samarbeid med beboerne, og hvis ønskene ikke er helt urimelige, får beboerne også delta i de egne fritidsaktiviteter de ønsker.

I de fleste sakene er det et godt fungerende samarbeid mellom institusjonene og plasseringskommunene. Det avholdes jevnlig samarbeids- eller ansvarsgruppemøter, der beboerne også inviteres til å delta.

Resultatområde 42 Familierett

42.1 Ekteskapsloven

Vi har i 2011 gitt 695 bevillinger til separasjon. Dette er 70 færre enn i 2010. Det ble gitt 650 bevillinger til skilsmisse, noe som er en økning på 29 skilsmisser i forhold til 2010.

Vi har ikke behandlet noen saker etter bigamibestemmelsen i ekteskapsloven. Vi har heller ikke mottatt søknader om tillatelse til å inngå ekteskap før fylte 18 år. Vi har mottatt to separate søknader om fritak fra å legitimere at skifte er gjennomført. I begge sakene ble fritak gitt. Se for øvrig nærmere om dette under punkt 42.2.

Fylkesmannen har som klageinstans mottatt tre klager på folkeregisterets vedtak om å nekte og utstede prøvingsattest. To av klagene ble ikke tatt til følge av Fylkesmannen, og folkeregisterets vedtak ble stadfestet. En klage ble tatt til følge, og omgjort av Fylkesmannen.

42.2 Anerkjennelsesloven

Vi har i 2011 behandlet 80 saker om anerkjennelse av utenlandske skilsmisser og separasjoner, deriblant saker om fritak fra å legitimere at skifte er gjennomført. Dette er åtte flere saker enn i 2010.

42.3 Barneloven

Vi mottok en begjæring om stadfestelse av avtale om foreldreansvar, fast bosted og samvær i 2011. Dette er samme antall som i 2010. I saken vi hadde til behandling i 2011 ble avtalen stadfestet.

Vi mottok to saker vedrørende reisekostnader ved samvær i 2011. Begge begjæringene ble avvist fra behandling av Fylkesmannen.

Vi mottok ingen klager over avslag på krav om opplysninger om barn i 2011.

42.4 Veiledning og informasjon

Fylkesmannen har informert og gitt veiledning i aktuelt regelverk på familierettens område til publikum, offentlige instanser og advokater når dette har vært etterspurt. Aktuelle nyheter og informasjon er også gjort tilgjengelig på vår internettside. Vi har hatt innlegg om klagebehandling, prøvingsattester og navnesaker på en fagsamling for ansatte i Skatt Sør/folkeregistrene

Resultatområde 43 Krisetiltak

Fylkesmannen gjennomførte i 2011 tilsyn med kommunenes krisesentertilbud ved å henvende oss til den enkelte kommune og be om dokumentasjon på hvordan kommunen har organisert krisesentertilbudet til sine innbyggere. Vi har mottatt kopi av kommunenes avtaler, som viser at tilbudet er sikret. Videre har Fylkesmannen besvart brev fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet av 25.11.2011 vedrørende status for kommunenes krisesentertilbud.

I tillegg har Fylkesmannen gjennomført tilsyn med Drammen kommune. I forkant av tilsynet ble det gjennomført befarings ved Drammensregionens interkommunale krisesenter - Betzy. Tilsynet i Drammen kommune ble gjennomført ved et møte med kommunens ledelse og ansvarlige for krisesentertilbudet. Det ble ikke gjort funn som ga grunnlag for å gi pålegg til kommunen, men det ble avdekket at kravet i krisesenterlova § 8 om internkontroll bare delvis var oppfylt. Fylkesmannen har bedt om tilbakemelding fra kommunen om dette.

Resultatområde 44 Familievern

Fylkesmannen gjennomførte ikke tilsyn med familievernkontorene i fylket i 2011. Tilsyn vil bli gjennomført i 2012.

Resultatområde 45 Barn og unge

Fylkesmannen i Buskerud har ført tilsyn med offentlige og private barneverninstitusjoner og omsorgssentre i henhold til forskriften. Vi har gjennomført systemrevisjoner ved fire institusjoner (13 enheter) og har gjennomført 46 individrettede tilsyn, som tilsvarer 104,9 % av minstekravet. Vi har hatt tre private hjem som er definert som institusjoner i 2011.

Antall nye meldinger til de kommunale barneverntjenestene har økt med 10% i Buskerud i 2011. Ved kommunenes rapportering pr 31.12.11 var situasjonen bedret gjennom året når det gjelder fristoversittelser og antall fosterbarn som ikke har tilsynsfører, mens tallene for utarbeidelse av tiltaks- og omsorgsplaner var forholdsvis stabile. Mange kommuner hadde fremdeles ikke et fungerende internkontrollsystem på plass. Totalt har 2 285 barn tiltak fra barnevernet, en økning på i overkant av 7% fra året før.

I 2011 ble ingen kommuner i Buskerud ilagt mulkt for fristoversittelser, og i løpet av året har antallet fristoversittelser sunket fra ca 5% til 1,6%.

Vi har i 2011 behandlet 14 klagesaker på enkeltvedtak. Ni saker dreide seg om misnøye med innhold i eller avslag på hjelpetiltak som besøkshjem, barnehage, skolepenger og lignende. Tre av disse vedtakene ble opphevet, resten stadfestet. Saksbehandlingstiden har variert fra 4 til 39 dager. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid har vært 25,6 dager.

Vi har også behandlet 57 beklagelser over kommunenes saksbehandling, en økning fra 49 året før. Vi åpnet tilsynssaker etter 28 av disse henvendelsene. Tre av dem ble avsluttet ved at det ble gitt råd / veiledning til kommunen. Etter å ha mottatt redegjørelse fra kommunene i de øvrige sakene, ble det gjennomført et større tilsyn i en sak, og i fire saker ble det konstatert lovbrudd. Den ene av disse tilsynssakene står fremdeles uavsluttet ved årsskiftet. I de øvrige 29 sakene endte 16 med at de ble besvart med orienteringsbrev, 12 ble henvist / oversendt til rett instans, og en klage ble trukket. Saksbehandlingstiden i disse sakene har gjennomsnittlig vært 27 dager, og i en sak er det brukt mer enn tre måneder. Årsaken er at kommunen brukte lang tid på å sende inn sin redegjørelse. Tre saker ble avsluttet samme dag som de kom inn.

Vi har dessuten behandlet en klage på et avvisningsvedtak fattet i kommunen (opphevet her), to saker som gjaldt satser for tilsynsførere i fosterhjem og en klage på nektelse av dokumentinnsyn (besvart ved orienteringsbrev).

I 2011 har vi gjennomført det landsomfattende tilsynet i fylket i 4 kommuner (tre barneverntjenester). Ingen av kommunene fikk avvik.

I 2011 har vi også videreført det landsomfattende tilsynet fra 2008 i samarbeid med Helsetilsynet i fylket i 6 nye kommuner. Tre av kommunene fikk ett avvik.

45.1 Informasjonsvirksomhet og samordning

I 2011 har vi fortsatt å arrangere samlinger, temadager og kurs i samarbeid med Bufetats regionkontor og fagteam.

Barnevernansatte er informert og veiledet om lov, forskrifter og handlingsplaner gjennom telefonisk kontakt, gjennom kurs og gjennom to samlinger for barnevernledere. Vi har arrangert en kursdag om undersøkelser, en tverrfaglig temadag om "Samtaler med barn", en kursdag om barnelov og barnevernlov og en dagskonferanse om barnevernlov og forvaltningslov. Vi har også vært medarrangør av en to-dagers konferanse om handlingskompetanse i arbeidet med tvangsekteskap og kjønnslemlestelse

45.2 Fritak for taushetsplikt

Vi har behandlet 9 søknader om fritak fra taushetsplikt for ansatte i barneverntjenesten. 5 søknader er innvilget, 2 er avslått fordi stevning ikke var tatt ut og 2 er avsluttet ved å sende orienteringsbrev om regelverket.

45.3 Handlingsplan mot kjønnslemlesting

I 2011 har vi deltatt i et samarbeid med RVTS region sør, Bufetat region sør og Fylkesmannen i Telemark og Vestfold om å arrangere en to-dagers konferanse mot kjønnslemlestelse og tvangsekteskap. Vi deltok både faglig, praktisk og økonomisk til gjennomføring av konferansen. Målgruppen var ansatte i kommunalt barnevern og helsetjeneste, Bufetat/fagteamene, akuttinstitusjonen, familievernet, politi, relevante avdelinger ved sykehusene, RVTS, skolesektor, Nav og andre ressurspersoner. Formålet med konferansen var å skape en lokal handlingskompetanse, lokalt engasjement, etablere lokale nettverk og prøve ut mindre prosjekter og tiltak innenfor temaene. Konferansen var lagt opp med plenumsforedrag og parallelle workshops med innledninger og påfølgende diskusjoner. Konferansen ble gjennomført høsten 2011 og hadde ca. 180 deltakere.

45.4 Biologisk opphav

Vi behandlet 16 saker med spørsmål om biologisk opphav i 2011.

45.7 Tilskudd til kommunalt barnevern

Styrkingen av de kommunale barneverntjenestene gjennom øremerkede statlige midler medførte at Buskerudkommunene fikk til sammen 19,2 nye stillinger og kr 1 877 000 til kompetanseheving. Rapporteringen for 2011 viser fremdeles en økning i antall saker, og rekrutteringen til nye stillinger har tatt tid i noen kommuner. Dette har medført at styrkingen ikke har hatt så god effekt som ønskelig. Mange nyansatte har også ført til at store saksbehandlingsressurser er blitt brukt til opplæring. Styrkingen ser likevel ut til å ha hatt en positiv effekt. I de fleste kommunene er det registrert en nedgang både i antall fristoversittelser, antall barn uten planer og antall fosterbarn uten tilsynsfører.

I alle kommunene har det blitt et økt fokus på kompetanseheving. Det har tatt litt tid å komme i gang, men i løpet av siste halvår 2011 er det gjennomført 662,5 dagers opplæringstiltak for fagansatte og 41,6 for merkantilt ansatte. Mange har også gitt uttrykk for at de mener de kan spare inn en del kommunale midler til barnevernet, ved at de selv blir i stand til å utføre flere oppdrag som de tidligere har leid inn eksterne konsulenter til å utføre.

Resultatområde 46 Universell utforming

I samarbeid med fylkeskommunen har Fylkesmannen søkt og fått tilskudd fra Miljøverndepartementet til å delta i nasjonalt utviklingsprosjekt for universell utforming i fylker og kommuner.

Vi gir uttalelse til kommuneplaner og delplaner der vi ser at området ikke er tilstrekkelig ivarettatt, samt uttalelse i dispensasjonssak. Vi har ikke hatt noen klagesaker hvor dette har vært tema. Det har ikke vært fremmet innsigelse til noen planer.

Resultatområde 47 Innvandring og integrering

47.1 Statsborgerseremonier

Statsborgerseremonier

Embeter	Antall seremonier	Prosent nye statsborgere som har deltatt
FMBU	1	24
Sum	1	

47.2 Bosetting av flyktninger

Fylkesmannen i Buskerud har dessverre ikke hatt ressurser til følge opp dette resultatkravet i 2011. Oppdraget følges opp i 2012.

47.3 Introduksjonsordning for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven)

Fylkesmannen har behandlet klagesaker og gitt nødvendig informasjon til kommunene.

Oppvekst og utdanningsavdelingen har behandlet 10 klagesaker knyttet til introduksjonsloven. Kommunens vedtak ble stadfestet i 8 saker. I de siste to sakene ble kommunens vedtak opphevet og sendt tilbake for ny behandling. Klagen har fordelt seg slik:

	Kvinne	Mann	Totalt
Introduksjonsprogram	3	5	8
Norskopplæring	1	1	2
Totalt	4	6	10

Fylkesmannens begrensede tilganger i NIR er et hinder i klagesaksbehandlingen som kan medføre ekstraarbeid og øke faren for forskjellsbehandling på lovens områder.

Fylkesmannen informerer kommunene ved lovendringer og når det blir publisert aktuelle veiledere og rundskriv på området. Fylkesmannen gir også løpende veiledning til kommunene angående anvendelse av loven som et supplement til IMDIs veiledning. Oppvekst og utdanningsavdelingens kompetanse kommer her til anvendelse da mange henvendelser dreier seg om barn og unge innvandrere i aldersgruppen 15 til 18 år som i mange tilfeller også faller inn under Opplæringsloven.

47.4 Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere og norskopplæring for asylsøkere

Tilskudd til opplæring i norsk med samfunnskunnskap for voksne innvandrere og til norskopplæring for asylsøkere er forvaltet i tråd med gjeldene retningslinjer. Fylkesmannen gjennomfører ulike stikkprøver og rimelighetskontroller.

Fylkesmannen har i løpet av 2011 fått flere henvendelser fra kommuner som mener det er vanskelig å få refusjonsordningen mellom kommuner til å fungere tilfredsstillende. Det er vanskelig å finne ut hvilken kommune som det skal kreves tilskudd fra og blir ofte uenighet mellom kommunene.

Resultatområde 48 Likestilling

Embetet var representert på samlingen Likestillingssenteret arrangerte for fylkesmennene. høsten 2011.

Fylkesmannen bestemte høsten at likestilling skal være et av hovedtemaene på ordfører- og rådmannssamlingen i mars 2012. Det legges her opp til en presentasjon av status rapport for kommunene i Buskerud basert på kommunenes redegjørelse for likestilling utarbeidet av Likestillingscenteret. I tillegg kommer Likestillings- og diskrimineringsombudet.

Fylkesmannen vektlegger også likestilling gjennom sitt arbeid med plansaker etter plan- og bygningsloven og i tilsynsarbeidet.

Fylkesmannen fikk i 2011 ansvaret for opprettelse av likestillingsteam. Temaet består av representanter fra Høgskolen i Telemark, en fra barnehagemyndighetene og Mib Buskerud. Likestillinsteamet møtes 3 – 4 ganger per år. Likestillingsteamet har i tillegg et nært samarbeid med Mib-nettverkene lokalt. Se nærmere omtale under resultatområde 34.2.

Fylkesmannen har tidligere sett på sammensetning av politiske utvalg slik at de er i tråd med reglene om kjønnsrepresentasjon i politiske utvalg. Dette er en oppgave som vi vil følge opp videre etter at de nye utvalgene ble konstituert i 2011.

Likestilling er også omtalt under resultatområde 34.2.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
41 Tilsyn med barnevernområdet	kr 588 561,47	kr 0,00
42 Familierett	kr 950 741,16	kr 0,00
43.1 Tilsyn med kommunale krisesentertiltak	kr 53 367,43	kr 0,00
43.9 Andre krisetiltak (rest 43)	kr 0,00	kr 0,00
44 Familievern	kr -2 589,14	kr 0,00
45 Barnevern	kr 794 651,45	kr 251 668,85
47 Integrering	kr 451 718,16	kr 0,00
Andre oppgaver under BLD	kr 3 268,00	kr 0,00
Sum:	kr 2 839 718,00	kr 251 668,00

Justis- og politidepartementet

Resultatområde 51 Siviladministrasjon

51.2 Vergemålsloven

Oppgaver etter vergemålsloven

Embeter	Antall saker	Antall tilsyn
FMBU	18	2
Sum	18	2

Resultatområde 52 Borgerrettigheter

52.1 Fri rettshjelp

Fri rettshjelp

Fylkesmannen har levert kvartalsvis innrapportering av statistikk om fri rettshjelp til Statens sivilrettsforvaltning og Fylkesmannen i Sogn og Fjordane. Gjennomsnittelig saksbehandlingstid har vært 4-5 uker.

Fritt rettsråd

Det ble registrert 2044 nye saker i 2011. Vi har behandlet 1776 saker. 63 saker er avslått. Det er anvist til utbetaling kr 9 446 439,-.

Antall innkomne saker er stabilt i forhold til 2010.

Fri sakførsel

Når det gjelder søknader om fri sakførsel er antall innkomne saker 17. Det er likt med 2010.

Samlet utbetaling fri sakførsel inkl. saker for Kontrollkommissjonen er kr 1 740 952,-.

Resultatområde 53 Forebyggende samfunnssikkerhet

53.1 Oversikt over regionale samfunnssikkerhetsutfordringer

Fylkesberedskapsrådet har vært samlet på møte høsten 2011 hvor blant annet Utøya-hendelsen var tema.

Risiko- og sårbarhetsanalysen (FylkesROS) ble revidert medio 2011, hvor drøftelser i Fylkesberedskapsrådet er lagt til grunn i revisjonen. Klimakonsekvenser er innarbeidet i beskrivelsen av de ulike hendelsene.

FMBU deltok i prosjektet for implementering av regjeringens radonstrategi.

53.2 Samfunnsplanlegging

Fylkesmannen har i dialog med kommunen tilbudt bistand og veiledning i forbindelse med kommunenes arbeid innen samfunnssikkerhet, spesielt i forbindelse med rullering av risiko- og sårbarhetsanalyser. I 2011 har vi hatt veiledningsmøter med kommuner og deltatt i møter i kommunenes arbeid med rullering av Risiko- og sårbarhetsanalyser.

I forhold til kritisk infrastruktur og kommunikasjon har Fylkesmannen blant annet hatt jevnlige møter med kraftforyningen og deltatt i samarbeid med kommunene om publikumsvarsling pr telefon gjennom UMS.

Klimatilpasning er et gjennomgående tema i dialogen med kommunene.

I 2011 ble det gitt innspill til 14 kommuneplaner/delplaner, herunder planprogram og konsekvensanalyser. I 5 tilfelle har vi varslet innsigelse. Alle sakene har så langt løst seg i planprosessen.

Det er lagt spesielt vekt på at kommunens risiko- og sårbarhetsanalyse ligger til grunn for kommunenes planarbeid. Jf forutsetningene i sivilbeskyttelsesloven. Det blir i tillegg vektlagt overfor kommunene at konsekvenser av klimaendringer tas med i vurderingene i planen.

Fylkesmannen deltar i planforum der kommunene tar opp spørsmål rundt kommuneplanene mv.

53.5 Planlegging innen kraftforsyning, flom- og skredfare

I gjennomgang av forslag til kommuneplaner vurderer Fylkesmannen om kommunen har tatt hensyn til flom og skredfare i kommunen basert på flomsonekart, skredkart og evt andre opplysninger om skred og flomfare. Det fokuseres videre spesielt på om kommunen har vurdert flom fra sidevassdrag.

Resultatområde 54 Beredskapsforberedelser

54.1 Beredkapsplaner innen samfunnssikkerhet

Fylkesmannens kriseplan er ajourført og i 2011, men er samtidig i prosess for ombygging og større revisjon. Dette vil bli gjennomført ila 2012, og DSB-CIM vil bli et viktig verktøy ifm denne revisjonen.

Det har i 2011 blitt gjennomført tilsyn innen samfunnssikkerhet og beredskap i Hurum og Sigdal kommune. De planlagte tilsynene som skulle bli gjennomført høsten 2011 ble utsatt etter hendelsen på Utøya og også grunnet kapasitetsutfordringer ved embetet, samt i påvente av forskrift og veileder for den kommunale beredskapsplikten.

Arbeidet med ny planmal for atomberedkapsplaner er gjort kjent for alle kommunene i fylket ifm dagsseminar samfunnssikkerhet og beredskap.

Fylkesmannen i Buskerud har deltatt i samarbeid med politiet ifm prosessen som er igangsatt med oppdatering av oversikten over skjermingsverdige objekter. Denne prosessen fortsetter i 2012.

54.2 Øvelser

Fylkesmannen i Buskerud gjennomfører enkeltøvelser med et utvalg av kommuner hvert år, og forsøker å gjennomføre minst én øvelse av krisestaben i hver enkelt kommune hvert fjerde år.

Gjennom øvelser legges det stor vekt på kommunens tiltak for å håndtere en uønsket hendelse gjennom gitte case. Det fokuseres på roller og ansvar i kriseledelsen, varslingsrutiner og oversikter, etablering og drift av evakuerings- og pårørendesenter og i tillegg at informasjonsberedskap ivaretar både befolkningen og media behov.

Det blir også fokusert på at krisestøtteverktøyet DSB- CIM vil være et godt hjelpemiddel i den kommunale beredskapen når en uønsket hendelse oppstår, og det legges opp til at verktøyet blir benyttet under øvelsene.

I 2011 ble det gjennomført øvelse i Nedre Eiker kommune og Kongsberg kommune. Det var også planlagt øvelse med kriseledelsen i Hole kommune, Ål kommune og Nes kommune, men disse ble utsatt grunnet hendelsen den 22. juli.

Redningstjenesten, Sivilforsvaret, HV og andre frivillige organisasjoner blir invitert til å delta ved de kommunale øvelsene.

Det ble i 2011 også gjennomført en varslingsøvelse atomberedskap med alle kommunene i fylket. Denne øvelsen gikk fra varsel om mulig hendelse, via høynet beredskap og tiltak og tilbake til normalsituasjon.

Fylkesmann i Buskerud deltok ved øvelse CMX 11 med forenklet gjennomgang videospill med kvittering gitt DSB.

Fylkesmann i Buskerud har i 2011 ikke øvet egen kriseledelsen. Dette grunnet hendelsen den 22. juli og kapasitetsårsaker ved embetet siste halvår. For Fylkesmannen i Buskerud resulterte hendelsen den 22. juli i krisehåndtering, krisekommunikasjon, rapporteringer og samhandling og for embetes del egen loggføring og statusrapportering ved hjelp av DSB-CIM.

54.6 Regional samordning

Fylkesmannen i Buskerud har medvirket til aktiviteter ifm SAMØV (felles forum for etater, virksomheter og organisasjoner i Buskerud med fokus på å styrke den redningsfaglige beredskapen) også i 2011.

Det har i 2011 blitt gjennomført møte i Fylkesberedskapsrådet og det har vært gjennomført kontaktmøte med Mattilsynet og med Direktoratet for nødnettkommunikasjon (DNK).

Det har i 2011 ikke blitt gjennomført møte i atomberedkapsutvalget. Dette vil bli gjennomført i 2012 knyttet til

ny planmal for atomberedskapsplaner.

Fylkesmannen i Buskerud har i 2011 også deltatt på FADs beredskapsseminar for underliggende virksomheter, hvor sikkerhet var årets tema.

54.8 Felles digitalt nødnett

Det ble i 2011 gjennomført møte med DNK og fylkesmenn i Østlandsregionen hvor tema var status og videre utbygging av nødnettet. Fylkesmannen i Buskerud har også hatt dialog med kommunene om den videre utbyggingen og innhentet *Fullmakter til inngåelse av rammeavtaler for kjøp av utstyr til nødnett*, fra alle kommuner og aktuelle separate rettssubjekter (IKS/AS) i fylket.

54.9 Atomberedskap og strålevern

Det er ikke gjennomført øvelse i atomberedskapsutvalget (ABU) i 2011.

Det er gjennomført varslingsøvelse til samtlige kommuner. Atomberedskap har vært tema ved de gjennomførte tilsyn og øvelser som har vært gjennomført i kommunene i 2011. Atomberedskap var også et tema på den årlige kommunekonferansen innen samfunnssikkerhet og beredskap i 2011.

54.10 Beredskap innen kraftforsyning

Fylkesmannen i Buskerud har gjennom 2011 hatt en tett dialog med kraftforsyningens distriktssjef, og kraftforsyning og plan for ev bortfall av kraft og prioritering av samfunnskritiske funksjoner har vært tema i dialog med kommunene.

Bortfall av kraft ble også tilfelle i deler av enkeltkommuner i Buskerud ifm stormen Dagmar. Det var totalt i overkant av 57000 kunder som i en periode var uten strøm i Buskerud. Ca 80 % av disse fikk strømmen tilbake innen maks seks timer. De 300 kundene som var lengst uten strøm, fikk strømmen tilbake etter mellom 36 og 48 timer. Fylkesmannen er ikke kjent med at institusjoner eller samfunnskritiske funksjoner ble særlig rammet.

Resultatområde 55 Regional og kommunal krisehåndtering

55.1 Organisering for krisehåndtering

Fylkesmannen i Buskerud er forberedt for kriseledelse gjennom en organisering under krise som er mest mulig lik den daglige driften, hvor nærhet, likhet og ansvarsprinsippet er gjort gjeldene. Samtidig er årlige måter i fylkesberedskapsrådet og aktiviteter i SAMØV-regi med på å gjøre embetet best mulig forberedt for å håndtere en krise.

55.2 Krisehåndtering

Hendelsen på Utøya den 22. juli involverte også Fylkesmann i Buskerud. Hendelsen utfordret Fylkesmannens evne til krisehåndtering, noe som evalueringer så langt viser at fungerte bra. Fylkesmannen valgte ved denne hendelsen å ikke etablere fylkesberedskapsrådet, men ivaretok embetets samordningsansvar ved egen ledergruppe og eget beredskapspersonell i god dialog med andre etater og berørte. Fylkeslegen var i dialog med kommunelege i Hole og Fylkesmannen var også i dialog med alle kommunene i fylket hvor bl.a. pårørendetelefon, kriseteam, og mottak ble etablert. Krisestøtteverktøyet DSB-CIM ble aktivt brukt for situasjonsrapportering til DSB og for loggføring hos Fylkesmannen.

Stormen «Dagmar» påvirket også befolkningen i enkeltkommuner i Buskerud. Det var særlig Ringerike og Flesberg som ble rammet. Stort nedfall av trær ga bortfall av strøm og telefon. I tillegg førte bortfall av strøm til at enkelte husstander også var uten vann i en periode. Det ble ikke rapportert om behov for ressursbistand via Fylkesmannen fra noen av de berørte kommunene. Fylkesmannen merket seg at deler av befolkningen og enkelte etater var kritiske til mangel på informasjon fra enkelte leverandører av strøm og tele. Fylkesmannen følger opp

dette i forbindelse med møter i fylkesberedskapsrådet. Fylkesmannen rapporterte status til DSB ved bruk av DSB - CIM.

Opplæringen i krisestøtteverktøyet DSB-CIM fortsatt i fylkes kommuner også gjennom 2011, og ved utgangen av året var det kun 6 av fylkes 21 kommuner som ikke hadde gjennomført første opplæring. Det planlegges opplæring i disse seks kommunene 1. halvår 2012.

Krisestøtteverktøyet ble demonstrert for Fylkesmannens ledergruppe i 2011, og verktøyet vil få en gradvis innføring i hele embete 1. halvår 2012 ifm revisjon av Fylkesmannens beredskapsplan.

55.3 Evaluering

Fylkesmannen er forberedt på å gi innspill til den nasjonale evaluering etter hendelsen på Utøya, men har ikke utarbeidet en egen evalueringsrapport etter denne hendelsen.

Fylkesmannen innhenter informasjon og erfaringer etter stormen Dagmar for å samle dette i en egen erfaringsrapport.

Erfaringer fra disse to hendelsene, andre øvelser og aktiviteter er alle med og gir læring som bringes videre i tilsyn, øvelser, videreutvikling av beredskapsplaner og andre aktiviteter som styrker vår felles evne til å håndtere uønskede hendelser.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
51.2 Vergemålsloven	kr 330 476,33	kr 0,00
51.9 Annen siviladministrasjon (rest 51)	kr 116 996,87	kr 0,00
52.1 Fri rettshjelp	kr 887 325,88	kr 203 676,05
52.9 Annet Borgerettigheter (rest 52)	kr -1 746,00	kr 0,00
53 Forebyggende samfunnsikkerhet	kr 972 878,32	kr 0,00
54 Beredskapsforberedelser	kr 381 913,65	kr 0,00
55 Regional og kommunal krisehåndtering	kr 368 231,02	kr 0,00
Andre oppgaver under JD	kr 127 587,94	kr 0,00
Sum:	kr 3 183 664,00	kr 203 676,00

Kommunal- og regionaldepartementet

Resultatområde 61 Samordning, omstilling og fornying i kommunene

61.1 Kommunerettet samordning

Fylkesmannen, NVE og Statens vegvesen samordner innspill i planprosesser knyttet til overordnede planer. Det vi si at det lages felles høringsuttalelser og legges til rette for felles møtepunkter. Vi har fått positive tilbakemeldinger fra kommunene som mottar samordnede høringsuttalelser.

Fylkesmannen deltar i planforum (i regi av fylkeskommunen) sammen med de andre regionale etatene, og arrangerer selv planovalmøter hver 14. dag hvor Statens Vegvesen, NVE og fylkeskommunen samt våre fagavdelinger deltar. Det avholdes møter med kommunene etter behov.

For å spre kunnskap om måloppnåelse i kommunesektoren vil Fylkesmannen fremheve arbeidet med aktiv bruk av KOSTRA-analyser i møte med enkeltkommuner gjennom året. I tillegg utarbeider vi en tilstandsrapport for fylket basert på foreløpige KOSTRA-tall.

Fylkesmannen samarbeider med KS regionalt gjennom bl.a. deltagelse i regionalt økonomiforum - RØF BTV som ledes av Eva Lian, regiondirektør KS BTV. Nærmere beskrivelse jfr. 62.1.

61.2 Omstilling og fornying i kommunene

I 2011 har fylkesmannen fordelt 4 millioner kroner i skjønnsmidler til prosjekter med spesielt fokus på kvalitetsutvikling av tjenestene og effektiv ressursbruk. Skjønnsmidlene er bevilget både til enkeltkommuner og interkommunalt samarbeid. I tillegg har fylkesmannen innvilget 0,9 millioner kroner til fellesprosjektene, Buskerudbyen, klimasamarbeid og miljøknutepunkt Buskerud.

Våren 2011 foretok fylkesmannen en evaluering av ordningen med fordeling av skjønnsmidler til prosjekter gjennom regionene. Tilbakemeldingene var entydige i favør av en videreføring av dagens ordning med fordeling av skjønnsmidler til regionene. Regionene presenterte 3 prosjekter hver som de fremhevet som vellykkede og som hadde overføringsverdi til andre.

Vi har årlig møte med regionene for gjensidig utveksling om utvalgte prosjekter og rapportering på allerede igangsatte prosjekter, for å sikre erfaringsoverføring og oppfølging av at valgte prosjekter ligger innenfor rammene for tildeling.

Fylkesmannen vil også fremheve vektleggingen av bruk av KOSTRA-data i møte med enkeltkommuner som et viktig ledd i arbeidet med omstilling og fornying i kommunene.

61.3 Samordning av statlig tilsyn

Vi har fortsatt stort fokus på den interne samordningen hos fylkesmannen med månedlige møter der alle avdelingene som gjennomfører tilsyn er representert, herunder også Helsetilsynet. Vi fortsetter arbeidet med egen tilsynsside der rutinebeskrivelser, tilsynsoversikt over planlagte tilsyn fra Fylkesmannen, Helsetilsynet, Mattilsynet, Arbeidstilsynet og kontrollutvalgene i kommunene og aktuelle nyheter blir presentert. Vi har faste møter 2 ganger pr. år med Helsetilsynet, Arbeidstilsynet, Mattilsynet og leder av sekretariatet for kontrollutvalgene i fylket, sammen med representanter for fylkesmannens tilsynsaktivitet.

Vektleggingen av den interne samordningen bidrar til at fylkesmannens tilsynsaktivitet fremstår samlet. Videre utvikles samarbeidet med det øvrige statlige tilsynene. Alle ser en gjensidig nytte av informasjonsutveksling og erfaringsoverføring. Arbeidet med læringsaspektet ved tilsyn vektlegges og vi ser på muligheter for å utvikle gode rutiner for læring.

Vi vil fremheve samarbeidet med leder av sekretariatet for kontrollutvalgene som det mest tilfredsstillende tiltaket for å redusere dobbeltbelastningen for kommunene ved tilsyn. Kontrollutvalgene følger aktivt med på hvilke tilsyn som planlegges gjennomført i de ulike kommunene. Det er en aktuell problemstilling for kontrollutvalgene først å sjekke ut hvilke tilsyn fylkesmannen nylig har gjennomført eller skal gjennomføre, før de fastlegger sine kontroller. Kontrollutvalgenes rapporter oversendes fylkesmannen.

For å sikre at fylkesmannen til enhver tid er informert om gjennomførte tilsyn og eventuelle avvik, sammenstiller vi en enkel rapport hver måned for å ivareta fylkesmannens mulighet til enhver tid å ha en fullstendig oppdatering av tilsynsaktiviteten.

Resultatområde 62 Kommuneøkonomi

62.1 Kontroll og godkjenning etter økonomibestemmelsene i KommuneLoven

Alle budsjett- og økonomiplaner ble gjennomgått i januar og februar måned. Etter gjennomgangen utarbeider vi årlig en oversikt over budsjettsituasjonen for alle kommunene i fylket. Denne oversikten benyttes bl.a. i dialogen med kommunene som gjennomføres årlig i februar og mars.

Fylkesmannen foretok lovlighetskontroll av budsjettet til ROBEK-kommunene:

Ringerike, Nedre Eiker og Flesberg.

Budsjettet til Ringerike kommune og Flesberg kommune ble godkjent på grunnlag av opprinnelig vedtatt budsjett, og kommunenes låneopptak ble godkjent.

Nedre Eiker kommunes opprinnelige budsjett var basert på et for høyt investeringsnivå. Kommunen måtte foreta en ny behandling av investeringsbudsjettet, med krav om å utsette nye investeringer og konsentrere seg om allerede igangsatte prosjekter. På grunnlag av den nye behandlingen og en sterk redusering av investeringene ble kommunens budsjett godkjent.

Flesberg kommune ble utmeldt av ROBEK på grunnlag av inndekning av resterende underskudd i regnskapet for 2010.

Fylkesmannen har godkjent 7 garantistillelser for kommuner og 1 garantistillelse for et interkommunalt selskap.

Fylkesmannen har underkjent 1 garantistillelse.

Fylkesmannens praksis når det gjelder godkjenning av lån til ROBEK-kommuner er restriktiv. Så lenge kommunen har et oppsamlet regnskapsmessig merforbruk, vil det være nødvendig å holde investeringene på et lavt nivå. Kommuner i ROBEK må prioritere mellom prosjekter, eventuelt utsette investeringer til man har oppnådd balanse i driften.

62.2 Økonomiforvaltning - veiledning

Fylkesmannen avholdt informasjonsmøte om det økonomiske opplegget for kommunesektoren samme dag som statsbudsjettet ble lagt frem. Alle kommunene ved ordfører og rådmann og regionale statsetater, samt KS og fylkeskommunen deltok på møtet. Dette opplegget tilbyr vi årlig med like stort oppmøte hver gang. Tilbakemeldingene fra kommunene er at dette opplegget er veldig tidsbesparende for kommunene.

Skriftlig informasjon om hovedpunktene i kommuneproposisjonen ble sendt ut til alle kommunene.

Kommunene etterspør veiledning og oppfølging i forbindelse med økonomisk ubalanse og store innsparingskrav. Kommunene etterspør veiledning og utdypende analyser på de ulike tjenesteområdene, derfor vektlegger vi denne veiledningen. Vi bruker KOSTRA-data som utgangspunkt for all dialog med kommunene. Fokuset på riktig rapportering blir dermed veldig stort. Vår erfaring er at ved aktiv bruk av foreløpige KOSTRA-tall, blir kommunene opptatt av kvaliteten på innrapporteringen. Vi vektlegger arbeidet med å sikre gode nøkkeltall og god kvalitet på innrapporteringen.

Internt i embetet samarbeider vi om utarbeiding av analyser på de ulike tjenesteområdene. Vi har faste møter hver måned med fagpersoner for de ulike avdelingene hos fylkesmannen. Gjennom dette arbeidet sørger vi for oppdatering om den økonomiske situasjonen i kommunene og utviklingen på de ulike tjenesteområdene. Det vektlegges at vi skal ha et riktig og oppdatert bilde av den økonomiske situasjonen i hver kommune. I denne gruppen utarbeides den årlige tilstandsrapporten for fylket. Denne rapporten baserer seg i hovedsak på foreløpige KOSTRA-tall og utgis hvert år i slutten av april måned.

Vi har tett oppfølging av ROBEK-kommunene og kommuner med store økonomiske utfordringer. Med ROBEK-kommunene har vi faste møter 2 ganger pr. år, vår og høst, med rådmann og økonomisjef. Dette for å følge opp forpliktende plan for å komme i økonomisk balanse. I tillegg har vi gjennomført samlinger med ledergruppen og formannskapet i ROBEK-kommunene, Ringerike og Nedre Eiker, samt 2 kommuner til. Til disse samlingene har vi utarbeidet økonomiske analyser basert på KOSTRA-tall. Vi vektlegger dialogen på disse samlingene. Tilbakemeldingen fra kommunene er at disse samlingene er nyttige for felles forståelse av kommunens utfordringer.

Skjønnsmidlene fordeles til kommunene med utgangspunkt i retningslinjene for skjønnsfordelingen. I tillegg

kommer lokale forhold ved den enkelte kommune som ikke fanges opp gjennom inntektssystemet. Midlene fordeles 2 ganger pr. år. I forbindelse med terrorhandlingene 22. juli har mye fokus vært rettet mot Utøya. Det har vært av stor betydning at de kommunene som ble hardest rammet ble kompensert for direkte utgifter. Ettersom Utøya ligger i Hole kommune, ble både Hole kommune og Ringerike direkte berørt. Ringerike er en ROBEK-kommune med store økonomiske utfordringer og er avhengig av å trekke på kassakreditt for løpende utgifter. Til tross for en slik situasjon, satte kommunen inn alt av nødvendig kapasitet for å bidra.

I 2011 har vi fortsatt arbeidet med nettverksbygging for økonomimedarbeidere i fylket. Vi har avholdt 2 seminarer for økonomimedarbeidere i kommunene. Temaene vi tok opp på disse seminarene var: Informasjon om kommuneproposisjonen, økonomiplanarbeid, veileder for budsjettering av investeringer og samhandlingsreformen. Disse seminarene er det stor interesse for og stor grad av involvering fra deltakerne.

Etter valget ga vi kommunene tilbud om opplæring av nye politikere innenfor kommunaløkonomiske problemstillinger og utfordringer. I løpet av årets 2 siste måneder har vi gjennomført et slikt opplegg i 3 kommuner. Veiledningen skaper engasjement og god dialog rundt aktuelle problemstillinger.

Fylkesmannen samarbeider med KS regionalt gjennom bl.a. deltagelse i regionalt økonomiforum - RØF BTV som ledes av Eva Lian, regiondirektør KS BTV. Forumet består av rådmenn, økonomisjefer og representanter fra fylkesmennene i de 3 fylkene. Arbeidet i RØF har forankring i KS BTVs styrende organer. Oppgavene til forumet er bl.a. overordnet kommuneøkonomi, kompetanseheving, faglige oppdateringer og enkeltsaker.

Resultatområde 63 Kommunalrett og valglov

Fylkesmannen i Buskerud har i 2011 foretatt lovlighetskontroll av flere vedtak etter konsesjonsloven. Det er mindretallet i kommunestyret som har fremsatt lovlighetsklagene delvis begrunnet i at eierformer og konsesjonsprisen ikke tilfredsstillende konsesjonsloven. I to saker har Fylkesmannen opphevet kommunens vedtak da de var ugyldige.

63.1 Kommunalrett

Lovlighetskontroll

Embeter	Saker om lovlighetskontroll etter klage som det er truffet vedtak i			Lovlighetskontroll initiert av fylkesmannen			Vedr. habilitet	Vedr. lukking av møter
	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig		
FMBU	5	4	1	1	0	1	0	1
Sum	5	4	1	1	0	1		

63.2 Valg

Buskerud fylkeskommune og Fylkesmannen i Buskerud arrangerte veiledningskonferanse for kommunene. Programmet var tilpasset retningslinjene for fylkesvise opplæringskonferanser, og det var dialog med Valgforum i forkant av konferansen.

Fylkesmannens representanter deltok på Kommunal- og regionaldepartementets valgkonferanse.

Resultatområde 64 Forvaltningsloven og offentleglova i forhold til kommunesektoren

Fylkesmannen gir veiledning til kommunene og svarer på henvendelser vedrørende forvaltningsrett og offentlighetsloven.

I 2011 behandlet vi en klage på avslag om innsyn i dokumenter. Et kraftselskap nektet innsyn i dokumenter knyttet til anbud ut fra offentlighetslovens § 13, jf. forvaltningsloven § 13, 1.ledd nr. 2. Fylkesmannen ba om at kraftselskapet foretok en ny vurdering av innsynsbegjæringen før de aktuelle dokumentene oversendes Fylkesmannen for endelig klagebehandling. Samtidig som innsynsbegjæringen ble fremsatt ble også saken meldt inn for KOFA.

Resultatområde 65 Kommuneinndeling og interkommunalt samarbeid

65.1 Kommuneinndeling

Fylkesmannen har behandlet en sak om fasetting av kommunegrense mellom Drammen kommune og NedreEiker kommune. Vedtak ble fattet 9. desember 2011.

65.2 Interkommunalt samarbeid

Fylkesmannens tildeling av skjønnsmidler til prosjekter i 2011 har i hovedsak støttet samarbeidsprosjekter mellom flere kommuner.

Resultatområde 66 Bolig- og bygningsrett

66.1 Byggesaker

Vi mottok i 2011 180 klagesaker etter plan- og bygningsloven og behandlet 173 saker. 15 av sakene er behandlet som settesaker fra Oslo og Akershus. Dette er nær en fordobling fra ifjor. For våre kommuner varierer saksmengden fra 0 saker i Rollag til 30 i Drammen.

Kommunens vedtak er opphevet eller endret i 46 saker, noe som tilsvarer 26,6 % av sakene. Dette er nær samme prosent som i fjor. For settesakene er opphevelsesprosenten 46,7 %.

Saksbehandlingstiden for året var under tre mnd i første tertial, men for de to neste har den økt til nær 4 mnd. Dette skyldes langvarig vakanse i to stillinger.

Vi har hatt 3 helgdagseminarer i fylkets regioner hvor både kommunal administrasjon og politikere deltok. Programmet tar utgangspunkt i de klagesakene vi har hatt til behandling det siste året. Vi har dessuten mange møter med kommuner hvor det er ekstra store utfordringer i behandlingen av plan- og bygningsloven. Vi bruker også mye tid på veiledning over telefon. Samlet sett tar dette mye ressurser, men vi mener det gir bedre saksbehandling og at det derved er vel anvendt tid.

Vi har hatt 8 saker som er avsluttet hos Sivilombudsmannen. Det er ikke funnet grunnlag for å kritisere i noen av dem.

Vi har behandlet 8 saker om saksomkostninger, hvorav 3 ble avslått. To av disse ble omgjort av departementet.

Det er fremmet 3 stevninger, alle som følge av avgjørelser i settesaker. En av sakene er berammet til mai 2012.

66.2 Saker om ekspropriasjon

Vi har i 2011 behandlet 2 saker om ekspropriasjon. Begge sakene gjaldt klage på kommunens vedtak om ekspropriasjon etter plan- og bygningsloven (§ 16-5 - grunneieres rett til ekspropriasjon til adkomst og § 16-6 - tomtearrondring.)

66.3 Klage etter eierseksjonsloven

Klage etter eierseksjonsloven - antall

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen
FMBU	0	0	0	Ingen saker
Sum	0	0		

66.4 Klage på kommunalt vedtak om forkjøpsrett av leiegård

Klage på kommunalt vedtak om forkjøpsrett av leiegård - antall

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen
FMBU	0	0	0	Ingen saker
Sum	0	0		

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
62 Kommuneøkonomi	kr 689 072,67	kr 0,00
66 Bolig- og bygningsrett	kr 2 405 246,44	kr 0,00
Andre oppgaver under KRD	kr 320 673,65	kr 0,00
Sum:	kr 3 414 992,00	kr 0,00

Arbeidsdepartementet

Resultatområde 73 Sosiale tjenester

73.1 Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen

I 2011 mottok Fylkesmannen 287 klagesaker etter lov om sosiale tjenester i Nav. Dette representerer en økning på 19 innkomne saker sammenlignet med 2010.

Ved utgangen av 2011 hadde vi behandlet 285 saker etter lov om sosiale tjenester i Nav. Alle sakene gjaldt individuelle tjenester, hovedsaklig økonomisk stønad, etter lovens kapittel 4. En av sakene gjaldt §§ 29-40.

I ca 13% av sakene fikk klager medhold, og i en tilsvarende andel saker ble vedtaket opphevet og saken sendt tilbake til kommunen for ny utredning og avgjørelse. Alle sakene ble avgjort innen tre måneder. 92 % ble avgjort innen to uker etter at de var mottatt hos Fylkesmannen. Ved årsskiftet var det sju saker som ikke var ferdigbehandlet.

73.2 Sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen - formidlingstiltak og kompetanseutvikling

I samarbeid med Borgestadklinikken er det gjennomført basiskurs med grunnkunnskap om rusavhengighet. Målgruppen for kurset var NAV og andre kommunale tjenester.

Det ble i 2010 avholdt 3 kursrekker i Motiverende Intervju (MI), hvert kurs på 2 + 1 dag. Ca 60 NAV ansatte har de tre siste år gjennomført MI kurs. Mi kursene ble holdt felles for både NAV veiledere, ruskonsulenter (i og utenfor NAV) og ansatte i helseforetaket.

Alle som har deltatt på MI kurs har fått tilbud om repetisjon av metoden med MI kompetanse nettverk. Nettverket innebærer øvelser i bruk av metoden og holdes 2 ganger per år.

Fylkesmannen har gjennomført opplæring og veiledning i saksbehandling, ved 4 NAV kontor. Det er gjennomført videregående kurs i økonomisk rådgivning våren 2011. Dette var et tilbud til ansatte i Nav som har gjeldsrådgivning som sitt særskilte fagområde.

NAV-ansatte har fått invitasjon til tre boligsosiale nettverk/samlinger. Det er i samarbeid med Husbanken arrangert en fagdag på området boligsosialt arbeid i juni 2011.

Vi arrangerte i januar 2011 en tilsynskonferanse for kommuneledelse og ansatte i sosialsektoren.

Fylkesmannen bidrar med råd og veiledning overfor ansatte i sosialtjenestene både telefonisk og skriftlig. I tillegg er viktig informasjon på sosialtjenesteområdet formidlet på internettsidene våre.

På overordnet nivå har Fylkesmannen i 2011 hatt ledelsen og sekretariatet for samarbeidsforum NAV Buskerud. Forumet består av Fylkesmannen, NAV direktøren og deltakere fra KS (både administrativt og politisk nivå).

73.3 Kvalifiseringsprogrammet

Kvalifiseringprogrammet rapporteres også med en tertialrapport/ årsrapport. I tertialrapporten er det beskrevet hva slags oppfølging Fylkesmannen har utført i 2011:

Fylkesmannen i Buskerud har foretatt besøk til lokale NAV kontor etter en vurdering av behov. De fleste større kontor har fått besøk. Avdelingsdirektor og rådgiver fra Sosial- og familieavdelingen har gjennomført besøkene og møtt NAV leder og ansatte på KVP/ oppfølging.

Fylkesmannen holdt i mai 2011 en 2 dagers samling for alle kommunene. Ansatte som jobbet med KVP eller annen tett oppfølging kunne delta. Nettverket hadde innledere med fagtema og opplæring i metoden "Fritid med bistand" i tillegg det var rom erfaringsutveksling. Fylkesmannen hadde 2 kompetanse veiledere som bidro til gjennomføring av samlingen og man brukte samlingen til å danne lokale nettverk som planla videre kompetansebehov. Fylket ble delt inn nettverk ihht NAVs tjenesteområder. I etterkant har lokale nettverk og enkeltkontor fått midler til lokale tiltak. Noen søkte sammen og andre ønsket egne tiltak.

Ansatte på lokale kontor har vært en av målgruppene for kurs og konferanser som Fylkesmannen har arrangert høsten 2011:

- Arbeid og psykisk helse" med tema "Supported employment"
- Grunnkurs om rus og psykisk helse
- Kurs i Motiverende Intervju som metode, høsten 2011 eget 3 dagers kurs for NAV.
- Fagdag om tannhelse og tannhelsens betydning for livskvaliteten

På bakgrunn av planleggingen og behovene som ble meldt inn på samlingen i mai har Fylkesmannen i Buskerud har delt ut midler til lokale kompetansehevede tiltak:

- NAV Drammen har fått midler til å finansiere videre utdanning som Coach for 10 ansatte.
- Drammen fikk midler til å holde KVP strategi seminar.

- NAV Nedre Eiker fikk midler til å sende 3 ansatte på kurs.
- NAV Ringerike og Hole fikk midler til felles fagdag for brukere og ansatte.
- NAV Nes og Flå fikk midler til lokalt kurs med EDB opplæring ifht rutiner, vedtak og regnskap for KVP i det kommunale datasystemet.
- NAV Røyken, Lier og Hurum fikk midler til å sende KVP veiledere på "Pøbelkurs" i Stavanger.
- NAV Røyken, Lier og Hurum fikk midler til å lage en strategi på hvordan de skal bruke erfaringene fra "Supported employment" til å endre egen praksis.
- NAV Kongsberg fikk midler til faglig veiledning. Kontoret har delt ansvaret for KVP på flere oppfølgings veiledere og midlene ble gitt til gruppe veiledning.

I tillegg har en gruppe hatt tiltak som de ikke har fått økonomisk støtte til

- 4 NAV kontor har dannet et KVP forum med månedlige møter.

Alle kontor har hatt muligheten til å søke om lokale midler. De lokale tiltakene har dekket 14 av fylkets 20 NAV kontor. De 6 kontorene som ikke har benyttet denne muligheten er små kontor med få ansatte og måltall på mellom 2 og 7 per kommune.

73.4 Utenrettslig økonomisk rådgivning

Det er gjennomført fagdager i økonomisk rådgivning for ansatte i kommunene og ved NAV kontorene. Vi har vi deltatt på faste møter med representanter fra fylkesmannsembetene i vår region hvor statistikk på saker etter gjeldsordningsloven gjennomgås. Videre arbeid på området blir planlagt og samordnet. Fylkesmannen deltar i nettverk for gjeldsrådgivere i Buskerud. Utover dette blir det gitt generelle råd og veiledning til kommunene og NAV-kontor.

Fylkesmannen har gjennomført videregående kurs i økonomisk rådgivning til ansatte i Nav. Vi har gitt støtte til deltakelse på konferansen "Penger til besvær" for ca 30 personer.

73.5 Boligsosialt arbeid

6 kommuner i Buskerud mottok tilskudd til boligsosialt arbeid i ulike prosjekt i 2011. Det ble arrangert en konferanse for alle tilskuddskommuner i fylket i samarbeid med Husbanken. Dette for å presentere de ulike prosjektene/tiltakene og sikre samordning og erfaringsoverføring mellom kommunene.

Vi har i samarbeid med Husbanken gjennomført fagdager for kommunene i Buskerud med temaet: Boligsosialt arbeid. Vi har i tillegg hatt nettverksmøter med kommunene, også dette i samarbeid med Husbanken. Fylkesmannen har deltatt i regionalt kontaktforum. Boligsosialtarbeid har dessuten vært tema på fagdager for NAV ansatte.

73.6 Barn og unge

Fylkesmannen bistår direktoratet med faglige vurderinger av søknader om tildeling av tilskudd til barnefattigdom.

3 Kommuner i Buskerud mottok tilskudd til barnefattigdom i 2011. Fylkesmannen har gjennomført kommunesamtaler med alle kommuner som har mottatt tilskudd til barnefattigdom i 2011, .som et ledd i vår oppfølging av kommunene.

Fylkesmannen deltar i regionalt samarbeidsforum med andre embeder hvor bla området barnefattigdom er tema.

I tillegg bistår Fylkesmannen kommuner som mottar tilskudd til barnefattigdom med råd og veiledning.

Ved de tilsyn Fylkesmannen har gjennomført i 2011, har det vært fokus på barn i familier som mottar sosialhjelp og hvordan deres behov for fritidsutstyr, fritidsaktiviteter, helse etc har blitt ivaretatt. Fylkesmannen har også hatt særlig fokus på barnefattigdom i klagesaker etter søtl i Nav.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
73.3 Kvalifiseringsprogrammet	kr 152 208,91	kr 0,00
73.9 Andre oppgaver – Sosialtjeneste (rest 73)	kr 469 507,55	kr 18 056,45
74 Tilsyn med sos. tj. i arbeids- og velferdsforv.	kr 1 671 621,82	kr 0,02
Andre oppgaver under AD	kr 122 434,54	kr 0,00
Sum:	kr 2 415 772,00	kr 18 056,00

Helse- og omsorgsdepartementet

Resultatområde 73 Levekår og sosiale tjenester

73.1 Lov om sosiale tjenester

Konferer embetsoppdrag under Arbeids- og inkluderingsdepartementets hjemmeside.

Resultatområde 75 Habilitering og rehabilitering

75.1 Habilitering og rehabilitering – nasjonal strategi

Fylkesmannen har gjennomført en kartlegging av koordinerende enheter i kommunene. De fleste kommunene har koordinerende enhet, og størrelsen på enhetene gjenspeiler kommunestørrelsen.

Vi har ikke blitt forespurt fra direktoratet om å bidra til gjennomføring av prosjekter og tiltak i arbeidet med habilitering- og rehabiliteringstilbud til unge med kroniske sykdommer og funksjonsnedsettelse og til synshemmede.

Vi har hatt samarbeid med NAKU på fagsamlinger hvor de har informert om arbeidet sitt og vi benytter oss av hjemmesidene for å øke fokuset på utvikling av tjenester til personer med utviklingshemming. Videre har vi lagt vekt på å formidle om ulike e-læringsprogrammer. Vi har lagt frem og delt ut informasjon og utviklingsprogrammet på flere samlinger og sendt det ut til hjelpeverger/pårørende når vi har fått henvendelser om tjenestetilbudet til personer med utviklingshemming. Fylkesmannen har holdt kurs for tjenesteytere som jobber med personer med utviklingshemming i flere kommuner og har da lagt vekt på tjenestetilbudets innhold med fokus på aktiviteter, kosthold/ernæring og fysisk aktivitet. Vi har også formidlet lettleste bøker som fremmer sunt kosthold og aktivitet.

75.2 Barn med nedsatt funksjonsevne og deres familier

Vi hadde også i år et oppfølgingsseminar etter TaKT for ansatte i kommunene i Buskerud, spesialisthelsetjenesten og andre interesserte. På samlingen hadde vi innlegg fra Magdalena Hernes, forelder og Kenneth Larsen, Regionalt fagmiljø for autisme om "En beskrivelse av hvor viktig det er med tidlig identifisering og tidlige opplæring for små barn med autismeforstyrrelser", Mona Asbjørnslett, Høgskolelektor fakultet for helsefag ved Høgskolen i Oslo og Akershus om "Vanlige barn med fysiske funksjonshemminger" Ive L. Gundersen og Anette Akselsen, Lier kommune om "Prosjekt frisk fritid". Helsedirektoratet informerte om erfaringer fra prosjekt Familieveiviser sammen med Tone Åker, tidligere prosjektleder på Oslo Universitetssykehus og Guri Sissel Breiehagen og Torunn Jørgensen fra Ål kommune avsluttet dagen med prosjektet "Engasjerte og gledesfylte dager i skule og bustad". En innholdsrik dag med gode eksempler fra praksis og relevant forskning og informasjon til inspirasjon for deltakerne.

75.3 Unge personer med nedsatt funksjonsevne i alders og sykehjem

På oppdrag fra Helsedirektoratet utførte Fylkesmannen våren 2011 en undersøkelse om antall beboere under 50 år som hadde fast plass i sykehjem/aldershjem i Buskerud. I 2011 dreide dette seg om fem personer, hvorav fire ikke hadde ønske om annet bosted. En av beboerne ønsket seg egen bolig. Saken med drøftet med aktuelle kommune, og redegjørelse sendt Helsedirektoratet i mai 2011.

Resultatområde 76 Kvalitet og samhandling

76.1 Samarbeid mellom 1. og 2.linjetjenesten

Fylkesmannen er kjent med at det har vært gjennomført et stort arbeid i kommunene for å være best mulig rustet når Samhandlingsreformen skulle iverksettes. Det er blitt utarbeidet samarbeidsavtaler på flere nivå og områder mellom kommunene og Vestre Viken HF. Fylkesmannen er kjent med at Vestre Viken HF og de 26 kommunene i kommunehelsesamarbeidet skrev under en samarbeidsavtale i oktober 2010. Avtalen innebar at det ble iverksatt en omfattende prosess med bred involvering for å utarbeide avtaler om inn- og utskrivning av pasienter både i somatikk og psykisk helse / rus. I den forbindelse er det etablert møtестrukturer mellom kommunene og Vestre Viken med et overordnet samarbeidsutvalg bestående blant annet av flere rådmenn og toppledelsen i Vestre Viken. Fylkesmannen har etablert faste møter med ledelsen i Vestre Viken HF. Tilsynssaker, råd og veiledning på systemnivå vil være hovedtema på møtene.

76.2 Individuell plan

Fylkesmannen i Buskerud har gjennom landsomfattende og egeninitierte tilsyn vurdert kommunenes arbeid med individuell plan. Individuell plan har også vært tema under flere nettverksmøter i kapittel 4 og 4A i sosialtjenesteloven i 2011. Individuell plan tas med i opplæringstiltak relatert til kap 4A i sosialtjenesteloven.

Individuell plan og koordinerende enhet har vært tema på kommunebesøk.

Høsten 2011 arrangerte vi et nettverksmøte for systemansvarlig for individuell plan i kommunene. Dagen startet med en gjennomgang av fylkesmannens oppdrag og informasjon om vårt oppdrag om å være pådriver for bedre samarbeid på tvers av sektorer og nivåer i arbeidet med individuelle planer og da særlig rettet mot arbeidet med barn og unge i utdanningsforløp. Det var gode innlegg fra to kommuner. Denne gangen Drammen og Kongsberg, før Helsedirektoratet ved Sigrunn Gjønnes informerte om siste nytt på området. Spesialisthelsetjenesten deltok også med et innlegg på nettverksmøtet. Kommunene hadde erfaringsutveksling i hvordan de organiserte og

gjennomførte arbeidet i gruppearbeid. Deltakerne ga svært gode tilbakemeldinger på dagen. Det ble vurdert at det er behov for et årlig møte.

Sosial- og familieavdelingen har behandlet en klage knyttet til individuell plan i 2011 og vi har fått noen henvendelser om at arbeidet med individuell plan ikke er iverksatt. Vi har også en tilsynssak på området som ikke er avsluttet.

Videre har Fylkesmannen vært i dialog med prosjektleder hos Fylkeskommunen om prosjektet "Ny giv" og ønsker å få til et samarbeid for å bidra til bedre overganger og oppfølging i skolen med individuell plan som arbeidsverktøy.

Noen få kommuner arbeider fremdeles med å forankre systemansvaret for individuell plan. De fleste har koordinerende team som er forankret hos rådmannen. Noen få har organisert koordinerende enhet i to/ flere forskjellige enheter, ut i fra hvem som er målgruppen. De fleste kommuner har forankret prosedyrer for arbeidet med individuell plan i kvalitetssystemer. Noen oppgir at rutinene er under utarbeidelse og at de vurderes oppgradert.

Viser forøvrig til resultatområde 88.2 Rusmiddelarbeid og 87.7 Psykisk helsearbeid i kommunene.

76.3 Nasjonal strategi for kvalitetsforbedring i sosial- og helsetjenesten

Det er etablert faste møtepunkter med Vestre Viken HF. Forbedring og implementering av styringssystemer er gjengangere på disse møtene. Dette gjelder både innføring av nytt journalsystem i foretaket, samt gjennomgang av strategiplan og risikovurderinger.

76.5 Felles digitalt nødnett

Det er etablert møter med alle kommuneoveleger i alle kommunene. Møtene gjennomføres to ganger i halvåret, og Nødnett er et av flere tema som blir belyst. Søndre Buskerud har vært et av områdene som har samlokalisert 110, 112 og 113. FM har bistått/ fulgt med på dette gjennom hele året. Buskerud er i fase 2 når det gjelder utbyggingen av digitalt nødnett. FM har deltatt i møter med helsedirektoratet om dette temaet.

Resultatområde 77 Andre oppdrag

77.1 Helsemessig og sosial beredskap

I forbindelse med hendelsen 22. juli ble deler av alle kommunale og helseforetakets beredskapsplaner iverksatt i praksis. Dette i henhold til overordnet nasjonal helse- og sosialberedskapsplan. Buskerud ble hardt rammet i forbindelse med tragedien i Oslo og på Utøya. Ca 1/2-parten av 21 kommuner ble berørt og personell fra fylkesmannen var involvert fra dag 1. Det ble avholdt jevnlig møter med alle kommunene utover sensommeren og høsten og FM hadde ansvaret for å følge opp kommenens oppfølging av de involverte. Oppfølgingen og meldeplikten inn til Helsedirektoratet og Helse- og omsorgsdepartementet ble også fulgt i henhold til de sentrale føringer.

Det ble planlagt fem varslings- og samhandlingsøvelser der to ble avholdt og tre ble ikke avholdt på grunn hendelsene 22. juli. FM har også iverksatt tiltak for å oppdatere atomberedskapsplanverk på atomberedskap.no.

77.2 Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Vi har i 2011 ikke registrert saker med det aktuelle tema.

Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMBU	0	0
Sum	0	

77.3 Særfradrag

I mange av sakene nektes fradraget fordi det offentlige norske helsevesen i utgangspunktet kan tilby behandling og at skattyter ikke kan dokumentere at ventetiden har vært urimelig lang.

Også i de tilfellene skattyter har vært i kontakt med fastlege før oppstart av behandling, mangler dokumentasjon. Resultatet for pasientene er at rettighetene til helsehjelp, vurdering og fritt sykehusvalg (pasientrettighetsloven kap 2) faller bort. Videre faller også retten til særfradrag bort, fordi skattyter ikke kan dokumentere manglende behandling/ lang ventetid i det offentlige (forskrift til § 6-83 annet ledd datert 14.04.88 § 2 punkt b).

I flere av sakene har fastlegen i ettertid utarbeidet et brev som skattyter har lagt ved selvangivelsen. Fastlegen anbefaler/ går god for den private behandlingen. Etter Fylkesmannens oppfatning er dette ikke et brev som dokumenterer at vilkåret i forskriften § 2 punkt b og § 4 er oppfylt. Denne lovforståelsen er opprettholdt av Helsedirektoratet.

Særfradrag for utgifter til behandling utenfor den offentlige helsetjenesten. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid.

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMBU	57	
Sum	57	

77.4 Førerkortsaker

Antall saker er inndragninger pluss dispensasjoner, gjennomsnitt saksbehandlingstid gjelder dispensasjonssaker.

Løpende saksbehandling vedr. dispensasjonssøknader og anmodning til politiet om inndragning etter melding fra helsepersonell. Løpende råd og veiledning til førerkortinnehavere, til helsepersonell, til politi og veimyndigheter. Orientering til helsepersonell ved foredrag.

Antallet saker har steget betydelig de siste årene. Restansesituasjonen er under kontroll, men vi er svært sårbare for fravær, sykdom osv. Økningen i antall ferdigbehandlede saker fra 2008 til 2011 er på 56 %, og fra 2010 til 2011 er den på 20 %

Førerkort. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMBU	1893	27
Sum	1893	

77.5 Pasientjournaler

Sakene dreier seg om utlevering av pasientjournaler fra oppbevarte legearkiv.

Sakene behandles fortløpende med kort saksbehandlingstid.

Pasientjournaler. Antall saker.

Embeter	Antall
FMBU	6
Sum	6

77.6 Rett til trygderefusjon

Ingen rapportering i henhold til Embetsoppdraget

77.7 Felles barnevern, sosial og helsemelding

Det ble, av kapasitetshensyn og ut i fra en prioritering av arbeidsoppgavene, i 2011 ikke skrevet Tilsynsmelding/

felles Helse- og omsorgsmelding for 2010.

Dette vil heller ikke bli prioritert i 2012 (for 2011).

Det er embetets vurdering at Årsrapporteringen dekker behovet for en oppsummering av foregående år på tilstrekkelig vis.

77.8 Rettssikkerhet ved ytelse av helsehjelp med hjemmel i pasientrettighetsloven kap. 4A

Det har vært avholdt to samlinger der representanter fra helsetjenesten var invitert til gjennomgang av bestemmelsene i pasientrettighetsloven kapittel 4A samt erfaringsutveksling. Det har videre blitt gitt utstrakt råd og veiledning per telefon og på e-post både til spesialisthelsetjenesten, kommunene og tannhelsetjenesten. Det er også gitt skriftlig veiledning i tilbakemeldingene som er gitt til vedtakene som vi har mottatt. Vi ser at det har vært et større behov for systematisk opplæring i enkelte kommuner enn det vi dessverre har hatt kapasitet til i 2011.

I 2011 mottok vi 165 underretninger om vedtak etter pasientrettighetsloven kapittel 4A som er blitt etterprøvd. Vi har kun mottatt tre klager for hele 2011.

Resultatområde 83 Folkehelsearbeid

83.1 Folkehelsearbeid generelt

Informasjons- og kommunikasjonstiltak vedr nye forventninger og endret ansvar for kommunene knyttet til implementering av samhandlingsreformen og nye helselover har vært et gjennomgående hovedtema i det regionale folkehelsearbeidet i 2011. Vi har brukt mye tid og ressurser på høringsarbeid og prioritert egen deltakelse på statlige myndigheters ulike samlinger og kompetansetiltak vedr nytt helselovverk. Vi har også lagt ned mye arbeid i å definere Fylkesmannens rolle og oppgaver ved innføring av samhandlingsreformen og ny folkehelselov, og blant annet deltatt i arbeidsgruppen som ble nedsatt av Hdir om dette.

Fylkesmannen og fylkeskommunen har opprettholdt den tidligere styringsgruppen, nå kalt samarbeidsgruppen, for regionalt folkehelsearbeid og satser på god samordning i sitt arbeid med å bistå kommunene i sin organisering og videre utvikling av lokalt folkehelsearbeid.

Både hos Fylkesmannen og i fylkeskommunen har det vært fokus på opplæring i regional og kommunal planstrategi hvor også ivaretagelse av folkehelse og oversikt over helsetilstanden har vært inkludert i veiledningen. Fylkeskommunen melder tilbake (i etterkant av sine samlinger med kommunene) at planleggerne nå begynner å få god kunnskap om de nye bestemmelsene i plan- og bygningsloven og folkehelseloven knyttet til samfunnsplanlegging. De har så langt fått få henvendelser vedr nytt regelverk. Da Fylkesmannen har hatt få kommuneplaner inne til høring siste halvåret, som følge av valget og etterfølgende kommunalt planstrategiarbeid, gjenstår det for oss å se om det nye regelverket mht folkehelsearbeid og kommuneplanlegging er forstått og blir brukt.

Implementeringsarbeidet (samhandlingsreformen/folkehelseloven) i 2011 startet med Storefjellkonferansen i mars – der flere foredrag var rettet direkte mot kommunenes politiske og administrative nivå og tjenesteledelse. Nærmere 200 deltakere fra alle kommuner i fylket, fylkeskommunen, Fylkesmannen, frivillig sektor m.m. var til stede. Se program for konferansen her: <http://www.fylkesmannen.no/enkel.aspx?m=1093&amid=3484857>

Fylkesmannen følger opp den forberedende delen av implementeringsarbeidet vedr ”folkehelsespoet” av samhandlingsreformen fra 2011 med årets Storefjellkonferanse, som arrangeres 15.- 16. mars 2012. Programmet i år legger bred vekt på de nå gjeldende bestemmelsene i nytt helselovverk med relevans til folkehelse og folkehelsearbeid, og praktisk oppfølging av disse. Se program for årets konferanse her: <http://www.fylkesmannen.no/fagom.aspx?m=1093&amid=3556016>

Andre kommunikasjons- og kompetansetiltak i 2011 hvor samhandlingsreformen og nye helselover har vært på

dagsorden er:

- Samling for ordførere og rådmenn
- Dilalogmøter med kommuneoverleger
- Nettverkssamlinger for folkehelsekoordinatorer og frisklivsledere
- Den årlige Helse- og omsorgskonferansen
- I ulike møter med kommuneledelsen – Dialogmøter
- Via høringsuttalelser til kommuneplaner
- I møter med kommuneplanleggere – Planforum
- Videreutdanning i *Folkehelsearbeid – helse i kommunal planlegging 2011/2012* ved HiBu

I tillegg til disse arenaene har Fylkesmannen fulgt opp informasjons- og pådriveransvaret ved eksempelvis å bidra med fagstoff om folkehelseoven og tipshefte om helse og kommuneplanlegging til nyhetsbrev for kommuneplanleggere (gis ut av fylkeskommunen x 4/år), benyttet interne møteplasser i embetet for bekjentgjøring og felles ansvarliggjøring av ulike oppdrag overfor kommunene (Folkehelseovalen, Planovalen, Rådgiverforum, Ledermøter, hjemmesiden) m.m. og ellers videreformidlet en mengde kompetansetilbud om samhandlingsreformen i regi av andre aktører (HOD, Hdir., KS, Fhi, ulike kommunesamarbeid, private aktører, spesialisthelsetjenesten etc.)

Samhandlingsmidlene spesielt: Fylkesmannen har ikke gjort noen formell henvendelse til kommunenes administrasjon vedr bruk av samhandlingsmidler dette året, men som nevnt i rapporteringen under 84.8 har vi i via ulike samlinger for fagpersonell skaffet oss et bilde av status. Vi kan ikke komme med noen konkrete eksempler på at de økte rammetilskuddene, gitt kommunene i 2011, har ført til økt aktivitet eller nye tiltak innen forebyggende tjenester. En svært vanlig tilbakemelding fra folkehelsekoordinatorer, frisklivsledere og kommunehelsetjenesten vdr samhandlingsmidlene er at så lenge midlene ikke øremerkes for bruk til forebyggende tiltak, vil de ha liten innflytelse på bruken av dem. Flere i nettverket forteller at de har fremmet søknader (innen friskliv og eller tiltak i helsestasjoner) med referanse til samhandlingsmidlene, men at disse søknadene enten har blitt blitt avslått eller forblitt ubesvarte.

På tross av ovennevnte er det likevel ikke slik at folkehelsearbeidet ikke er i positiv utvikling. Forskjellene i antall tiltak og graden av politisk forankring i plansystemet, systematikk i arbeidet, organisering og samordning av tiltakene varierer fortsatt svært fra kommune til kommune, men stadig flere kommuner viser en tydeligere retning på hvordan de vil satse innen det helsefremmende og forebyggende arbeidet. Kilden til disse inntrykkene er møter og samlinger vi har hatt med fagpersonell, mottak av søknader knyttet til utlysning av ulike tilskuddsmidler og kommuneplaner.

Folkehelsearbeid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMBU		
Sum	0	

83.2 Miljørettet helsevern

I 2011 behandlet Fylkesmannen 1 klage på vedtak etter kommunehelsetjenesteloven § 4a-12. Fylkesmannen opprettholdt kommunens vedtak. Saksbehandlingstiden var 9 uker.

I 2011 ble det gitt innspill til 14 kommuneplaner/delplaner, herunder planprogram og konsekvensanalyser. I 5 tilfelle har vi varslet innsigelse. Alle sakene har så langt løst seg i planprosessen.

Fylkesmannen har i 2011 ikke hatt tilstrekkelige ressurser til å styrke rollen som kompetanseorgan i veiledningen overfor kommunene. Det har heller ikke vært tilstrekkelige ressurser til aktivt samarbeid med relevante aktører i oppfølgingen av det miljørettede helsevernet, herunder rådgivning og tilsyn med skoler og barnehager.

83.3 Ernæring, fysisk aktivitet, tobakk og seksuell helse

Friskliv: Fylkesmannen og fylkeskommunen har samarbeidet mht målet om flere frisklivssentraler i Buskerud. Herunder kan nevnes implementering av veilederen, ulike oppfordringer til kommuneledelse og tjenesteledere, løpende informasjon på hjemmesidene, som tema i den tidligere nevnte *Tilstandsrapporten*, i dialogmøter med kommuneledelsen, på nettverkssamlinger, kurs og konferanser og i uttalelser til kommuneplaner. Vi appellerer sterkt til deltakelse på nasjonale samlinger og konferanser om friskliv og levestilendring (Ålesund i febr. 2011 og Stavanger nylig), og gir kursstøtte til kommuner som ønsker mer kompetanse og ny inspirasjon til lokal satsing. Det er avholdt samlinger for "Friskliv Ung" – nettverket, og i mai 2011 arrangerte Buskerud i samarbeid med Nordland en todagers konferanse for kommuner som har frisklivssentral eller som ønsker å etablere en. Ideutveksling, videreutvikling av tilbud, kunnskapsbasert praksis og forskningsresultater så langt var viktige temaer her. Frisklivssentralene i Drammen, Modum og Eiker har stadig "hospitanter" og andre former for besøk fra kommuner som ønsker å skaffe seg kunnskap om hvordan de kan samordne og drive sin frisklivssatsing.

Ellers har vi i 2011 arrangert Bra Mat – kurs og kurs i motiverende intervju (MI) for kommuneansatte, og flere fra frisklivssentraler og kommunehelsetjenesten i Buskerud har deltatt på røykesluttlederkurset til Hdir.

De ulike tiltakene har så langt ikke ført til oppstart av flere frisklivssentraler det siste året, men vi erfarer at stadig flere kommuner nå opplever seg som "snart klare" og har beveget seg litt videre i prosessen mot etablering. Det er fortsatt kommunene Drammen, Modum, Øvre – og Nedre Eiker, Sigdal, Krødsherad, Nore- og Uvdal, Gol, Hol, Ål, Hurum, Flå og Hemsedal som har frisklivssentral, mens kommunene Lier, Kongsberg, Hole og Røyken melder om at de er i prosess. Målet er å få et par av "prosesskommunene" videre i løpet av 2012.

Alle frisklivssentralene tilbyr trening på resept og veiledning innen kosthold og evt tobakkbruk (individuell eller i gruppe). Mange sentraler tilbyr også styrketrening for eldre, spesielle tiltak rettet mot lokale arbeidsplasser ("*Frisk i arbeid*", "*Aktiv kommunalt ansatt*"), innvandrergrupper, gruppetimer eller ulike "aktivitetspakker" og ernæringskurs for inaktive barn og unge og deres familier m.m. Sigdal, Drammen, og Eiker-kommunene har egne frisklivsstiltak rettet mot barn og unge (*Aktiv Ung, Frisklivsresept UNG og Helse og livsstil – Ung*). Personell i frisklivssentralene er også viktige ressurspersoner i pådriverarbeidet rettet mot skoler og barnehager. Her kan nevnes "Aktiv 365", Aktivitetslederkurs for ungdomsskoleelever, Aktiv skolevei/barnehagevei, differensierte gymtimetilbud etc. Da mange av trening på resept-deltakerne også har psykiske helse-plager, inngår også arbeid med lettere former for psykisk helse - problematikk i sentralene. Tilbakemeldingene fra frisklivspersonellet er at dette er krevende, og behovet for kompetanse (eks. KID-kurs) er betydelig. Noen frisklivsansatte har skaffet seg KID-opplæring.

Det er ikke slik at det i kommuner uten frisklivssentral ikke finnes gode frisklivstiltak: Lier kommune satser aktivt på friskliv eldre med hele fem styrketreningstilbud i kombinasjon med ulike andre fallforebyggende prosjekter. Lier har også lang tradisjon innen satsing på tilpassede tiltak overfor barn og unge med funksjonsnedsettelse, og de er en kommune med flere "Inn På TUNET – gårder".

Stadig flere kommuner etablerer også gode avtaler med lokale lag og foreninger (Drammen og omegn turistforening, LHL, Kreftforeningen m. flere) om for eksempel tur- og stavganggrupper for eldre, ulike aktivitetstilbud/turer for ikke-vestligfødte innbyggere/innflyttere, tilrettelagte tilbud til barn fra vanskeligstilte familier og flyktninger etc. Modum, Ringerike og Øvre Eiker er kommuner som prøver ut *Aktivitetskortet* (Øvre Eiker) og *Likemannskortet* (Ringerike) samt har anskaffet *Utstyrssentral* (Modum, Ringerike m. flere.) for å kunne gi barn og ungdom fra ressursvake familier økt mulighet til fysisk aktivitet og sosial utfoldelse. Kortene og utstyrssentralene er eksempler på hvordan kommunen, idrettslag og næringslivet (badeanlegg, alpinanlegg, kinoer) går sammen om å utvikle tiltak for alle (uavhengig av familiens ressurser) – og særlig for barn/unge som står i fare for å utvikle livsstilssykdommer og/eller sosial ekskludering.

Eks. på andre tiltak rettet mot livsstilsendring barn og unge: Buskerud fylkeskommune er sammen med Østfold, Vestfold og Telemark fylkeskommuner og HiVe med i forskningsprosjektet "**Helsefremmende videregående skoler**". Fire pilotskoler i Buskerud er plukket ut for å prøve ut/forske på ulike tiltak innen fysisk aktivitet (i og utenfor skoletid), ernæring (sunne kantiner og skolefrokost m.m.) og psykisk helse (VIP, fagdager for personell i skolene, utvikle informasjonsverktøy om ungdom og psykisk helse etc.) og disses effekt på trivsel, livsstil og læring.

Som nevnt under 8.4.8 satser noen kommuner på gode og velorganiserte tiltak i sine skoler og barnehager (daglig, ekstra fysisk aktivitet, gratis frukt og grønt, sunne kantiner/matsservering, FRI og andre skoleprogram), og har dette forankret i sin kommuneplan, men graden av innsats og organiseringen av folkehelsearbeidet i skoler og barnehager er fortsatt svært varierende mellom kommunene i fylket og også innen skoler i en og samme kommune.

Tobakk: Fylkesmannen deltar i Helsedirektoratets annonseordning, og følgende kommuner har hatt tilbud om røykesluttkurs i 2011: Drammen, Sigdal, Gol/Hallingdal og Modum. Samtlige har slitt med å få deltakere, men

har kjørt kursene selv med bare 2-3 deltakere. For mer informasjon om røykesluttkurs, tiltak på VTD etc. viser vi til kartleggingen vi utførte på vegne av Hdir høsten 2011. FRI-programmet: Vi har drevet påvirkning til økt påmelding i skolene via e-poster til ulike nettverk, via hjemmeside, i høringsuttalelser og i møte med kommunehelsetjenesten, men har på tross av dette ikke kommet høyere enn 48 % i vår totaldeltakelse for skoleåret 11/12.

Annen satsing på tobakkforebygging overfor barn og unge: Tilskuddsmidlene for 2011 har blitt brukt til videre arbeid med tannhelsetjenestens kartlegging av tobakkbruk og miniintervensjonsarbeid blant 13- 19 åringer i tannklinikene. I februar 2011 arrangerte fylkestannhelsetjenesten, med støtte fra Fylkesmannen, en fagdag om folkehelse, tobakk og tannhelse for alle i den offentlige tannhelsetjenesten. Der fikk alle ansatte i klinikene kunnskap om tobakkbruk og helse (Hdir), et ”verktøy” for kartlegging av røykevaner i konsultasjonene med ungdom og kunnskap om miniintervensjon som metode m.m. Tobakkprosjektet skal gå over tre skoleår, og kom i gang i mars 2011. Det foreligger tall fra perioden mars – des. 2011. De kan skaffes på forespørsel til fylkestannhelsetjenesten – Buskerud fylkeskommune. Kartleggingen er et ledd i vår satsing på oversikt over faktorer som påvirker helsetilstanden i fylket. Vi ønsker å se om det kan være noen sammenheng mellom dalende interesse for tobakkforebygging i skolen (FRI) og faktisk tobakkbruk blant ungdom i skolealder - i årene fremover. Ungdom i vdg (16 – 19 år) ble spurt om tobakkvaner i Ungdomsundersøkelsen 2010.

I følge Buskerud fylkeskommune har det ikke vært spesielt fokus på tobakkforebygging eller røykelutt i pilotskolene (nevnt over) eller i de øvrige videregående skolene i 2011.

Seksuell helse: Tilskuddsmidlene (Handlingsplan mot uønsket svangerskap og abort – strategier for bedre seksuell helse) for 2011 (300.000,-) gikk til ulike tiltak for ungdom i Drammen, Ringerike, Øvre og Nedre Eiker og Kongsberg. På tross av våre oppfordringer til alle kommuner om å søke støtte til tiltak, er det gjerne de samme kommunene som søker. Stikkord i søknadene for 2011 var opprettelse av tilbud til gruppen yngre voksne (20 – 25 år), drift av guttegrupper og jentegrupper, økt tilgjengelighet til SOI-testing, undervisningsopplegg for ungdom med spesielle behov og ikke-vestlige kulturer, gratis kriseprevensjon, gratis langtidsvirkende, reversibel prevensjon til særlig utsatte jenter, innkjøp av litteratur og diverse informasjonsmaterieell og ulike tiltak overfor rusen. I tillegg har Drammen smittevernkontor fått støtte til markering av Verdens AIDS-dag og nettverket av personell i ungdomshelsestasjonene (for hele fylket) har fått støtte til reaktivering av sin møtevirksomhet og avholdelse av faste temadager om seksuell helse. Tilrettelagte tiltak overfor ungdom med nedsatt funksjonsevne: I tillegg til at tiltak overfor særlige sårbare grupper blir prioritert i tilskuddsforvaltningen (nevnt over), har vi også fokus på disse områdene når vi er på tilsyn (både stedlige og systemrevisjoner) og har samlinger og kurs for tjenesteytere som jobber med personer med utviklingshemming. I løpet av året har vi konkret informert om lettest litteratur for personer med utviklingshemming og vi har formidlet spesielt om Håndbok om ”Utviklingshemming og seksualitet. Forebygge og håndtere overgrep” som er utarbeidet av ansatte ved Habiliteringstjenesten og Fylkesmannen i Finnmark. Dette området vil vi ha ytterligere fokus på i året som kommer. Det har også blitt lagt ut informasjon om temaet på våre nettsider.

83.6 Smittevern

Fylkesmannen har mottatt meldinger om varsel om utbrudd av smittsom sykdom etter MSIS-forskriften §§ 3-3 og 3-4 gjennom Folkehelseinstituttets varslingsystem Vesuv. Likeledes er det mottatt meldinger om varsling av enkelttilfeller av meldepliktig smittsom sykdom etter MSIS-forskriften § 3-2. Ingen av disse meldinger har krevd noen særskilt oppfølging fra Fylkesmannens side. Ellers har det ikke vært andre spesielle situasjoner på smittevernområdet i 2011.

Det har ikke vært mottatt og behandlet saker etter lov om smittevern.

Forrige fylkesvise smittevernkonferanse ble avholdt i 2008 sammen med Fylkesmannen i Telemark. Fylkesmannen i Buskerud har heller ikke i 2011 hatt ressurser til å prioritere initiativ til ny slik konferanse. Smittevern har i 2011 ikke vært eget tema på regelmessige møter med helsepersonell i fylket.

Det har heller ikke vært tilstrekkelige ressurser til å ta initiativ for å bistå aktivt i arbeidet med smittevernplaner i kommuner og helseforetak eller i utarbeidingen av retningslinjer for lokal tilpasning for smittevernet i institusjoner. Det er imidlertid heller ikke mottatt ønsker om dette. Fylkesmannen har bidratt til å forsøke å øke andelen av deltakende sykehjem i prevalensundersøkelsen høsten 2011 ved direkte henvendelse om saken til alle kommuneoverlegene. Resultatet av dette foreligger ennå ikke.

Resultatområde 84 Primærhelsetjeneste

84.1 Allmennlegetjenesten inkludert fastlegeordningen

Kommunene varierer også i 2011 fra å ha kommuneleger i meget velfungerende kommunelegefunksjon - med stor aktivitet iht intensjonene i kommunehelsetjenesteloven - til kommuneleger i brøkdelsstillinger med begrenset innsats.

Fylkesmannen har også i 2011 fulgt kommunelegene særskilt opp, og har blant annet avholdt et dialogmøte på høsten med godt fremmøte fra både heltids- og deltids kommuneleger med innledere fra både HOD og Hdir. Hovedtema var kommunelegenes rolle før, under og etter implementering av samhandlingsreformen. Slike dialogmøter planlegges videreført i 2012.

Fylkesmannen har også i 2011 i tillegg deltatt på "Kommunelegeforum", som er kommunelegenes eget samarbeidsforum i Buskerud. Temaer på disse møter er blant annet kommunelegefunksjonen, miljørettet helsevern, smittevern og beredskap. Også involverte kommunelegers arbeid i akuttfasen etter Utøya-massakren har vært behørig drøftet.

Fylkesmannen har ikke deltatt/hatt møter med lokale samarbeidsutvalg (LSU), men vi er ikke kjent med at kommuner ikke har LSU eller har LSU som ikke fungerer.

Det er i 2011 ikke behandlet nye saker vedrørende søknad om nye kommunale legehjemler. Det er imidlertid enkelte kommuner som har hatt dårlig kapasitet i fastlegeordningen, men det er i disse kommuner i løpet av året jobbet med tilsetning i tidligere tildelte nye hjemler.

Det er ikke kommet søknader om innvilgelse av midlertidig dispensasjon fra fastlegeordningen i 2011.

84.2 Turnustjeneste

Fylkesmannen i Buskerud har sammen med Fylkesmennene i Vestfold og Telemark arrangert kurs vår og høst i akuttmedisin og off. helsearbeid for turnuslegene. 36 turnusleger fra Buskerud har deltatt på kursene.

Det er også arrangert 2 kurs for turnusfysioterapeuter og kiropraktorer. 10 turnusfysioterapeuter har deltatt på kursene.

Det er ikke avholdt kurs for turnusveiledere i 2011.

84.3 Klagesaksbehandling etter lov om helsetjenesten i kommunene, pasientrettighetsloven og lov om sosiale tjenester

Fylkesmannen behandlet i 2011 91 saker som gjaldt klage på vedtak om tjenester etter lov om sosiale tjenester. Av disse ble 16 saker opphevet, 23 ble omgjort, 40 ble stadfestet og 12 ble avvist. Når det gjaldt sosialtjenesteloven kapittel 4 hadde vi et stort fokus på at sakene i minst mulig grad skulle oppheves; i overensstemmelse med veileder fra Helsetilsynet.

Helsetilsynet i Buskerud behandlet 5 rettighetsklager etter khl § 2-4, jf § 2-1 første ledd i 2011. Antall rettighetsklager etter prl § 2-1, primærhelsetjenester, var totalt 3, mens tilsvarende klager knyttet til spesialisthelsetjenester var 6. Det ble også behandlet 2 klager på rett til medvirkning etter prl § 3-1. Av det totale antall rettighetsklager etter helselovgivningen (16 saker) fikk 7 helt eller delvis medhold i klagen.

84.4 Helsetjenesten til innsatte i fengsel

I Buskerud har vi 3 fengsler, Drammen fengsel, Ringerike fengsel og Hassel fengsel.

Jf. kartlegging i 2011:

Fengselshelsetjenesten drives som en del av den ordinære kommunale helsetjeneste, organisert henholdsvis under Kommunelege, Helseavdeling og enhet rus og psykiatri. Det samarbeides med Spesialisthelsetjenesten, spesielt DPS, og ett fengsel har ansatt egne spesialister innen nevropsykologi og psykiatri. Samarbeidet er organisert på ulike måter i de forskjellige fengslene. Enten henvises det i enkeltsaker eller behandlerne er tilstede faste dager i uken. Rusmiddelmisbruk og psykiske lidelser er som kjent vanlige problemstillinger for innsatte i fengsel. Alle fengsler oppgir å ha avtaler med spesialisthelsetjenesten. Ved behov for tverrfaglig og/ eller interkommunal samhandling, både før og ved løslatelse, varierer praksis, noe som kommer av forskjeller i kommunene de innsatte bor i. Sosialkonsulent, Nav, og Kriminalomsorgen arbeider ofte sammen med helsetjenesten i sakene. Det rapporteres at alle innsatte får informasjon om rettigheter knyttet til individuell plan når de kommer i kontakt med helsetjenesten i fengselet. Det erfarer dog at mange innsatte ikke er interessert i å søke om ip. Ett fengsel har mange fanger som sitter i varetekt, de overlater derfor arbeidet med etablering av ip til nettverket i kommunen. De europeiske fengselsreglene implementeres noe ulikt; fra at ansatte i fengselshelsetjenesten var noe usikre til at de ble gjort kjent via samarbeid med direktorat og Helsebibliotek/ samarbeid med andre helsetjenester. Reglene implementeres også via lovverk og veileder IS 1190.

84.5 Helsetjenestetilbud til asylsøkere, flyktninger, familiegjennforente og direktebosatte overføringsflyktninger

Informasjon om kommunikasjon via tolk for ledere og personell i helse- og omsorgstjenestene er lagt ut på hjemmesiden og sendt pr e-post til aktuelle kontaktpersoner i hver kommune (innenfor helse- og omsorgsfeltet/ Nav).

Det er gitt informasjon om IS-1022 (2010), veileder om helsetjenestetilbudet til asylsøkere, flyktninger og familiegjennforente, til kontaktpersoner i kommunene og på våre nettsider.

Ansatte i kommunene/ asylmottak fikk invitasjon til gratis konferanse om kjønnslemlestelse avholdt i Larvik. Det deltok ca 40 personer fra Buskerud på konferansen. Konferansen var et samarbeid mellom RVTS sør, Bufetat region sør, Fylkesmannen i Buskerud, Fylkesmannen i Vestfold og Fylkesmannen i Telemark.

Se også rapportering 84.8 og 84.10.

84.6 Helse- og omsorgstjenester i et flerkulturelt samfunn

Buskerud er et fylke med stort innslag av innbyggere med bakgrunn fra andre kulturer. Særlig i nedre del av fylket har kommunene Drammen, Nedre Eiker m.fl. bred erfaring gjennom mange år i å tilrettelegge tjenestetilbudet for et flerkulturelt samfunn.

Det er fylkesmannens inntrykk at kommunene nå ikke opplever utfordringer rundt dette som er større enn at de klarer å takle det rimelig greit. Informasjonsmaterieell til publikum foreligger på ulike språk i de kommuner som er i behov av det. Der hvor spørsmål dukker opp, har fylkesmannen gitt råd og veiledning.

Fylkesmannen har sendt ut informasjon om den nye veilederen "Om bruk av tolk i helse- og omsorgstjenesten".

84.7 Helsetjenestetilbud til personer utsatt for seksuelle overgrep eller vold i nære relasjoner

Buskerud har ett overgrepsmottak lokalisert ved Legevakta for Drammensregionen IKS. Tilbudet omfatter alle 21 kommuner i fylket + 2 kommuner i Vestfold og en kommune i Oppland, med et totalt befolkningsgrunnlag på ca 268 260 innbyggere

Alle kommuner benytter seg av tilbudet. Mottaket samarbeider også med Politi, Sosial vaktjeneste, Bris (interkommunalt kompetanse- og støttesenter mot seksuelle overgrep), Alternativ til vold og spesialisthelsetjenesten (Ullevål universitetssykehus, Drammen-, Ringerike- og Kongsberg sykehus). Mottaket samarbeider også med NKVTS (Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisert stress), RVTS (Regionale ressursentre om vold, traumatisert stress og selvmordforebygging) og NKLM (norsk kompetansesenter for legevaktsmedisin).

84.8 Helsestasjons- og skolehelsetjenesten

Helseavdelingen ved folkehelserådgiver har et tett samarbeid og god kommunikasjon (begge veier) med alle lederne av helsestasjons- og skolehelsetjenesten i fylket. Helsestasjons- og skolehelsetjenesten blir sett på som en sentral og naturlig aktør i folkehelsearbeidet innen temaene ernæring, fysisk aktivitet, tobakk, seksuell helse, rusforebygging og psykisk helsearbeid overfor barn og unge. I tillegg er helsestasjons- og skolehelsetjenesten en naturlig samarbeidspartner i arbeidet mot kjønnslemlestelse, vold i nære relasjoner, arbeid mot tvangsekteskap, ”oversikt over helsetilstanden – arbeid” og helse i planlegging.

Nasjonale forventninger, nye retningslinjer, veiledningsmaterieell, informasjonsmaterieell, informasjon om ulike kurs og utdanningstilbud, relevante rapporter og utredninger m.m. - innen ovennevnte fagområder - formidles til helsestasjons- og skolehelsetjenesten fra Fylkesmannen via e-post, telefonkontakt og lenker til ulike nettsider. Denne, noe direkte, formen for oppfølgings- og pådriverarbeid overfor tjenesten gir oss nyttig kontakt med praksisfeltet, oversikt over ulike fagutfordringer og godt samarbeid mht Fylkesmannens ansvar innen råd og veiledning, fag- og kompetanseutvikling.

Helsesøstrene er viktige nøkkelpersoner for Fylkesmannen i alt pådriver- og kartleggingsarbeid når det gjelder folkehelseiltak i skoler og barnehager (tidlig intervensjon i rus og psykisk helsearbeid, å ”holde trykket oppe” i arbeidet med FRI-programmet og VIP, påvirke skoler og barnehager til sunn mat og grønne kantiner og påvirke til flere fysisk aktivitetstiltak, aktiv skolevei, trafiksikkerhet, miljørettet helsevern og helsefremmende uteareal). Fylkesmannen har inntrykk av at det er et godt samarbeid mellom helsestasjoner, barnehager og den offentlige tannhelsetjenesten når det gjelder satsingen på redusert sukkerforbruk, økt inntak av frukt og grønt, grove kornprodukter og fisk i kostholdet til barn. Se forøvrig mer om dette i rapporteringen under punkt 84.11.

Når det gjelder arbeidet med ammekyndige helsestasjoner, så løper denne satsingen fint uten særlig påtrykk fra Fylkesmannen. Eksempelvis har Drammen kommune nylig fått alle sine helsestasjoner godkjente.

Vedr. bruk av samhandlingsmidler til forebyggende tiltak: Vi sender hvert år ut IS-1–rundskrivet direkte til ledere for helsetjenesten og helsestasjoner, og gir veiledning på hvordan dokumentet kan brukes både politisk og administrativt for å fremme arbeidet med styrking av helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Fylkesmannen har seneste to år gjort helsestasjons- og skolehelsetjenesten tydelig oppmerksom på samhandlingsmidlene, hva de var tiltenkt, og hvilke summer som gjaldt for hver enkelt kommune. Oppfordringen fra oss til helsestasjonsledelsen har vært å komme i posisjon (hos kommuneledelsen) vedr. bruk av midlene, men så langt er tilbakemeldingene fra kommunehelsetjenesten at disse enten er brukt til andre formål, eller er ”båndlagte” mtp andre lokale behov (pleie og omsorg) knyttet til innføring av samhandlingsreformen. (Kilde: Tilbakemeldinger fra deltakere på samling for personell i helsestasjons- og skolehelsetjenesten febr. 2012 (ca. 65 deltakere) og samlinger for folkehelsekoordinatorer og frisklivsledere høsten 2011 (alle kommuner representert)).

For øvrig følger vi opp vår forvaltningsrolle mht statens tilbud om ekstra midler til styrking av skolehelsetjenesten i kommuner med særlig store utfordringer innen sosiale ulikheter i helse, minoritetshelse og levekår. Åtte kommuner i Buskerud har så langt nytt godt av disse tilskuddsmidlene. På tross av at samhandlingsmidlene i liten grad blir brukt til forebyggende tiltak, kan mange kommuner likevel vise til vekst i sin bemanning. Fylkesmannen har kjennskap til at dette skjer som følge av harde (om)prioriteringer innen eksisterende rammer, og at noen kommuner etter hvert har blitt svært flinke til å søke på ulike tilskuddsmidler som de ser, og utnytter, i sammenheng. Flere kommuner kan dermed vise til noe økt tilgjengelighet/utvidede tilbud i for eksempel skolehelsetjenesten og på ungdomshelsestasjoner gjennom siste tre år, mens andre ikke har prioritert å styrke noen av tjenestene.

Fylkesmannen gjorde en kartlegging av kapasiteten i helsestasjons- og skolehelsetjenesten i jan./febr. 2011. Resultatene av denne ble presentert i fjorårets rapportering. Kapasitetsutviklingen i tjenesten, med en fremstilling av ulikhetene i ressurser mellom kommunene i fylket, ble presentert kommunene gjennom den tidligere nevnte *Tilstandsrapporten for 2011* - Se oversikt over kapasiteten s. 66 i lenken: <http://fylkesmannen.no/liste.aspx?m=884&amid=3512676> Vi har ikke gjort noen ny kartlegging i forkant av årets rapportering, men vi vil fortsette å ha fokus på temaet også i 2012.

Andre sammenhenger der Fylkesmannen har hatt, og vil fortsette å ha, fokus på økt kapasitet og bredere tilbud i helsestasjons- og skolehelsetjenesten, er i sitt råd og veiledningsarbeid (høringer) knyttet til kommuneplanlegging, i ulike møter med kommuneledelsen (embetsledelsens kommunedilalogmøter m. flere), i programarbeidet til ulike konferanser (Storefjellkonferansen, Barn og unge – konferanser) og nettverkssamlinger, i sitt (folkehelse)samarbeid med fylkeskommunen og i interne samarbeidsfora.

Eksempler på gjennomførte kurs og fagdager i 2011 med spesiell relevans for helsesøstre er: Fagdag med hovedtema ”Å snakke med barn”, fagdag om ”Barn og unge og psykisk helse – skolen som arena” (arr.

Fylkeskommunen), fagdag om ”Å finne gode løsninger vedr. tiltak til barn og unge med nedsatt funksjonsevne”, kurs i motiverende intervju (MI), ”Bra mat for bedre helse”, kurs i røykesluttledelse og Storefjellkonferansen 2011 der flere foredrag handlet om skolen som arena i det helsefremmende og forebyggende arbeidet overfor barn og unge. Se program for folkehelsekonferansen 2011 her: <http://www.fylkesmannen.no/enkel.aspx?m=1093&amid=3484857>

Årets Storefjellkonferanse (15.-16. mars 2012) har også flere programposter hentet fra, eller rettet mot, arbeidet i helsestasjonene. Se lenke til programmet for årets Folkehelsekonferanse i Buskerud her: <http://www.fylkesmannen.no/fagom.aspx?m=1093&amid=3556016>

84.9 Svangerskapsomsorgen

Helseavdelingen har en samlet oversikt over alle kommunejordmødrene i fylket, og kommuniserer direkte med dem via e-post eller telefon. Relevant informasjon innen deres fagfelt, nye veiledere, sentrale dokumenter innen folkehelse, invitasjoner til kurs, spørsmål/ svar på ulike problemstillinger knyttet til tjenesten etc., formidles mellom Fylkesmannen og jordmorgruppen direkte.

Det har ikke vært arrangert egne kurs eller samlinger for Buskerud fylkes jordmødre i 2011, men flere jordmødre er med i ulike nettverksgrupper med Fylkesmannen og hører naturlig med til målgruppen for fagsamlinger, kurs og konferanser der temaene er samhandlingsreformen, nytt helselovverk, kjønnslemlestelse, vold i nære relasjoner, tvangsekteskap, tobakksforebygging, ernæring, rus, endringsfokuset veiledning (MI), felles faglige utfordringer i kommunehelsetjenesten eller seksuell helse. Eksempelvis kommer flere søknader på tilskuddsmidlene knyttet til Handlingsplanen mot uønsket svangerskap og abort fra kommunejordmødre eller jordmødre ansatt i UHT.

Fylkesmannen har ikke mottatt spesifikke henvendelser knyttet til utilstrekkelig jordmordekning i 2011, men som grundig beskrevet i fjorårets rapportering, er det fortsatt et stort press på den lokale jordmortjenesten. KOSTRA-tall (fra kartleggingen vi utførte i febr. 2011) på for eksempel *gjennomføring av tidlig hjemmebesøk etter fødsel* sier noe om variasjoner mellom kommuner mht ressurser. Kommuner som Kongsberg, Modum, Nedre Eiker og Hurum kom dårlig ut og er, også som følge av faktorer knyttet til levekår, blant kommuner som Fylkesmannen har løftet frem og gitt muligheter mht ulike typer tilskuddsmidler.

Fylkesmannen tar jevnlig opp ressursmangel og evt. andre utfordringer innen kommunehelsetjenesten overfor kommunene - der dette er hensiktsmessig. Eksempelvis i ulike dialogmøter med kommuneledelsen, i forbindelse med oppfølging av bruk av samhandlingsmidler, på den årlige folkehelsekonferansen og andre samlinger for kommunehelsetjenesten, i veiledning knyttet til søknader om ulike tilskuddsmidler og som tema i den årlige tilstandsrapporten som Fylkesmannen utarbeider til kommunene. Se mer om jordmordekning s. 67 i *Tilstandsrapport 2011* her: <http://fylkesmannen.no/liste.aspx?m=884&amid=3512676>

”Områdeplan for svangerskaps-, fødsels- og barselomsorgen i VVHF”, ble ferdigstilt i 2011. Planen er en bestilling fra HOD/HSØ og er et samarbeid mellom VVHF og kommunene i Buskerud. Fylkesmannen har ikke vært involvert i dette arbeidet.

84.10 Kjønnslemlestelse

Helseavdelingen har hatt hovedansvar for oppdragene knyttet til kjønnslemlestelse, men samarbeider med sosial- og familieavdelingen vedr. tiltak. Oppvekst- og utdanningsavdelingen knyttes til arbeidet ved behov. Vi har en nettverksgruppe (se fjorårets rapport) som kalles sammen for å løse oppgaver - etter behov. Ellers har vi prioritert å delta på ulike samlinger og møter i regi av Hdir., RVTS- Region Sør og BUF – etat Region Sør.

Hovedtiltaket for Fylkesmannen i 2011 har vært planlegging og gjennomføring av en stor, regional konferanse der målet var å øke den lokale handlingskompetansen i arbeidet med barn og unge utsatt for kjønnslemlestelse og tvangsekteskap. Konferansens målgruppe var alle relevante faggrupper i Buskerud, Telemark og Vestfold. Den var et samarbeid og et ”spleiselag” mellom Fylkesmennene i alle tre fylkene, BUF – etat Region Sør og RVTS - Region Sør. Konferansen ble avholdt i Larvik 26. – 27. oktober med oppimot 200 deltakere, herav 40 - 50 fra

relevante kommuner og etater i Buskerud. Konferansen var gratis. Deltakerne kunne velge mellom en mengde foredrag (med gode muligheter for dialog/veiledning) av personell fra kommunehelsetjenesten, familievernkontorer, politiet, sykehus, høgskoler m.m. Viktige temaer i programmet var "Hvordan samtale med barn", "Kjønnsbasert vold i et kulturperspektiv", "Traumebasert omsorg", "Hvordan samtale om KLL?", eks. fra praksis på ulike typer likemannsarbeid og Dialogundervisning, eks. på drift av ulike jente- og guttegrupper m.m. – se forøvrig programmet i lenken. <http://www.bufetat.no/Bilder/Region%20s%c3%b8r/Internett/Handlingskompetanse%20i%20arbeidet%20med%20tvangsekteskap%20og%20kj%c3%b8nnslemlestelse/Endelig%20program%202011.pdf>

Nettverksgruppen for arbeid mot KLL og TE i Buskerud stilte med foredragsholdere fra Fjell helsestasjon i Drammen, Søndre Buskerud Politidistrikt og minoritetsrådgiveren ved Åssiden vdg skole. Hokksund ungdoms- og familiesenter og familievernkontorene i Kongsberg og Drammen bidro også med sine erfaringer. I tillegg til gode foredrag ble spillefilmen "Rødt hjerte" (om tvangsekteskap) vist – der filmens fotograf, Kjell Vassdal, lagde en god ramme for diskusjoner i etterkant.

Alt tilgjengelig bakgrunnsmateriell - etter listen i embetsoppdraget - ble delt ut på konferansen. (Aktuelle handlingsplaner, Rundskriv 1-5/2009, veiledere (IS-1746 m.m.).

Fylkesmannen har ellers god kontakt med fylkets helsestasjoner, flyktningehelsetjeneste, politiet, barneverntjenester, utdanningssektoren m. flere, og sender jevnlig ut statlig informasjon og oppdatert materiell vdr KLL, TE og annen form for vold i nære relasjoner via e-post eller lenker til egen hjemmeside eller andre fagnettsider.

Helseavdelingen har nå et inntrykk av at alle helsestasjoner og skolehelsetjenester i Buskerud som har innbyggere fra land som praktiserer KLL, besitter den nødvendige kompetansen for å kunne håndtere disse problemstillingene på en tilfredsstillende måte, og/eller vet hvor og til hvem de kan henvende seg for å få nødvendig råd og bistand.

Tilskuddsmidlene har i 2011 gått til nevnte konferanse, da det (på tross av flere initiativ fra Fylkesmannen) ikke har kommet inn forespørsler om midler til lokale, grupperettede tiltak. Vi har henvendt oss (pr. e- post og telefonhenvendelser) til kvinnenettverk, organisasjoner og andre lokale ressurspersoner fra berørte land, men uten å få særlig respons. Det har heller ikke vært lett å få representanter fra disse nettverkene/organisasjonene til å delta på våre konferanser/kompetansetiltak.

84.11 Tannhelse

Tannhelsetjenesten i Buskerud FKF er en viktig bidragsyter og samarbeidspartner i folkehelsearbeidet på både regionalt og lokalt nivå.

Fylkestannhelsetjenesten i Buskerud har en egen avdeling for helsefremmende og forebyggende arbeid. De ansatte der er naturlige samarbeidspartnere i det regionale og lokale folkehelsearbeidet særlig innen ernæring, tobakk, oversikt over helsetilstanden i fylket og utjevning av sosiale ulikheter i helse. Tannhelsetjenesten bidrar naturlig inn når Fylkesmannen har samlinger og nettverksmøter for kommunehelsetjenesten, folkehelsekoordinatorer og frisklivsledere. Leder for det forebyggende arbeidet i fylkestannhelsetjenesten er med i "styringsgruppen" for folkehelsearbeidet i Buskerud, og en nær samarbeidspartner for Fylkesmannens folkehelserådgiver.

Oversikt over ulike gjennomførte tiltak i 2011 for å fremme samarbeid mellom kommuner og offentlig tannhelsetjeneste:

- Tannhelsetjenesten deltar i prosjekter om barn og overvekt i Øvre- og Nedre Eiker
- Etter innføring av samarbeidsavtaler i 2010 har tjenesten startet med samarbeidsmøter med barneverntjenesten i alle kommuner. Antall bekymringsmeldinger sendt fra tannhelsetjenesten blir fra 2011 rapportert til helsedirektoratet
- Samarbeidsprosjektet med barneavdelingen og habiliteringsavdelingen i Vestre Viken HF er videreført. Målet er å sikre at barn med langvarig eller hyppige sykehusopphold eller kronisk syke barn, ikke skal få dårlig tannhelse som en tilleggsbelastning. Dette prosjektet fikk **Zendiumprisen i 2011**
- Tannhelsetjenesten har avtale med LMS (lærings- og mestringssenteret) Ved Drammen sykehus om tannhelseundervisning på kurs til ulike pasientgrupper. Dette gjelder til en viss grad også LMS på Ringerike
- Tannhelsetjenesten deltar i Dia-helseprosjektet, samarbeidsprosjekt mellom Vestre Viken HF og Drammen kommune

Fjellprosjektet er avsluttet, men det har ført til et tettere samarbeid med Drammen kommune på flere områder:

- Helsesøstrene henviser (etter spesielle kriterier) barn under 3 år til tannhelsetjenesten.
- Tannhelsetjenesten er involvert i prosjektet Fjell 2020, og deltar blant annet årlig på Fjelldagen
- Tjenesten viderefører samarbeidet med Åssiden videregående skole, tannhelsesekretærlinjen. De har sitt prosjekt om tannhelse i en barnehage på Fjell hvert år
- Tjenesten samarbeider med migrasjonshelsesøster i nytt prosjekt i Drammen, for å forebygge tannhelseproblemer hos barn og unge som flytter til kommunen
- Tjenesten har et opplegg for tannhelseundervisning i flyktningmottak og introduksjonssentre/flyktningetjenester i de kommunene hvor det er aktuelt
- Tannhelsetjenesten har samarbeidet med sosial- og familieavdelingen hos Fylkesmannen om kurs for NAV-ansatte om tannhelsetilbud for rusavhengige
- Tannhelsetjenesten har faste samarbeidsmøter med helse- og omsorgstjenesten i alle kommuner, og har tilbud om opplæring for ulike typer pleiepersonell, herunder fagpersonell i psykisk helsevern, habiliteringstjenesten og rusomsorgen. På disse møtene blir det også sjekket om kommunene har systemer som sikrer at de som har rettigheter etter tannhelsetjenesteloven, får tilbud om tannhelsetjenester
- Tannhelsetjenesten har engasjert ernæringsfysiolog i 20 % stilling i Hallingdal, hun jobber i hovedsak med tiltak innen ungdom og kosthold.
- Tannhelsetjenesten har ikke laget noe fast undervisningsopplegg for barnehage og grunnskole, men det er årlig flere kommuner som henvender seg til tjenesten om å ha undervisning for ulike aldersklasser. I enkelte kommuner er dette i samarbeid med helsesøstre. I løpet av året har det også vært arrangert folkehelsedager på skoler i samarbeid med folkehelseansatte i noen kommuner, eks. Sigdal og Krødsherad

Fylkesmannen og fylkestannhelsetjenesten samarbeider om en kartlegging av snus- og røykevanene til ungdom 13- 19 år. Kartleggingen knyttes til elevenes besøk hos skoletannlegen. Se for øvrig rapportering under punkt 83.3 – tobakk.

Resultatområde 85 Spesialhelsetjenesten

Spesialisthelsetjenesten!

85.1 Abortloven

Ikke krav til rapportering.

85.2 Sterilisering

Ikke krav til rapportering.

85.3 Lov om transplantasjon

Ingen saker til behandling i 2011.

Antall saker

Embeter	Antall
FMBU	0
Sum	0

85.4 Tillatelse til å rekvirere sentralstimulerende legemidler

Fylkesmannen har i 2011 gitt 13 leger generell tillatelse til å rekvirere sentralstimulerende legemidler.

48 leger har fått spesiell tillatelse til å rekvirere sentralstimulerende legemidler til 61 pasienter.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid er 6 dager

Tillatelser til å rekvirere sentralstimulerende legemidler. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMBU	74	6
Sum	74	

85.5 Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep

Ingen saker om godkjenning eller dispensasjon i 2011.

Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMBU	0	
Sum	0	

85.6 Godkjenning av private sykehus, privat medisinsk laboratorie- og røntgenvirksomhet

Ingen rapportering etter Embetsoppdraget

85.7 Funksjonsprogram for nye offentlige sykehusbygg

Ingen rapportering etter Embetsoppdraget

Resultatområde 86 Omsorgstjenester

86.1 Omsorgsplan 2015

Hovedansvar for arbeidet med Omsorg 2015 er i Buskerud lagt til Helseavdelingen hvor det er ansatt prosjektleder i hel stilling. For øvrig er det etablert en arbeidsgruppe hvor både sosial- og helsefaglig kompetanse er representert. Ved saker av juridisk karakter har vi flere jurister i helseavdelingen som er godt orientert om arbeidet med Omsorgsplan 2015.

I 2011 har helseavdelingen hatt stort fokus og mange oppgaver i forbindelse med ny nasjonal helse- og omsorgsplan, nye lover og forberedelser til Samhandlingsreformen. I avdelingen har det vært nedsatt ulike arbeidsgrupper som har avgitt uttalelser til forslaget om ny nasjonal helse- og omsorgsplan og den nye helse- og omsorgstjenesteloven.

Fylkesmannen i Buskerud har bl.a. gjennomført følgende aktiviteter for å bidra til å sette fremtidens omsorgsutfordringer på dagsordenen:

- På fylkesmannens dialogmøter med kommunenes rådmenn og ordførere tas utfordringene i omsorgssektoren opp. Dette gjelder både kapasitet (plasser i sykehjem og omsorgsboliger) og kompetanse. Prosjektleder har utarbeidet notater/analyser om de enkelte kommuner til dette bruk.

- Etter ønske/behov har prosjektleder utarbeidet analyser av utviklingen i sektoren for enkeltkommuner, basert på KOSTRA-tall. Disse har vært brukt i møter mellom Helseavdelingen og kommunene.

Fylkesmannen avholdt vår årlige omsorgskonferanse på Geilo i november 2011 med 130 deltagere fra alle kommuner. KS og fylkets utdanningsinstitusjoner, herunder Høgskolen, var også invitert, likeledes medlemmer i eldreråd, lokalpolitikere, tillitsvalgte og representanter for aktuelle interesseorganisasjoner.

- Temaene på konferansen spenner over et vidt felt, men årets konferanse hadde naturlig nok flere innlegg vedrørende arbeidet med Samhandlingsreformen. Vi fikk presentert en oppdatert oversikt over status i arbeidet med Samhandlingsreformen fra alle aktuelle kommuner, fra KS, fra Vestre Viken helseforetak og fra Hallingdal Sjukestugu.

Vi hadde også innlegg om fremtidens omsorgsutfordringer v/Kåre Hagen. Likeledes var Helsedirektoratet

representert med et innledningsforedrag.

Fylkesmannen har deltatt på alle konferanser/samlinger som har vært arrangert av Helsedirektoratet i 2011, og vi deltar ellers i et godt fungerende nettverk av kollegaer i Helseregion Sør-Øst som avholder to dagsamlinger i året. I 2011 møttes vi i henholdsvis Østfold og Vest-Agder.

Fylkesmannen var medarrangør sammen med Høgskolen i Buskerud om et etikkseminar som ble avholdt i Drammen 5. mai 2011.

- KOSTRA/Iplos-rapportering fra kommunene er en viktig kilde for Fylkesmannen i forhold til informasjon og kunnskap om status i kommunene og benyttes mye i arbeidet med Omsorgsplanen.

- Helseavdelingen får (som oftest) tilsendt kommunenes helse- og sosialplaner/omsorgsplaner til gjennomlesing, og følger på den måten med på utviklingen i den enkelte kommune. Det er en målsetting at dette arbeidet skal bli bedre og mer tverrfaglig vektlagt i avdelingen. Vi ser at planarbeidet har lite fokus i enkelte kommuner, spesielt det som gjelder langsiktig og fremtidsrettet planlegging. Sett i lys av de fremtidige utfordringene som ligger i Samhandlingsreformen og den kommende aldrende befolkning og økte rettigheter i forhold til flere brukergrupper, burde (noen av) kommunene brukt mer ressurser på planarbeid.

Vi opplever at mange kommuner nå har et press på søknader om plass i sykehjem og ulike former for omsorgsboliger. Antall eldre og andre grupper som er i behov av tjenester fra kommunen er økende. Utbyggingen fra "Handlingsplan for eldreomsorgen" er "tatt igjen" av denne veksten, og nye grupper er kommet til.

- Aktuell informasjon av interesse legges ut på Fylkesmannens hjemmeside, eller sendes via kontaktliste per epost.

- I Fylkesmannens årlige tilstandsrapport blir det gitt vurderinger av tilstanden i fylket samlet og kommunevis på flere områder som faller inn under "Omsorg 2015". Her gis kommunene i fylket en mulighet til å sammenligne seg selv med de enkelte andre kommunene i fylket, samt landsgjennomsnittet.

- Legetjenester i sykehjem: Fylkesmannen følger med på utviklingen på dette området gjennom innhenting av statistikk fra KOSTRA. I 2011 var det samlet sett en liten økning på området, men økningen var ikke så stor som en kunne ønsket. Det er stor variasjon mellom kommunene, og kommunene har nok også organisert dette arbeidet på ulike måter som ikke alltid avspeiles i statistikken. Selv om Buskerud ligger i det øvre sjiktet på landsbasis når det gjelder legedekningen i sykehjem, mener vi det er viktig å ha stort fokus på dette området i årene som kommer.

86.2 Demensplan 2015

I rapport fra kartleggingen om demenstilbud i kommunene, utført av av Nasjonalt kompetansesenter for aldring og helse i 2011, kom Buskerud ut som et fylke med god dekning av botilbud tilrettelagt for demente, sammenlignet med landsgjennomsnittet. På de andre områdene kom fylket ut omtrent gjennomsnittlig.

Fylkesmannen deltok i arbeidet med innhenting av data fra kommunene.

Det har gjennom mange år nå vært stor interesse for og fokus på å utvikle tilbudene innen demensomsorgen i Buskerud, både for den som rammes, og for pårørende. Fylkets utviklingsentra, både i Ål og i Drammen, har demensomsorg høyt prioritert og har iverksatt ulike kurs/utviklingstiltak.

Det er stor interesse for deltakelse i "Demensomsorgens ABC" i fylket, og det er etablert videreutdanningstilbud i demensomsorg både på fagskole- og høyskolenivå.

Flere kommuner i fylket deltar i Nasjonalt kompetansesenter sitt program for "modellkommuner" innen demens. Samarbeidet mellom Fylkesmannen og Nasjonalt kompetansesenter er godt, og det har vært avholdt samarbeidsmøter. Fylkesmannen har også deltatt på samlinger/konferanser i regi av Kompetansesenteret.

Pårørendeskoler er etablert i 11 av fylkets kommuner.

Vi er også kjent med at frivillige organisasjoner i flere kommuner er engasjert i arbeidet med trivselstiltak for demente.

Fylkesmannen er bekymret for at utbyggingen av tilrettelagte boliger for mennesker med demens går for sakte i forhold til det behov som er til stede; både nå og i årene fremover.

Likeledes er fylkesmannen av den oppfatning at utbyggingen av dagtilbud/aktivitetstilbud for demente går for sakte. Dette handler ikke om Husbankens tilskuddsordning, men om kommunal prioritering.

Fylkesmannen hadde kunnet ønske mer aktiv kontakt med kommunene/samarbeidspartnere for å holde fokus oppe/forsere utviklingen noe innen demensområdet, men det har ikke vært kapasitet til å følge dette opp så tett som ønsket.

86.3 Kompetanseløftet 2015

Fylkesmannen har behandlet søknader og forvaltet tilskudd i tråd med målsettingene i Kompetanseløftet 2015. Foruten Sigdal kommune, søkte alle kommunene i Buskerud om stimuleringsmidler i 2011. Det var et sprik mellom det kommunene søker om og det som Fylkesmannen kan tildele til å øke antall og andel personer med fagutdanning innen brukerrettet pleie- og omsorgstjenester.

Det er i Buskerud etablert nettverk mellom fylkeskommunen, kommunene, KS, Kommunenes opplæringskontor, Fagforbundet og NSF. Her er det etablert samarbeid og dialog gjennom faste møter hvor temaet er hvordan oppnå målene om flere helsefagarbeidere. Det samarbeides også med KS og deres kampanjer med Helsedirektoratet innenfor feltet.

Videre er det etablert møter med Høgskolen i Buskerud med målsetning å øke antall og andel med høyskoleutdanning.

Det vil sendes egen rapportering for dette område innen 1. mars til Helsedirektoratet, som tidligere år.

86.4 Investeringsstilskudd til sykehjem og omsorgsboliger

Fylkesmannen har også i 2011 hatt god kontakt med de kommuner som har planlagt utbygging av sykehjem/omsorgsboliger.

Fylkesmannen har også tett kontakt med Husbanken vedrørende slike søknader. Selv om fylkesmannen ikke lenger har til oppgave å avgi uttalelse til søknadene, har vi som oftest en dialog med Husbanken og de berørte kommuner.

Samtlige søknader fra fylket som er innlevert til Husbanken i 2011 har fått godkjent tilskudd.

Det er under planlegging nye sykehjem i flere kommuner, bl.a. Lier, Nedre Eiker og Modum. I Ål planlegges ombygging/påbygging i forbindelse med nytt lokalmedisinsk senter.

Det er fylkesmannens oppfatning at det er noe usikkerhet rundt de utfordringene kommunen har/får i forbindelse med Samhandlingsreformen. Samtlige kommuner er med i lokale samarbeidsfora/Uviklingsprosjekter og forbereder seg gjennom dette på de endringer som kommer.

Fylkesmannen har også i 2011 deltatt på de møter som har vært avholdt regionvis i forbindelse med fordeling av midler på årets kvote.

86.5 Kvalitet i helse- og omsorgstjenesten

Alle kommunene har fått tilbud om veiledning vedrørende IPLOS. Det er ikke avholdt spesifikke kurs på området, men ved enkelthenvendelser er det gitt råd og veiledning. Når tilsyn gjennomføres, blir IPLOS-registreringer innhentet som en del av pasientjournalen og brukes aktivt under tilsynet.

I Fylkesmannens "Tilstandsrapport" som utarbeides hvert år med utgangspunkt i Kostratall pr. 15.05., vises forskjellene mellom kommunene i forhold til brukere som mottar pleie- og omsorgstjenester. Tilstandsrapporten benyttes aktivt av politikere og administrasjon i kommunene og brukes blant annet i møter mellom Fylkesmannen

og den enkelte kommune.

Det er gjennomført en omsorgskonferanse hvor alle kommunene var representert. Omsorg 2015 og blant annet fokus på nye helselover og Samhandlingsreformen, Forebygging og aktiv omsorg, samt Innovasjon i Omsorg (NOU 2011:11).

86.6 Utviklingssentre for sykehjem og hjemmetjenester/Lindrende behandling

Utviklingssentrene i Buskerud fungerer meget bra, og er til faglig berikelse for fylkets kommuner og øvrige samarbeidspartnere. Fylkesmannen har deltatt i Styringsråd for både Utviklingssentret i Ål og i Drammen. Ellers har det vært et godt samarbeid mellom Fylkesmannen og Utviklingssentrene, bl.a. om kursdager, Omsorgskonferansen og spredning av kunnskap generelt.

Høgskolen i Buskerud har et formalisert samarbeid med Utviklingssentrene, som er viktig for begge parter. Flere studenter i videreutdanning har fått faglig god praksis/veiledning. Utviklingssenteret i Drammen har utviklet samarbeid med frivillige i sitt arbeid.

Lindrende behandling. Fylkesmannen deltar i styringsgruppa i Buskerud for nettverket for lindrende behandling, som ledes av Vestre Viken HF. Kreftforeningen er med i gruppen, likeledes Høgskolen i Buskerud, og Utviklingssentret i Ål.

Fylkesmannen bevilget i 2011 et tilskudd på kr. 80 000 til et to-dagers kurs i palliativ omsorg som ble avholdt på Tyrifjord Hotel i Modum. Tohundre sykepleiere fra Buskerud deltok på kurset, som fikk svært gode tilbakemeldinger.

86.7 Økt forvaltningskompetanse. Saksbehandling i helse- og omsorgstjenesten

Kommuner som i 2011 anmodet om opplæring i krav til saksbehandling i helse- og sosialtjenesten fikk dette. Fylkesmannen arrangerte også en dagssamling i 2011 hvor samtlige kommuner i fylket ble invitert til en gjennomgang av endringer som ville skje ved årsskriftet som følge av ny lov om kommunale helse- og omsorgstjenester.

86.8 Aktiv omsorg/Partnerskap med familie og lokalsamfunn

Heller ikke i 2011 har Fylkesmannen nådd å prioritere dette området svært høyt. Vi har hatt et mål om å kunne foreta en kartlegging av situasjonen rundt i fylket på dette området, for å få en viss oversikt over hva kommunene gjør i forhold til forebygging og egenmestring. Vi er kjent med at det er en del tiltak på gang rundt omkring, noe i kommunal regi, men også mye i regi av interesseorganisasjoner o.l.

Fylkeskommunen arrangerer hvert år en aktivitetsuke for eldre på Storefjell i Gol, der deltar omlag 120 eldre hvert år. Mange av deltagerne her er med i styret for eldreråd o.l., og det er et mål at de skal ta med seg inspirasjon tilbake. Folkehelsearbeidet i kommunene/fylket har også fokus på viktigheten av mosjon/kosthold for eldre, for å forebygge helseplager og bedre egen funksjonsevne. Mye informasjonsstoff om dette er delt ut på aktuelle steder.

Fylkesmannen har sendt ut rundskrivet om retten til egen tro- og livssynsutøvelse til alle kommuner/institusjoner i fylket, og vi har hatt et innslag om dette på vår hjemmeside.

86.9 Rettssikkerhet ved bruk av tvang og makt overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemning

Det er i 2011 arrangert 4 nettverksmøter i de to etablerte nettverkene for kommunene. Det var deltakere fra de fleste kommunene og spesialisthelsetjenesten. Det er gjennomført møte med en kommune og jevnlig møter med spesialisthelsetjenesten. Alle disse møtene gir oss kunnskap om kommunenes arbeid med kapittel 4A, samtidig som de gir oss anledning til konkret veiledning i enkeltsaker.

Det er gjennomført to systemrettete tilsyn på dette området hvor vi avdekket svikt i kommunenes arbeid. Som et resultat av vår overprøving av nye vedtak om bruk av tvang og makt sammenholdt med en risikovurdering, har vi

også gjennomført 23 stedlige tilsyn.

Vi har også i 2011 prioritert å stille som foredragsholdere og har vært i 6 kommuner. Gjennom deltakelse i kommunenes opplæring har vi avdekket uhjemlet bruk av tvang og makt. Det er videre gitt informasjon til kommunene via vår hjemmeside, i egne brev og i kontakt med den enkelte kommune. Flere kommuner har gode rutiner som sikrer at vedtak blir fattet og fornyet før vedtaksperioden har gått ut. Vi ser fortsatt at noen kommuner ikke følger opp arbeidet og mener at dette i stor grad er sammenfallende med hvordan overordnet faglig ansvarlig i kommunen ivaretar sin rolle og hvordan arbeidet er forankret i kommunens organisasjon. Vi har arrangert to kurs for saksbehandlere i kapittel 4A og med stor oppslutning. Det var ca 60 personer som deltok på opplæringen. Vi har også hatt innlegg på en konferanse arrangert av spesialisthelsetjenesten for spesialisthelsetjenesten og fylkesmennene. Vi har deltatt på dagseminar for fylkesmennene i regi av NAKU. Dette var et seminar for å drøfte sammenfallende faglige temaer for utvikling av tjenestene som ytes til personer med utviklingshemming.

Fylkesmannen har mottatt 769 meldinger om skadeavvergende tiltak i nødsituasjoner. Dette er en stor nedgang fra i fjor og vi mener at det er fordi kommunene har fattet mange nye vedtak i 2011 og at vi har endret registreringen. Tidligere registrerte vi også tiltak for å dekke grunnleggende behov som skadeavvergende tiltak i enkelte nødsituasjoner. Beslutningene har omfattet 31 personer hvorav seks har vært barn under 18 år. 74 vedtak er overprøvd av Fylkesmannen, fire av disse ble ikke godkjent. Heller ikke i 2011 har vi mottatt klager. Det er gitt dispensasjon fra utdanningskravet i 146 tilfeller, mindre enn i 2010 selv med 10 nye vedtak. 80 søknader ble avslått. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid hos Fylkesmannen i disse sakene er 43 dager. En sak ble avgjort i løpet av åtte dager. Lengst registrerte saksbehandlingstid er 173 dager. Dette skyldes at Habiliteringstjenesten måtte gjøre grunnleggende kartlegginger og vurderinger før de kunne gi uttalelse. Vi anså det som viktig å avvente ytterligere dokumentasjon i stedet for å oppheve vedtaket, da det hadde foregått bruk av tvang over lang tid uten nødvendig vedtak.

86.10 IPLOS - individbasert pleie- og omsorgsstatistikk

Bruk av IPLOS i kommunene synes nå å være godt integrert i kommunene. Det er etterhvert færre henvendelser fra kommunene, men i de tilfelle spørsmål dukker opp, gir vi veiledning og støtte. Fylkesmannen påser at IPLOS - registrering er gjort på en tilfredsstillende måte i de klagesaker vi mottar. Fylkesmannen har ikke avholdt kurs i 2011, vi hadde det siste kurset i desember 2010 i samarbeid med Helsedirektoratet. Planlagt kurs i 2011 ble utsatt fra Helsedirektoratet, jfr. brev av 25.03.2011.

Fylkesmannen vil ellers opplyse at vi har svært stor nytte av IPLOS-avdelingene i Helsedirektoratet og i Statistisk Sentralbyrå. Vårt inntrykk er at disse også betjener spørsmål fra kommunene, og at disse er godt fornøyd med den veiledning/bistand de får derfra.

Det kommunene kan klage litt over, er de endringer som skjer underveis i IPLOS, men det er ikke noe misnøye/klage i stort omfang. Som sagt, IPLOS-avdelingen i Helsedirektoratet gir god støtte og veiledning og bidrar med det til å avklare særskilte utfordringer som måtte oppstå.

Resultatområde 87 Psykisk helse

87.1 Tvungen undersøkelse

Intet rapporteringskrav.

87.2 Behandling uten eget samtykke

Intet rapporteringskrav.

87.3 Privat forpleining i det psykiske helsevernet

Ingen rapportering etter Embetsoppdraget

87.4 Godkjenning av institusjoner som skal ha ansvar for tvungent psykisk helsevern

Intet rapporteringskrav.

87.5 Vedtak om overføring

Ingen rapportering etter Embetsoppdraget.

87.6 Forpleining, kontroll og tilsyn med pasienter i det psykiske helsevern

Intet rapporteringskrav.

87.7 Videre utvikling av det psykiske helsearbeidet i kommunene

Fylkesmannen har hatt oppmerksomhet rettet mot utviklingen i den enkelte kommune og prioritering av psykisk helsefeltet. Rapportering som er gjennomført er: Rundskriv IS-24/2010: Kommunenes rapportering på psykisk helsefeltet, sammenstilling av opplysninger om utviklingen i den enkelte kommune gjennomført ("Kommunenes økonomi") sammen med Datakontroll for rapportering på IS 24/2010 v/Sintef.

Kommunebesøk, nettverksamlinger, informasjon sendt på e-post og lagt ut på nettsiden www.fmbu.no har hatt som målsetning å bidra til en kvalitets- og kompetanseheving innen det psykiske helsearbeidet, sammen med å legge til rette for gode samhandlingsrutiner og –løsninger, spesielt ved å legge til rette for råd, veiledning og bistand til fagpersonell og kommunenes politiske og administrative ledelse. Sammenhengen mellom det psykiske helsearbeidet, rusarbeidet, folkehelsearbeidet og omsorgsfeltet er vektlagt. Et annet tema for kommunekontakt har vært brukermedvirkning og styrket samarbeid med brukerorganisasjoner.

Søknadene fra kommunene om tilskudd ifm de tverrfaglige videreutdanningene på psykisk helsefeltet har blitt behandlet og prioritert: 6 kommuner søkte om tilskudd, 4 til videreutdanningen rettet mot barn og unge. Ingen kommuner fikk innvilget reise- og oppholdsstipend. Av fire studenter som går på videreutdanning innen psykisk helsearbeid for voksne, har tre fullført. Alle søkere fikk godkjent sine søknader.

Samarbeidet med regionsentrene for barn og unges psykiske helse (R-BUP) om kommunenes arbeid på fagfeltet har bestått i at rådgiver for psykisk helsefeltet har deltatt i samarbeidsmøte med R-BUP, sammen med kollegaer fra andre i regionen og representant fra Helsedirektoratet. Videre deltar rådgiver i nasjonal referansegruppe for satsingen "Barn med foreldre som har psykiske problemer og/eller misbruker rusmidler", med oppstart i 2009.

Det har vært avholdt samarbeidsmøter med Nasjonalt kompetansesenter for psykisk helsearbeid for voksne i kommunene (NAPHA). Her har rådgivere innen psykisk helse og rusmiddelproblematikk vært tilstede. Rådgiver i NAPHA har deltatt i nettverk for kommunene der også spesialisthelsetjenesten og brukerorganisasjoner har vært representert. Fokus for nettverkssamlingene har blant annet vært etikk, samarbeid og samhandling. Planen for videre samarbeid med NAPHA er å legge tilrette for nettverk knyttet opp mot DPS'ene hvor også brukerorganisasjoner deltar, samt kartlegge kompetanse- og utviklingsbehov i fagfeltet.

Nettverkene innen psykisk helse og rusmiddelproblematikk ble i 2010 slått sammen til ett, med to samlinger i året. Rådgiver innen rusmiddelproblematikk og psykisk helse samarbeider om dette nettverket, sammen med NAPHA og spesialisthelsetjenesten. Vi har på samlingene deltagere fra de fleste kommuner og har fått gode evalueringer.

Det er dannet et fagforum for rus og psykisk helse med FMBU, brukerorganisasjoner, NAV fylke v/koordinator for psykisk helse og arbeid (Nasjonal strategiplan for arbeid og psykisk helse) og Høgskolen i Buskerud (v/Institutt for forskning innen rus og psykisk helse). Det oppsto som en mulighet til å få kjennskap til brukerorganisasjonene og spesielle utfordringer som eksisterer fra brukernes side. I tillegg viste det seg å være et nyttig forum for organisasjonene til å dra nytte av hverandres erfaringer. Målet er felles måloppnåelse innen reell brukermedvirkning. Samarbeidet førte frem til en konferanse om arbeid, rusmiddelavhengighet og psykisk helse, som ble avholdt 31. august 2011.

Fylkesmannen ved rådgivere innen psykisk helse deltok på åpning av regionskontoret for Selvhjelp for Vestfold, Telemark og Buskerud i 2011 og har planer for samarbeide videre i 2012.

Se også rapportering innen rusfeltet, individuell plan.

87.8 Dispensasjon fra forskrift om faglig ansvarlig for vedtak i det psykiske helsevernet

Det foreligger ingen rapporteringsplikt på området.

87.9 Godkjenning av psykiatriske poliklinikker

Ikke rapporteringsplikt på oppdraget.

87.10 Gjennomføring av tvungent psykisk helsevern for personer som ikke har bosted i riket

I 2011 har vi ikke hatt noen saker under dette oppdraget.

Antall saker

Embeter	Antall
FMBU	0
Sum	0

Resultatområde 88 Rusområdet

88.1 Alkoholoven

Vi har behandlet 3 saker i 2011. Kommunens vedtak ble opprettholdt i alle sakene. Vi har deltatt på seminar om alkoholoven i regi av Helsedirektoratet.

Antall saker

Embeter	Antall
FMBU	3
Sum	3

88.2 Rusmiddelarbeid

Det er ansatt rusrådgiver (engasjement) som har som oppgave å følge opp Opptrappingsplanen på rusfeltet.

Tilskuddsforvaltning

Fylkesmannen forvalter tilskuddsordningen på rusfeltet i henhold til gjeldende retningslinjer. Dette innebærer at vi sikrer at ordningen gjøres kjent for målgruppen og kontrollere og følge med på om tildelte tilskudd benyttes i samsvar med fastlagte kriterier og gjeldende regelverk. Formålet med tilskuddsordningen er å bedre tjenestene og øke bemanningen i kommunene.

15 av de 21 kommunene i Buskerud fikk tilsammen kr 16,6 millioner i tilskudd. Alle kommuner som søkte fikk noe tilskudd. De 6 kommunene som ikke søkte var kommuner med en befolkning fra 1000 til 5500 innbyggere. Alle store og mellomstore kommuner i fylket har tilskudd.

Drammen kommune har i tillegg fått tilskudd kr 790 000.- til koordinerende tillitspersoner (KTP). Politiet i Drammen var svært fornøyd med at den ene stillingen ble gjort fast i 2011. Tillitspersonen er plassert på politihuset. Han tar kontakt med alle unge som tas inn i arresten og han oppretter kontakt med ruskonsulent e.lign.

Fylkesmannen følger opp at kommunene rapporterer ihht IS-8, og kvalitetssikrer informasjonen før den sendes til sentrale myndigheter.

Opplæring og informasjonstiltak.

Det er videreført en felles kompetanseplan for 2011 for fem fylkesmannsembeter og KORUS Sør for å samordne kurs i tråd med intensjonene i opptrappingsplanen. I 2011 har det vært gjennomført basiskurs i rus og psykiatri for

ansatte i NAV og kommunalt ansatte. 100 personer deltok på 1 dags opplæring.

Som en del av kompetanseplanen ble det holdt kurs 3 steder for 5 fylker, i tema Tvang for rusavhengige. Kurset var over 2 dager og alle deltagere fikk en metodeperm med veiledning for behandling av tvangssaker.

Det ble i 2010 avholdt 3 kursrekker i Motiverende Intervju (MI), hvert kurs på 2 + 1 dag. Mi kursene holdes felles for både NAV veiledere, ruskonsulenter (i og utenfor NAV) og ansatte i helseforetaket. 90 personer har fått MI opplæring i 2011.

Alle som har deltatt på MI kurs i de tre årene disse kursene har vært holdt har fått tilbud om repetisjon av metoden med MI kompetanse-nettverk. Nettverket innebærer trenings- øvelser i metoden og holdes 2 ganger per år.

Fylkesmannen har tildelt og kontrollert tilskudd til videreutdanning i rusfeltet i tråd med regelverket for ordningen.

Rusforum arrangeres årlig som en felles samling over to dager. Formålet med dette nettverket er å være en møteplass for ulike deler av det kommunale tjenesteapparat, frivillig sektor, brukerorganisasjoner og spesialisthelsetjenesten. I 2011 feiret man 10 års jubileum for Rusforum i Buskerud. Det har vært stor interesse for Rusforum med oppmøte på rundt 100 deltakere. Fylkesmannen bidrar økonomisk til gjennomføringen av seminaret og deltar også som et medlem av arbeidsgruppen som planlegger seminaret.

Rusfeltet i Buskerud har i flere år hatt eget nettverk, fra 2011 er rus og psykisk helse slått sammen til 1 felles fagnettverk. Nettverket er for ledere og ansatte i de kommunale tjenestene. Fylkesmannen samarbeider med kompetansesenteret NAPHA om temaene. Det er dagsamlinger 2 ganger per år. Det er god oppslutning fra alle kommuner og ca 70 deltagere hver gang.

Fylkesmannen har gitt midler direkte til lokale tiltak. 2 kommuner har fått tilskudd til å holde lokale fagdager hvor ansatte i rustjenesten arrangerer kurs for flere tjenester.

En kommune har fått tilskudd til kurs i ruskartlegging, en annen har fått tilskudd til veiledning for en gruppe ansatte.

6 kommuner i Hallingdal har fått et stimuleringsstilskudd for å komme i gang med verktøyet Brukerplan. Kartleggingsverktøyet er et nytt hjelpemiddel til å få god kartlegging av behovet for tjenester, og kommunene er valgt ut som pilot for Brukerplan i Buskerud.

Fylkesmannen har i 2010 informert kommunene i fylket om de ulike programmene som gjennomføres i regi av KORUS Sør, Borgestadklinikken. Fylkesmannen informerer om kurs, sentrale satsninger, retningslinjer, forskrifter mv. med e post direkte til virksomhetsledere i rusfeltet.

Samarbeid med bruker organisasjoner

Lar Nett har fått økonomisk støtte til å holde kursdager i Kongsberg, Drammen og Hønefoss for å øke rekrutteringen. I tillegg har de fått midler til økt satsning i Drammen.

Fylkesmannen har vært deltager i et felles fora for brukerorganisasjoner, Høyskolen i Buskerud og NAV. Dette fora arrangerte i 2011 en fagdag "Arbeid og psykisk helse" med tema "Supported employment".

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
81 Tilsyn og klagesaksbeh. etter sosialtj. loven	kr 489 888,87	kr 293 200,30
82 Tilsyn og klagesaksbeh. etter helsetj. loven	kr 3 597 128,81	kr 0,00
83 Folkehelsearbeid	kr 893 022,09	kr 0,00
84 og 85 Primærhelsetj. og Spesialhelsetj.	kr 1 571 376,62	kr 155 959,44
86 og 75 Omsorgstj, Habilitering og Rehabilitering	kr 798 455,47	kr 171 438,60

87 og 88 Psykisk helse og Rusområdet	kr 750 276,39	kr 834 964,07
76 og 77 Kvalitet og samhandling og Andre oppdrag	kr 1 584 037,34	kr 97 733,47
Andre oppgaver under HOD	kr -153 946,69	kr 0,00
Sum:	kr 9 530 238,00	kr 1 553 295,00

Samferdselsdepartementet

Resultatområde 91 Oppdrag for Samferdselsdepartementet

91.2 Konesjjon til anlegg og drift av taubaner

I 2011 ble det gitt 1 ny konesjjon for skitrekk.

Fornyeede konesjjoner ble gitt til 12 skitrekk, 1 skitau og 5 stolheiser.

Utenriksdepartementet

Resultatområde 92 Oppdrag for Utenriksdepartementet

92.1 Apostiller

I 2011 behandlet Fylkesmannen i Buskerud 1590 apostiller.

Kulturdepartementet

Resultatområde 95 Tros- og livssynssamfunn

I 2011 ble det utbetalt kr 6 442 956 i statstilskudd til registrerte og uregistrerte trossamfunn i Buskerud. Beløpet er fordelt på 51 trossamfunn.

Det ble registrert 1 nytt trossamfunn i Buskerud og 1 trossamfunn ble slettet.

Fylkesmannen foretok ingen tilsyn på dette området i løpet av 2011. Vi erfarer imidlertid at det fremdeles er en del uro internt i enkelte trossamfunn og dette utløser en tett oppfølging av disse.

Resultatområde 96 Gravferdsloven

Vi har behandlet 45 søknader etter gravferdsloven. Det er gitt 37 tillatelser til askespredning og 6 avslag. En

søknad ble trukket og en søknad er fortsatt under behandling på rapporteringstidspunktet.

Resultatområde 97 Lov om helligdager og helligdagsfred

Lov om helligdager og helligdagsfred § 5:

Vi har avgjort 2 søknader om dispensasjon for søndagsåpent i 2011. Begge var fra Byen Vår Drammen.

Søknaden som gjaldt byjubileet 2011 ble innvilget mens søknaden for Elvefestivalen 2012 ble avslått. Vedtaket ble ikke påklaget.

Vi har også behandlet en søknad fra Hole kommune om å fastsette forskrift om å bli regnet som typisk turiststed. Søknaden ble avslått.

Av andre henvendelser kan nevnes to brev fra Handel og kontor, Buskerud. Den ene gjaldt et spørsmål om åpningstider på Eikersenteret, - den andre om Fylkesmannens praksis i saker om søndagsåpne forretninger.

Resultatområde 98 Oppdrag på det administrative området

98.1 Rekruttere og beholde medarbeidere

Vi har utarbeidet ny Handlingsplan for IA i 2011.

Planlagte mål:

- sykefraværet skal ned på 4%
- rekruttering av personer med nedsatt funksjonsevne
- ansatte skal stå i arbeid mot fylte 70 år

Gjennomførte tiltak:

- Ergonomiundersøkelser og innkjøp av kontorutstyr etter anbefaling fra ergonomiterapeuten
- Timer hos psykolog eller lignende behandling, inntil 6 timer
- Vi kunngjør alle våre stillinger på jobbressurs.no
- Seniorkurs og tilrettelegging ved behov, kompetanseutvikling, fleksibilitet pluss ekstra seniordager for alle ansatte fra 62 år

Resultatutvikling:

Vi har i flere år satt av ekstra midler i internbudsjettet for å heve kompetansen. En rekke medarbeidere har gjennomført videreutdanning (poenggivende) ved ulike læresteder.

Innkjøp av utstyr o.l. etter anbefaling fra ergonomiterapeuten har forhindret flere sykemeldinger.

Vi har en fleksibel livsfaseorientert personalpolitikk. To personer gikk av med pensjon i 2011, den ene ved fylte 67 år og den andre ved 65 år.

Fra 1.2.2010 har vi hatt en fast ansatt med nedsatt funksjonsevne i 80% stilling.

Kunngjøringer på jobbressurs.no har ikke ført frem til aktuelle jobbsøkere.

Vi har ingen lokal plan for rekruttering av personer med innvandrerbakgrunn.

Tilsatte med innvandrerbakgrunn

Embete	Antall 2010	% 2010	Antall 2011	% 2011
FMBU	1	0,81	3	2,4
Sum	1	0	3	0

98.2 Kompetanseutvikling

Vi tilrettelegger for kompetanseutvikling i embetet. Også i 2011 ble det satt av interne fellesmidler i budsjettet til kompetansetiltak, i tillegg til kompetansemidler i avdelingsbudsjettene. I vår livsfasepolitikk er det tatt inn en rekke tiltak som stimulerer til kompetanseheving for alle aldersgrupper i embetet.

Fordeling menn/kvinner i lederstillinger

Embete	Kunngjorte lederstillinger	% tilsatte kvinner	% tilsatte menn	Antall kvinnelige ledere	Antall mannlige ledere
FMBU	0	0	0	4	5

Fordeling av kompetansemidler

Embete	% kompetanse kvinner	% kompetanse menn	% under 50 år	% over 50 år
FMBU	50	50	100	0

98.3 Medvirkning

Vår Intranettside blir flittig brukt til informasjon til de ansatte. Det ble arrangert 5 allmøter for alle ansatte med forskjellige temaer.

Annenhver måned har vi møte i Samarbeidsutvalget og Arbeidsmiljøutvalget. Der legges det til rette for drøfting og medvirkning i viktige saker.

Både ledelse og tillitsvalgte deltok på den store "Hvordan få det til-konferansen." Samarbeidskonferansen som er et resultat av Hovedtariffavtalen 2010-2012.

Vi følger aktivt den informasjons-, drøftings- og forhandlingsplikten som er nedfelt i Hovedavtalen, for å sikre de ansattes medvirknings- og medbestemmelsesrett. I forbindelse med endringsprosesser nedsettes det alltid partsammensatte utvalg.

98.4 Likestilling og likeverd

Ved utlysning av stillinger oppfordrer vi personer med innvandrerbakgrunn og med redusert funksjonsevne om å søke. Vi annonserer alle våre stillingsutlysninger på Jobbressurs.no (Jobbportal for personer med nedsatt funksjonsevne).

Embetet har interne rutiner for varsling av kritikkverdige forhold som mobbing og trakassering, diskriminering og maktmisbruk.

Vi har utarbeidet en handlingsplan for Livsfaseorientert personalpolitikk som tilsier at ulike løsninger er veien til helhet og likeverd. Vi bruker handlingsplanen aktivt.

Det har ikke vært kunngjort ledige lederstillinger i embetet i 2009, 2010 eller 2011. Av 9 ledere er 4 kvinner og 5 menn.

Framstillingene nedenfor baseres på oppdrag gitt i brev fra FAD datert 31.01.2012, vedrørende rapportering på likestillingsområdet for 2011:

Tabell 1 - kjønnsbalanse og lønn

	Kjønnsbalanse	Lønn
--	---------------	------

		M %	K %	Totalt (N)	M (kr/%)	K (kr/%)
Totalt hos Fylkesmannen i 2011		34	66	121	100	83
Buskerud 2010		32	68	122	100	83
Assisterende fylkesmann	2011	100	0	1	100	0
	2010	100	0	1	100	0
Fylkesagronom	2011	60	40	5	100	96
	2010	60	40	5	100	97
Fylkesskogmester	2011	100	0	1	100	0
	2010	100	0	1	100	0
Assisterende fylkeslege	2011	100	0	2	100	0
	2010	67	33	3	100	0
Fylkeslege	2011	100	0	1	100	0
	2010	100	0	1	100	0
Fylkesjordsjef	2011	100	0	1	100	0
	2010	100	0	1	100	0
Underdirektør	2011	0	100	1	0	100
	2010	0	100	1	0	100
Avdelingsdirektør	2011	50	50	6	100	100
	2010	50	50	6	100	100
Direktør	2010	100	0	1	100	0
	2009	100	0	1	100	0
Arkivleder	2011	0	100	1	0	100
	2010	0	100	1	0	100
Førstesekretær	2011	0	100	1	0	100
	2010	0	100	3	0	100
Konsulent	2011	13	87	9	100	104
	2010	8	91	12	100	103
Førstekonsulent	2011	14	86	15	100	91
	2010	17	83	18	100	93
Avdelingsingeniør	2011	100	0	2	100	0
	2010	100	0	2	100	0
Seniorrådgiver	2011	40	60	34	100	100
	2010	37	63	27	100	99
Rådgiver	2011	60	40	54	100	100
	2010	30	70	40	100	99
Prosjektleder	2011	50	50	2	100	78
	2010	33	67	3	100	83
Lærling	2011	50	50	2	100	100
	2010	100	0	1	100	0

Tabell 2 - deltid, midlertidige ansatte, foreldrepermisjoner og legemeldte fravær

		Deltid		Midler- tidig		Foreldre- perm.		Legemeldt fravær	
		M %	K %	M %	K %	M %	K %	M %	K %
Totalt hos Fylkesmannen i Buskerud	2011	14	20	5	4	0	100	1	3
	2010	12	19	15	1	1	6	6	7

Tabell 3 - likestillingssituasjonen mellom kjønn

Fylkesmannen i Buskerud	Ledere med personalansvar			Medarbeidere			Lønn	
	M %	K %	Totalt antall	M %	K %	Totalt antall	M %	K %
2011	57	43	7	34	66	121	100	83

Kort redegjørelse og oversikt knyttet til likestillingssituasjonen i embetet

Vi har en fast ansatt med nedsatt funksjonsevne i 80% stilling. Vi har tatt inn en lærling med etnisk bakgrunn. I vår handlingsplan for IA har vi sagt under delmål 2 at vi skal ha tiltak for rekruttering av personer med nedsatt funksjonsevne. I 2012 er vi derfor med i prosjekt for delmål 2 i statlig tariffområde. Prosjektet er et statlig samarbeidsprosjekt mellom staten og hovedorganisasjonene som har som mål å:

- ha et arbeidsliv for alle
- prøve ut ulike tiltak i ulike virksomheter
- evaluere og peke på tiltak som synes å virke
- spre kunnskap om resultater

Tiltak	Status	Bakgrunn	Målsetting	Målgruppe	Forankring	Ansvarlig	Resultater
Jevnere kjønnsfordeling	Oppdatert pr. 31.12.2011	Rapport/tabell avdekket at det i 2011 er 34 % menn i embetet	Rekruttere flere menn	Menn	Ledelsen	Ledelsen	En økning på 2 % fra 2010 til 2011
Kartlegge likelønns-situasjonen	Oppdatert pr. 31.12.2011	Rapport/tabell viste en lønnsforskjell på 17 % i menns favør	Finne årsakene til lønnsforskjellene	Kvinner	Ledelsen	Personal	Ingen endring i tallene fra 2010 til 2011. Det tar tid å justere dette
Øke antallet søkere med nedsatt funksjonsevne	Oppdatert pr. 31.12.2011	Få ansatte med nedsatt funksjonsevne	Ha flere ansatte med nedsatt funksjonsevne	Personer med nedsatt funksjonsevne	Ledelsen	Personal	En ansatt i 80 % stilling
Øke antallet søkere med annen etnisk bakgrunn	Oppdatert pr. 31.12..2011	Vi hadde ingen ansatte med annen etnisk bakgrunn	Ansette flere med annen etnisk bakgrunn	Etniske minoriteter	Ledelsen	Personal	En kontorlærling med annen etnisk bakgrunn

98.5 Føringer på IKT-området

Også i 2011 har Fylkesmannen i Buskerud arbeidet med IT sikkerhetstiltak. I forhold til våre risikovurderinger har vi prioritert og gjennomført følgende punkter:

- Vi avsluttet overgangen til Win 2008R2 på AD serverne våre, samt en total gjennomgang av Group policy (GPO) ved embetet
- Brannmurer og virussjekker av all trafikk inn og ut av huset er fortløpende fornyet og oppdatert. Ny backupinstallasjon med bruk av både disk og tape er på plass.
- Gjennomført risikovurdering av ulike alternativer for fjernaksess til våre systemer
- Inngangskontroll på huset, vi henter besøkende nede og følger dem ut. Firmaer får autorisasjon etter behov, arbeidere blir fulgt rundt
- Dokumentkontroll på kontorene, alle med behov har fått låsbare skap
- Servere på avlåste rom
- Print og kopi bare med kort
- Vi har passordregler etter gjeldende anbefalinger

For 2012 skal vi gjennomføre følgende:

- Virusskanning av alle USB enheter som puttes i pc-er
- Kryptering av bærbare pc-er
- Informasjon om viktighet med dokumentsikkerhet
- Velge løsninger i tråd med standard for informasjonssikkerhet ISO27001

Vi har etablert fungerende HMS (Helse, Miljø og Sikkerhet) rutiner her på huset. Vi har egne rutiner for avvik og håndtering av disse. Avvikssystemet fanger også opp sikkerhetsspørsmål. HMS-rutinene er gjort kjent i hele organisasjonen og brukes jevnlig.

Samarbeid mellom IKT og GIS/kart

Fylkesmannen i Buskerud, Fylkesmannen i Telemark og Telemark fylkeskommune samarbeider om en felles database (Oracle)- og kartinnsynsløsning. Kartdiskene er plassert hos oss og IKT har i tett samarbeid med GIS miljøet på embetet ansvar for drift og vedlikehold av serverne. I 2011 gjennomførte vi en stor oppgradering av kartdatabasen med tilhørende programvare.

Andre

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
Andre faglige oppg. på oppd. for statlige virk.	kr 378 713,09	kr 0,00
Andre faglige oppgaver for ikke-statlige virk.	kr 0,00	kr 0,00
Ressursbruk knyttet til adm/felles oppg./drift	kr 26 774 238,61	kr 0,00
Sum:	kr 27 152 951,00	kr 0,00